

PASŪTĪJUMS: Līgums Nr. 1

PASŪTĪTĀJS: Ventspils rajona padome
Skolas iela 4, Ventspils, LV–3601

IZPILDĪTĀJS: SIA „Firma L4”
Jelgavas iela 90, Rīga, LV–1004

OBJEKTS: Ventspils rajona teritorijas plānojums (2007.–2019.)

VENTSPILS RAJONA TERITORIJAS PLĀNOJUMA (2007. – 2019.) STRATĒĢISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS VIDES PĀRSKATS

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI UN APZĪMĒJUMI

SIVN – stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums

NAP – Nacionālais attīstības plāns

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

SVID – stiprās puses, vājās puses, iespējas un draudi

ĪADT – īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

ES – Eiropas Savienība

LR – Latvijas Republika

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

VKPAI – Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija

LVĢMA – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra

PSRS – Padomju Sociālistisko Republiku Savienība

SATURS

IEVADS	6
1. TERITORIJAS PLĀNOJUMA PAMATNOSTĀDNES	7
1.1. Definētie galvenie mērķi un plānojuma izstrādes pamatprincipi	7
1.2. Teritorijas plānojuma saturs.....	8
1.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	10
2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA	14
2.1. SIVN process un metodoloģija	14
2.2. Vides pārskata sagatavošanas pamatprincipi	17
2.3. Sabiedrības līdzdalība	18
3. SITUĀCIJAS ANALĪZE.....	20
3.1. Teritorijas apraksts	20
3.1.1. Teritorijas atrašanās vieta, platība, dabas apstākļi	20
3.1.2. Zemes dzīļu resursi	23
3.1.3. Zemes sadalījums pēc lietošanas veida	24
3.1.4. Infrastruktūra	26
3.1.5. Dabas vērtības, aizsargājamās teritorijas	28
3.1.6. Kultūrvēsturiskais mantojums un ainavas	35
3.2. Vides stāvokļa apraksts.....	36
3.2.1. Gaisa kvalitāte.....	36
3.2.2. Ūdens kvalitāte.....	38
3.2.3. Atkritumu apsaimniekošana.....	47
3.2.4. Elektromagnētiskais starojums	49
3.2.5. Troksnis.....	50
3.2.6. Augsnes un grunts piesārņojums; degradētās, piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas	50
3.2.7. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība	51
3.2.8. Riska teritorijas.....	53
3.3. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	55
4. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS.....	58
5. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI	61
5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi.....	61

5.1.1.	ANO Konvekcijas vides aizsardzības jomā.....	61
5.1.2.	Eiropas Kopienas Direktīvas, Konvekcijas un Stratēģijas	63
5.2.	Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana plānošanas dokumentos	64
5.3.	Lielāko īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsargāšanu un izmantošanu reglamentējošie dokumenti	66
6.	PLĀNOŠANAS DOKUMENTS UN TĀ IESPĒJAMO ALTERNATĪVU ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS.....	68
6.1.	Plānošanas dokumenta ietekme uz teritorijas attīstību un vidi kopumā	68
6.1.1.	Tiešās ietekmes	68
6.1.2.	Netiešās ietekmes	69
6.1.3.	Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	69
6.1.4.	Pozitīvās, negatīvās ietekmes	70
6.2.	Apdzīvojuma sistēmas attīstības ietekme uz vides stāvokli reģionā.....	70
6.2.1.	Apdzīvojuma sistēmas attīstības risinājuma varianti	70
6.2.2.	Apdzīvojuma sistēmas attīstības ietekme uz vides stāvokli reģionā.....	71
6.2.3.	Ietekmes uz vidi.....	73
6.3.	Infrastruktūras un sasniedzamības attīstības ietekmes uz vides stāvokli reģionā	74
6.3.1.	Infrastruktūras un sasniedzamības attīstības risinājumi.....	74
6.3.2.	Ietekmes uz vidi.....	75
6.4.	Lauku telpas un apbūves teritoriju attīstības ietekme uz vides stāvokli reģionā	76
6.4.1.	Attīstības risinājumi	76
6.4.2.	Ietekmes uz vidi.....	77
7.	IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANA.....	79
7.1.	Vides politikas un vides aizsardzības normatīvu ievērošana.....	79
7.2.	Ietekmi uz vidi samazinoši pasākumi.....	79
7.2.1.	Apdzīvojuma plānošanas ietekmes uz vidi samazināšana.....	79
7.2.2.	Plānošanas pieceļu areālos ietekmes uz vidi samazināšana	80
7.2.3.	Plānošanas lauku telpas areālos ietekmes uz vidi samazināšana	81
7.2.4.	Plānošanas meža areālos ietekmes uz vidi samazināšana.....	83
7.2.5.	Plānošanas Baltijas jūras piekrastē ietekmes uz vidi samazināšana	83
7.2.6.	Infrastruktūras plānošanas ietekmes uz vidi samazināšana.....	84
8.	PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ PIEDĀVĀTO RĪCĪBU UN IESPĒJAMO ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS	86
9.	IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI.....	87

10.	PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽAS IETEKMES IZVĒRTĒJUMS.....	88
11.	GALVENO LIETOTO PAMATPRINCIPU UN METOŽU APRAKSTS.....	89
12.	VIDES MONITORINGS UN PAREDZĒTIES PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI.....	90
13.	KOPSAVILKUMS.....	92
	IZMANTOTĀ LITERATŪRA.....	94

IEVADS

Ventspils rajona teritorijas plānojums 2007. – 2019. (turpmāk – Teritorijas plānojums) ir rajona pašvaldības administratīvās teritorijas plānojums, kurā rakstveidā un grafiski attēlota teritorijas pašreizējā izmantošana un noteikta plānotā un atļautā izmantošana un izmantošanas aprobežojumi ilgtermiņa perspektīvā laika periodam no 2007. līdz 2019.gadam. Teritorijas plānojums ir izstrādāts, ņemot vērā nacionālajos normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Šāda līmeņa plānošanas dokumentam, atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai, nepieciešams veikt stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, kas analizētu plānoto darbību iespējamo ietekmi un vidi nākotnē. Šis Vides pārskats ir dokuments, kurā tiek atspoguļota informācija, kas iegūta stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā.

Ventspils rajona plānojums uzskatāms par plānošanas dokumentu, kuram saskaņā likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un 2004. gada 23. marta Ministru kabineta noteikumu Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi novērtējums” 2.2.3. punktā teikto, ir nepieciešams Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Tā ietvaros sagatavots Vides pārskats, kurā iekļauta informācija un pieejamo datu analīze atbilstoši prasībām un detalizācijas līmenim, ko nosaka minētie normatīvie akti un Vides pārraudzības valsts birojs.

1. TERITORIJAS PLĀNOJUMA PAMATNOSTĀDNES

1.1. Definētie galvenie mērķi un plānojuma izstrādes pamatprincipi

Ventspils rajona teritorijas plānojums ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments, kas nosaka reģiona attīstības iespējas un virzienus laika posmam no 2007. – 2019.gadam.

Ventspils rajona teritorijas plānojumā definētie galvenie mērķi ir :

- turpināt 1998.gadā uzsākto darbu Ventspils rajona teritorijas attīstības plānošanas jomā;
- noteikt Ventspils rajona attīstības plāna mērķu sasniegšanas veidus;
- nodrošināt rajona pašvaldību – Ventspils rajona padomi ar plānošanas dokumentu, kurš definē teritorijas izmantošanu, kas kopīga vairākām pašvaldībām un kuru plānošana skar vairāk kā vienas pašvaldības intereses.;
- noteikt nacionālo (valsts) interešu teritorijas un objektus;
- noteikt reģionālo interešu teritorijas un objektus.

Ventspils rajona teritorijas plānojuma darbības laikā tiks sasniegti galvenajiem mērķiem pakārtotie mērķi teritorijas plānošanā:

- definētas rajona teritoriālās attīstības tendences;
- veicināta rajona pašvaldību teritoriju ilgtspējīga un racionāla izmantošana;
- veicināta rajona dabas pamatnes ilgtspējīga izmantošana;
- veicināta sabiedrības kvalitatīvas dzīves telpas izveidošana;
- reglamentētas zemes īpašnieku tiesības zemes izmantošanā un attīstīšanā;
- saskaņotas ekonomiskās aktivitātes ar rajona attīstības virzieniem;
- noteikti kritēriji turpmākai dažādu nozaru projektu atbilstības izvērtēšanai teritorijas attīstības kontekstā.

Izstrādājot teritorijas plānojumu, ņemti vērā nacionāla, plānošanas reģiona un rajona pašvaldības līmeņa plānošanas dokumenti un pamatnostādnes, kā arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos un normatīvajos aktos noteiktie ierobežojumi, kā arī vides aizsardzības institūciju viedokļi.

Teritorijas plānojuma izstrādē tika ievēroti sekojoši principi:

- ilgtspējīgas attīstības princips, kas nodrošina esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu;
- interešu saskaņotības princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojumu izstrādā saskaņā ar citiem teritorijas plānojumiem un šajā plānojumā saskaņo valsts, plānošanas reģionu, pašvaldību un privātās intereses;

- daudzveidības princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojuma izstrādē tiek ņemta vērā dabas, kultūrvides, cilvēku un materiālo resursu un saimnieciskās darbības daudzveidība;
- detalizācijas princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānošana nacionālajā, plānošanas reģionu, rajona un vietējo pašvaldību līmenī tiek paredzēta ar atšķirīgu detalizācijas pakāpi;
- konkurences princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojums rada vienlīdzīgus priekšnoteikumus uzņēmējdarbībai;
- nepārtrauktības un pēctecības princips, kas nodrošina, ka, mainoties spēkā esošajam plānojuma pamatojumam, teritorijas plānojums tiek grozīts, saglabājot tās teritorijas plānojuma daļas, kuru pamatojums nav mainījies;
- atklātības princips, kas nodrošina, ka teritorijas plānojums tiek izstrādāts, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu.

Teritorijas plānojumā priekšlikumi par apdzīvojuma attīstību izstrādāti, pamatojoties uz darba ietvaros veikto analīzi un 1998.gadā izstrādāto Ventspils rajona attīstības plānu, kā arī saskaņā ar Latvijas Republikā spēkā esošajos tiesību aktos un starptautiskajās saistībās, valdības ziņojumos un politikas koncepcijās, nozaru attīstības koncepcijās un citos vadošos dokumentos formulētajām vadlīnijām un nostādnēm, ciktāl tas skar apdzīvojuma attīstību. Priekšlikumi par apdzīvojuma attīstību veidoti sadarbībā ar Ventspils rajona teritorijas plānojuma vadības grupu. Priekšlikumu izstrāde notika ievērojot, ka apdzīvojuma attīstība ir nepārtraukts process, kura gaitā attīstības nosacījumi un tempi dažādās teritorijas daļās var mainīties, kā arī ievērojot, ka nevienādi attīstības tempi ir nozīmīgs attīstības atšķirības veidojošais faktors.

1.2. Teritorijas plānojuma saturs

Teritorijas plānojums Ventspils rajonam strukturēts vairākās sadaļās:

I sējums „Paskaidrojuma raksts”;

II sējums „Teritorijas izmantošanas noteikumi”;

III sējums „Grafiskā daļa”;

IV sējums „Pārskats par rajona pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādi”;

„Paskaidrojuma raksts” ir ziņojums, kurā apkopota rakstveida un grafiskā informācija, kura apzināta laika periodā no 2005.gada septembra līdz 2006.gada maijam, un raksturo Ventspils rajonu sekojošos sektoros:

- vides stāvoklis, zemes dzīļu resursi; īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, virszemes ūdeņu sistēma; valsts aizsardzībā esošie nekustamie kultūras pieminekļi un kultūrvēsturiskās teritorijas;
- apdzīvojuma struktūra, apdzīvoto vietu robežas un to attīstības tendences, izglītības, kultūras, sporta, sociālās un veselības aprūpes pakalpojumu nodrošinājums apdzīvojuma centros;

- meža zemes, zivsaimniecībai nozīmīgas, lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijas un objekti;
- inženiertehniskās infrastruktūras un transporta teritorijas un objekti;
- cita veida zemes izmantošana – ražošanas, kapsētas un dzīvnieku kapsētas, atkritumu saimniecības apkalpes teritorijas;
- paaugstināta riska teritorijas un objekti;
- visa veida nacionālā plānojuma un valsts interešu teritorijas.

II sējumā „Teritorijas izmantošanas noteikumi” ir dots pārskats par rakstveida un grafisko risinājumu noteikšanu katra sektora ietvaros, rakstveidā un grafiski noteikti risinājumi par teritorijas izmantošanas iespējām, prasības un informācija par Ventspils rajona teritorijas turpmākās izmantošanas nosacījumiem:

- prasības apdzīvojuma struktūras attīstībai, izglītības, kultūras, sporta, sociālās un veselības aprūpes pakalpojumu nodrošinājums apdzīvojuma centros un to turpmākā attīstība;
- prasības maģistrālās inženiertehniskās infrastruktūras un transporta infrastruktūras teritoriju un objektu un to tīklu attīstībai;
- prasības vides stāvokļa ilgtspējīgai izmantošanai, zemes dzīvju resursu; īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, virszemes ūdeņu sistēmas apsaimniekošanai un izmantošanai;
- prasības kultūras pieminekļu un kultūrvēsturisko teritoriju izmantošanai;
- prasības paaugstināta riska teritorijām un objektiem;
- informācija meža zemju, zivsaimniecībai nozīmīgo teritoriju, lauksaimniecības un mežsaimniecības teritoriju un objektu izmantošanai;
- informācija par cita veida teritoriju izmantošanu;
- informācija par visa veida nacionālā plānojuma un valsts interešu teritorijām un to izmantošanu.

“Grafiskā daļa” sastāv no kartogrāfiskā materiāla, kas izstrādāts mērogā M 1:50 000:

- topogrāfiskās kartes, kura izmantota plānojuma izstrādāšanai;
- kartes, kurā norādīta teritorijas pašreizējā izmantošana;
- kartes, kurā norādīta teritorijas plānotā un atļautā izmantošana un noteikta plānotā apdzīvojuma struktūra ar apdzīvojuma centriem un transporta infrastruktūru, plānotās maģistrālās inženiertehniskās komunikācijas, vairāk kā 100 m platas aizsargjoslas vai aizsardzības zonas saskaņā ar LR normatīvo aktu prasībām un atbilstoši iespējai parādīt objekta vai teritorijas ārējās robežas M1:50 000 mēroga noteiktībā.

IV sējumā publicēti materiāli par Ventspils rajona teritorijas plānojuma izstrādes norisi:

- Ventspils rajona padomes lēmumi par teritorijas plānojuma uzsākšanu, darba uzdevuma apstiprināšanu un darba uzdevums, lēmumi par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu un rajona pašvaldības teritorijas plānojuma apstiprināšanu;

- pārskats par pirmā un otrā posma sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtajiem priekšlikumiem;
- izziņa par vērā ņemtajiem un noraidītajiem fizisko un juridisko personu priekšlikumiem un iebildumiem;
- institūciju sniegtā informācija, nosacījumi un atzinumi;
- vides pārskats;
- izziņa par Ventspils rajona teritorijas plānojuma atbilstību Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma prasībām;
- cita informācija;
- detalizēts pamatojums par noraidītajiem fizisko un juridisko personu iebildumiem.

Teritorijas plānojuma galvenais uzdevums ir nodrošināt rajona pašvaldību ar ilgtspējīgas attīstības instrumentu, kas noteiktu rajona pašvaldību rīcībā esošo fizisko resursu – zemes un dabas pamatnes turpmākās izmantošanas un aizsardzības nosacījumus, ierobežojumus, vienlaicīgi līdzsvarojot valsts, sabiedrības un indivīda intereses teritorijas izmantošanas jomā, un dot papildus iespējas jebkuram attīstības impulsam un iniciatīvai Ventspils rajona tālākai attīstībai. Rajona Teritorijas plānojums dod kontekstu un virzību detalizētākai plānošanai vietējās pašvaldībās, kas tieši robežojas ar ekonomiskajām aktivitātēm un tādēļ var veicināt vai arī ierobežot konkrētas ekonomiskās aktivitātes konkrētās ekonomiskās teritorijās.

1.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Ievērojamu daļu teritorijas plānojumā apskatīto aspektu nosaka augstāka līmeņa plānošanas dokumenti – nacionālie un reģiona plānošanas dokumenti, savukārt rajona teritorijas plānojums ir saistošs dokuments pagastu teritoriju plānojumam.

Reģionālās politikas pamatnostādnes nosaka valsts reģionālo politiku turpmākajiem 10 gadiem definējot valsts reģionālās politikas galvenos principus, mērķus, prioritātes un rīcības virzienus.

Izvirzīti šādi mērķi:

- 1) Latvijas un tās reģionu attīstības līmeņa tuvināšana Eiropas valstu līmenim. Latvijas un tās reģionu konkurētspējas pieaugums pārējo Eiropas Savienības reģionu vidū;
- 2) līdzvērtīgu dzīves, darba un vides apstākļu nodrošināšana valsts iedzīvotājiem visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību;
- 3) līdzvērtīgu uzņēmējdarbības priekšnoteikumu radīšana visā Latvijā, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību.

Nacionālais attīstības plāns (NAP) ir Latvijas sociālekonomiskās attīstības stratēģiskās plānošanas dokuments laika posmam no 2007. – 2013. gadam. Tas nosaka Latvijas galvenos attīstības virzienus un parāda valsts un sabiedrības svarīgākos uzdevumus ceļā uz tālāku mērķi politikiem, ierēdņiem un ikvienam Latvijas iedzīvotājam. NAP izvirza Latvijas izaugsmes modeli „Cilvēks pirmajā vietā” un mērķi dzīves kvalitātes uzlabošanai. NAP mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību un nodrošināt Latvijas konkurētspējas palielināšanos Eiropas

Savienībā. NAP izvirza Latvijas attīstības stratēģisko mērķi un nosaka galvenos rīcības virzienus, kas spēs nodrošināt stabilu valsts un sabiedrības izaugsmi.

NAP uzdevums ir:

- koncentrēt sabiedrības uzmanību uz vienotu mērķi;
- nodrošināt darbību koordināciju un sabalansētību;
- finanšu līdzekļu mērķtiecīgu novirzīšanu valsts attīstības mērķu sasniegšanai un tam nepieciešamo priekšnosacījumu radīšanai.

Nacionālajā stratēģiskajā ietvardokumentā 2007. – 2013.gadam (NSID) ir noteiktas 3 tematiskās asis:

- cilvēku resursu attīstība un efektīva izmantošana;
- konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku;
- publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritorijas līdzsvarotai attīstībai.

Katrai no tām ir pakārtota operacionālā programma, kas pieskaņota atbilstošajiem ES fondiem:

- Cilvēku resursi un nodarbinātība (Eiropas Sociālā fonda operacionālā programma), kas ietver nodarbinātības veicināšanu, izglītības attīstību, sociālo iekļaušanu, administratīvās kapacitātes stiprināšanu un labāka regulējuma principu ieviešanu valsts pārvaldē;
- Uzņēmējdarbība un inovācijas (Eiropas Reģionālās attīstības fonda operacionālā programma), kas ietver inovāciju un zinātnes potenciāla attīstību un uzņēmējdarbības veicināšanu;
- Infrastruktūra un pakalpojumi (Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda operacionālā programma), kas ietvers transporta, vides, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, sociālās infrastruktūras, kultūras un tūrisma, policentriskai attīstībai svarīgāko infrastruktūras elementu attīstību.

Vides ilgtspējīgas attīstības politikas īstenošanas pamatā ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes, kas tiek definētas plānošanas dokumentu izstrādes pamatā. Pamatojoties uz ilgtspējīgas attīstības pamatnostādņu principiem, tiek izstrādāti citi plānošanas dokumenti.

Ievērojot Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes, ir apstiprināts Nacionālais vides politikas plāns (2004. – 2008.), kuru izstrādājusi Vides ministrija. Izstrādē ņemti vērā Eiropas Savienības normatīvie akti, politikas dokumenti, kā arī ANO un citu starptautisko institūciju saistošie dokumenti. Nacionālais vides politikas plāns ir visaptverošs, stratēģisks un ar citiem atbilstoša līmeņa plāniem integrēts dokuments. Kopā ar citiem atbilstoša līmeņa plānošanas dokumentiem ekonomikas un sociālajā jomā tas ir savstarpēji vienots pamats valsts ilgtspējīgas attīstības politikas veidošanā un īstenošanā.

1999.gadā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir izstrādājusi Bioloģiskās daudzveidības nacionālo programmu, kuras mērķis ir saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību. Tā paredz dažādus pasākumus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un līdz ar to arī vides kvalitātes nodrošināšanai, tai skaitā:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību;

- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību;
- veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Ventspils rajonam ir saistoša Kurzemes reģiona attīstības stratēģija 2004. – 2013. gadam, kuras galvenais mērķis ir attīstīt ilgtspējīgu, konkurētspējīgu un līdzsvarotu reģiona ekonomisko un sociālo vidi, kas nākotnē nodrošinātu reģionam pilntiesīgu un aktīvu lomu kā Latvijas un Eiropas Savienības sastāvdaļai. Stratēģijas pamatā ir virzība uz inovatīvu uzņēmējdarbību un augsti kvalificētu un motivētu darbaspēku kā pamatu dinamiskas reģiona izaugsmes nodrošināšanai. Stratēģija balstās uz reģiona pašvaldību ietvaros sagatavoto stratēģisko dokumentu noteiktajiem attīstības virzieniem un nacionālā līmeņa starpnozaru un nozaru dokumentos noteiktajām attīstības prioritātēm un rīcības virzieniem, kas atbilst reģiona interesēm.

Kurzemes reģiona ietvaros ir izstrādāts Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma projekts 2006. – 2026. gadam un tā vides pārskata projekts. Plānošanas dokumentu izstrādājusi Kurzemes reģiona attīstības aģentūra sadarbībā ar koordinācijas un darba grupām, iekļaujot tajās dažādu nozaru speciālistus. Reģiona teritorijas plānojums ir ilgtermiņa plānošanas dokuments, kas nacionālā līmenī ir arī reģionālās politikas dokuments. Plānojuma izstrādes tiešais mērķis ir iegūt ilgtermiņa Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas izmantošanas redzējumu 20 gadu periodam, lai reģiona attīstības pasākumi un projekti tiktu harmoniski piesaistīti esošajai un perspektīvajai apdzīvotuma un saimnieciskajai struktūrai, iedzīvotāju kustībai, nodarbinātībai, transporta un satiksmes infrastruktūrai, vides vērtību struktūrai u.c.

Lai aizsargātu un pareizi apsaimniekotu valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un *NATURA 2000* teritorijas, tiek izstrādāti dabas aizsardzības plāni. Dabas aizsardzības plānos ietvertie ierobežojumi un ieteikumi jāņem vērā Ventspils rajona teritorijas plānojumā, nosakot nepieciešamos teritorijas aizsardzības pamatprincipus. Dabas aizsardzības plāna uzdevums ir saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas saistītās rīcības, nodrošinot teritorijas vērtību saglabāšanu. Tas definē teritorijas apsaimniekošanas un citus nepieciešamos pasākumus, kā arī teritorijas iedalījumu zonās atbilstoši veicamajiem aizsardzības un izmantošanas pasākumiem.

Pašlaik dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti un apstiprināti 5 Ventspils rajona aizsargājamām teritorijām:

- dabas liegumam „Klāņu purvs”, ko izstrādājis Latvijas Dabas fonds 2006.gadā; apstiprināts 27.03.2006. (rīkojums Nr.133);
- dabas liegumam „Užava”, ko izstrādājusi Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte 2004.gadā; apstiprināts 01.11.2004. (rīkojums Nr.349);
- dabas liegumam „Stiklu purvi”, ko izstrādājis Latvijas Dabas fonds 2006.gadā; apstiprināts 31.03.2006. (rīkojums Nr.138);
- dabas liegumam „Viskūžu sala”, ko izstrādājusi SIA „AIS” 2004.gadā; apstiprināts 01.03.2005. (rīkojums Nr.90);

- dabas parkam „Abavas senleja”, ko izstrādājusi SIA „Carl Bro” 2005.gadā; apstiprināts 04.11.2005. (rīkojums Nr.356).

Ventspils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. – 2025.gadam nodrošina pamatinformāciju un rīcības programmu, kas nepieciešama likumdošanas prasībām atbilstošas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidei konkrētajā reģionā, ņemot vērā esošo atkritumu apsaimniekošanas stāvokli, kā arī sociāli–ekonomisko situāciju un tās īpatnības. Plāna galvenie uzdevumi ir:

- esošās situācijas inventarizācija un tās atbilstības likumdošanas aktu prasībām novērtējums;
- atkritumu rašanās prognoze laika posmam līdz 2025.gadam ieskaitot;
- atkritumu apsaimniekošanas īstermiņa un ilgtermiņa programmu izstrāde, paredzot nepieciešamo finansējumu un plānu realizācijas termiņus;
- iedzīvotāju maksātspējas novērtējums, sabalansējot labākos iespējamus tehniskos risinājumus ar esošajiem un pieejamajiem finansiālajiem resursiem.

2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) ir process, kura mērķis ir uzlabot nozares politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī citu nacionālo, reģionālo un vietējo stratēģisko plānošanas dokumentu un normatīvo aktu kvalitāti, vērtējot šo dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi un laicīgi novēršot vai mazinot to īstenošanas negatīvās ietekmes. Šis process ir vērstas uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties politikas plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus. SIVN ir veicams plānu un programmu sagatavošanās posmā un tā nepieciešamību un procesu nosaka starptautiskā un nacionālā likumdošana.

Vides pārskats ir sagatavots atbilstoši Ministru Kabineta 23.03.2004. noteikumiem Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (30.05.2001., ar grozījumiem kas izsludināti līdz 15.09.2005.). Saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, stratēģisko novērtējumu veic plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt cilvēku veselību un vidi, tai skaitā teritorijas plānojumam, arī tiem, kuri saistīti ar Eiropas Savienības līdzfinansējuma izmantošanu, ja attiecīgos plānošanas dokumentus saskaņā ar normatīvajiem aktiem vai citiem noteikumiem izstrādā vai pieņem Saeima, Ministru kabinets, pašvaldība, valsts vai pašvaldības institūcija. Likumdošanas prasības paredz SIVN (turpmāk tekstā SIVN) procesa ietvaros sagatavot Vides pārskatu, kurā raksturotas plānošanas dokumenta būtiskās ietekmes uz vidi. Tas ir īpaši nepieciešams dokumentiem, kuri var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*), kas lielā mērā attiecas arī Teritorijas plānojumam. SIVN procesā ir svarīgi identificēt stratēģisko ietekmi uz vidi un dabas resursiem, kas saistīti ar plānošanas dokumenta īstenošanu.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) procesa mērķis ir panākt vides aspektu integrāciju plānošanas procesā, nodrošinot, ka vides vērtības tiek atbilstoši iestrādātas Ventspils rajona teritorijas plānošanas dokumentā. Ja šos aspektus nav iespējams iestrādāt pašā plānošanas dokumentā, tad ir jāpanāk, lai šie aspekti tiktu ievēroti, izstrādājot katru konkrēto ieviešanas pasākumu.

SIVN vispārīgie uzdevumi ir novērtēt vides apstākļus un sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo būtisko ietekmi uz vidi dokumenta ieviešanas gadījumā.

2.1. SIVN process un metodoloģija

Pastāv būtiskas atšķirības starp ietekmes uz vidi novērtējumu, kas jāveic projektiem, un SIVN, kas tiek veikts politikas plānošanas dokumentiem. Ietekmes uz vidi novērtējums projektiem saistās ar vērtējumu un secinājumiem par kvantitatīvi un kvalitatīvi izmērāmām ietekmēm uz vidi, uz kā pamata tiek pieņemts lēmums par darbības atļaušanu un izvirzītajiem nosacījumiem vai ierosinātās darbības aizliegšanu. Savukārt politikas plānošanas dokumentu ietekmes uz vidi izvērtējums ir vērstas uz plānošanas dokumentu satura optimizēšanu un vides aspektu integrāciju tajos.

Līdz ar to SIVN procesā un Vides pārskata veidošanā ir izmantota metodika, kas balstīta uz atbilstības izvērtējumu vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības principiem, mērķu un uzdevumu un kvalitatīvu ietekmju vērtējumu. Teritorijas plānojuma vērtēšanā tika izmantoti vides aizsardzības principi un ilgtspējīgas attīstības, kā arī koncepcija par dabas kapitālu kā vienu no sabiedrības vērtībām.

SIVN balstās uz šādiem principiem:

Integrācija – vides aspekti pilnībā ir jāintegrē politikas plānošanas dokumentā, tādēļ vides aspekti ir jāņem vērā plānošanas agrā stadijā, lai izvairītos no konceptuālām kļūdām. Šādā gadījumā SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tās rīcības, kam no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to ietekmi.

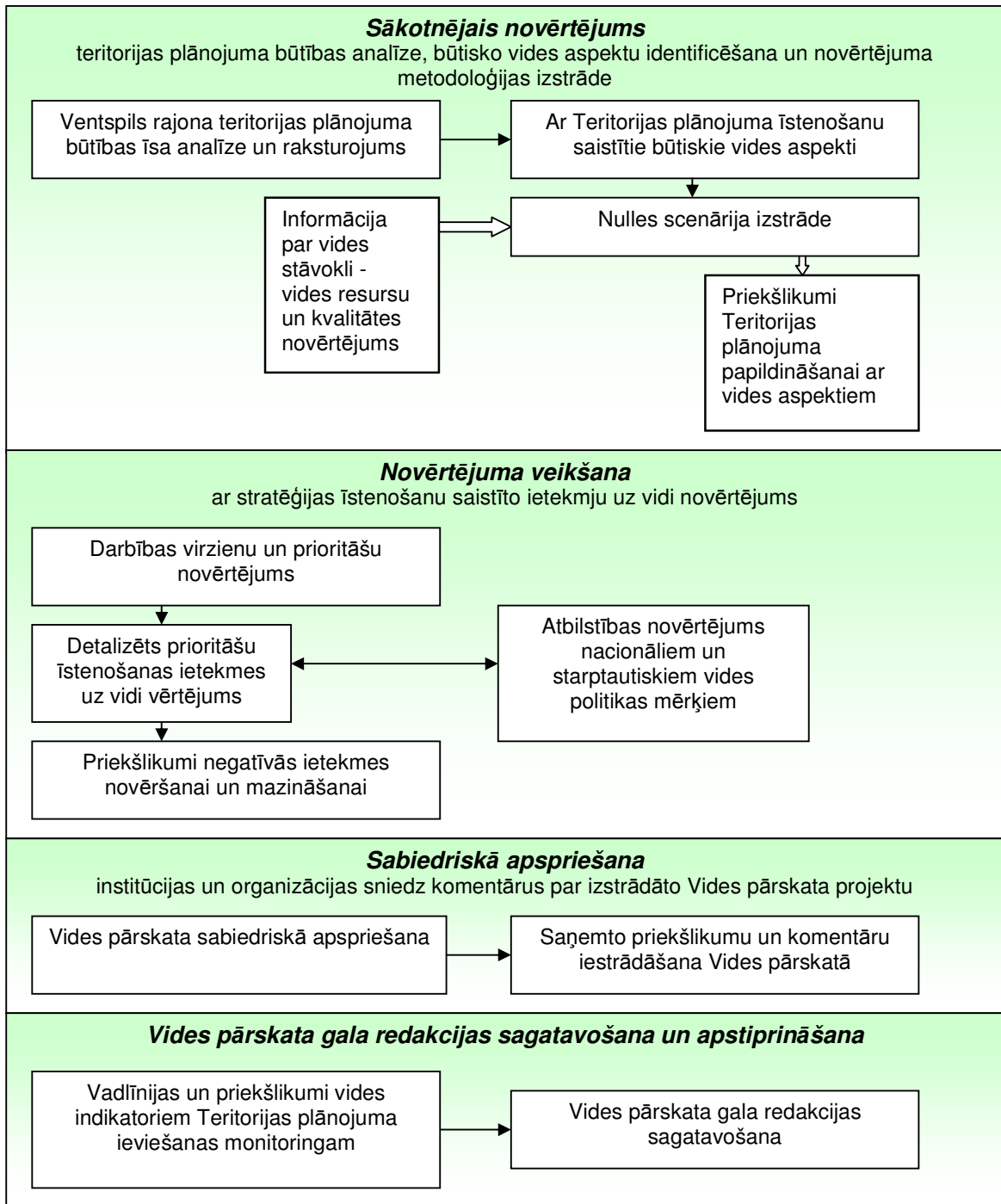
Piesardzības princips – pieņemot lēmumus, nepieciešams izmantot piesardzības principu, pat, ja plānotās darbības tieša negatīva ietekme nav pierādīta, jo ekosistēmu nestspēju jeb ietilpību un sakarība starp slodzēm un dabas kapitālu nav iespējams precīzi noteikt.

Starppaaudžu taisnīgums – pašreizējai paaudzei ir jā saglabā vai jā vairo sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties.

Alternatīvu izvērtēšana – nepieciešams izvērtēt kā politikas plānošanas dokumentā paredzētās rīcības un to iespējamās alternatīvas ietekmēs vides resursus un to kvalitāti.

Pārskatāmība – SIVN ir atvērts un pārskatāms lēmumu pieņemšanas process, kas paredz interešu grupu un nevalstisko organizāciju iesaisti, kā arī aprakstot SIVN metodoloģiju, lēmumu pieņemšanas mehānismus un sniedzot pamatojumu novērtējumā iekļautajiem apgalvojumiem. SIVN pārskatāmību nodrošina arī Vides pārskata sabiedriskā apspriešana un tās rezultātu publiskošana.

SIVN procesa gaita un metodoloģijas pielietošana attēlota blokshēmā (skat. 1.att.).

1.att. Novērtējuma procesa un metodoloģijas blokskāme

2.2. Vides pārskata sagatavošanas pamatprincipi

Vides pārskats balstās uz Teritorijas plānojuma pamatmērķu, rīcības virzienu un risināmo uzdevumu ietekmes uz vidi izvērtējuma, kā arī vērtējuma par plānošanas dokumenta atbilstību starptautiskajai un nacionālajai vides politikai. Vides pārskata izstrādes procesā tika izmantotas dažādas metodes datu iegūšanai un analīzei. Kopumā vides pārskata sagatavošanā var izdalīt šādus būtiskākos etapus:

1. Dokumentu atbilstība un sasaiste ar citiem likumdošanas dokumentiem

Īstenojot Teritorijas plānojumu ir svarīgi, lai iespēju robežās tiktu ievēroti arī citos dokumentos izvirzītās prasības un paredzētie pasākumi.

2. Pašreizējās situācijas un nulles scenārija novērtējums

Vide sevī ietver ļoti plašu jautājumu loku, tādēļ nepieciešams norobežoties un noteikt tās galvenās jomas, kuras Teritorijas plānojuma kontekstā ir būtiskākās un kurām ir būtiskākā ietekme uz vidi. Lai to izdarītu, izveidots tā saucamais nulles scenārijs. Tas apraksta virzošos spēkus, tendences Ventspils rajona attīstībā un to ietekmi uz vidi, kā arī vides situāciju, galvenās slodzes, rīcības un tendences. Apkopota pieejamā pamatinformācija par vides stāvokli Ventspils rajonā, tādējādi veicot sākotnējo novērtējumu un identificējot būtiskos vides aspektus, kas saistīti ar plānošanas dokumentu.

SIVN veikšanai izmantota publiski pieejama informācija – publiski gada pārskati, indikatori, dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskā daļa, kā arī Teritorijas plānojumā iekļautā informācija par esošā stāvokļa novērtējumu. Informācija par vides resursiem un vides kvalitātes novērtējumu un tendences tiek izmantotas bāzes scenārija veidošanā. Vides pārskata ierobežotā apjoma dēļ pārskatā ir iekļauts kopsavilkums par vides stāvokļa raksturojumu un būtiskākajiem vides kvalitāti, tendences un slodzes raksturojošajiem rādītājiem.

Vairāku vides resursu kvalitātes raksturošanā ir grūtības iegūt aktualizētu informāciju par esošo situāciju un tendencēm – dažos gadījumos nav ticis veikts sistemātisks monitorings, bet dažos gadījumos informācija nebija apkopota vai dati bija novecojuši. Šādos gadījumos, kad kvantitatīva informācija nebija pieejama, novērtējuma izstrādātāji konsultējās ar nozares ekspertiem par būtiskākajām tendencēm. Datu pieejamība tiek ņemta vērā izstrādājot rekomendācijas vides aspektu monitoringam Teritorijas plānojuma ieviešanā.

Lielākās grūtības radīja atšķirīgo jēdzienu interpretācijas datu savstarpējā salīdzināšanā.

3. Teritorijas plānojuma īstenošanas būtiskāko ietekmju uz vidi vērtējums

Teritorijas plānojuma potenciālās ietekmes uz vidi izvērtējums veikts no vairākiem elementiem:

- Esošās situācijas analīzes un SVID izvērtējumu;
- Izvirzīto Teritorijas plānojuma pamatmērķu, rīcības virzienu un uzdevumu izvērtējuma;
- Teritorijas plānojuma atbilstības Latvijas starptautiskajām saistībām vides jomā un nacionālajai vides politikai;
- Teritorijas plānojuma ieviešanas un monitoringa plāna izvērtējuma.

SIVN process tiek organizēts tā, lai identificētu gan pozitīvās, gan negatīvās ietekmes uz vidi, kā arī kumulatīvās ietekmes. Tiek izmantota informācija, ko sniedz nulles scenārijs, kā arī ietekmes tiek prognozētas.

SIVN iespēju robežās tiek arī sniegti priekšlikumi, kādu pasākumu iekļaušana no vides viedokļa būtu nozīmīga.

Attiecībā uz negatīvo ietekmju uz vidi novēršanu vai mazināšanu un pozitīvo ietekmju pastiprināšanu, nepieciešams ņemt vērā ieviešanas sistēmu. Sniedzot priekšlikumus indikatoriem un politikas plānošanas ieviešanas monitoringam, izvēlēti tādi indikatori, kuri jau tiek aprēķināti vai kuru aprēķināšanai tiek sistemātiski apkopota bāzes informācija. Sagatavojot priekšlikumus plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa pasākumiem un monitoringa pārskatam, tiek ņemts vērā esošā valsts vides monitoringa tīkla, veikto novērojumu un informācijas pieejamības raksturojums.

4. Secinājumi un atbildes uz būtiskākajiem jautājumiem

Veicot SIVN, dokuments analizēts un vērtēts, lai noteiktu tā īstenošanas iespējamās ietekmes, kā arī, lai iegūtu atbildes uz jautājumiem par to, kādas būs plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās ietekmes:

- Kādi būs plānošanas dokumenta īstenošanas tiešie un netiešie rezultāti?
- Kādā veidā rezultāti skars apkārtējo vidi?
- Kāds būs jebkuras potenciālās ietekmes uz vidi mērogs un būtība, pozitīvās un negatīvās ietekmes un to radītās tiešās sekas?
- Kādas visticamāk būs sabiedrības un ieinteresēto pušu lielākās bažas attiecībā uz iespējamo ietekmi uz vidi?
- Kas būs jādara ietekmju mazināšanai, vai vispār kaut kas būs jādara, lai mazinātu vai novērstu ietekmi uz vidi?
- Kādas būs atlikušās ietekmes, vai vispār tādas būs pēc mazinošo pasākumu realizēšanas?
- Kāda būs nepieciešamība kompensēt zaudējumus dabai, skartajiem indivīdiem, uzņēmumiem?
- Kāds vides monitorings raksturotu iespējamās ietekmes, kādu vides stāvokļa rādītāju izmaiņu tendencēm būtu pievēršama īpaša uzmanība?

2.3. Sabiedrības līdzdalība

Sagatavojot plānošanas dokumenta vides pārskata projektu, izstrādātājs konsultējās ar Vides pārraudzības valsts biroju par vides pārskatā iekļaujamo informāciju un tās detalizācijas pakāpi.

Sabiedrības, organizāciju un institūciju viedoklis tiek ņemts vērā vairākos SIVN etapos:

- veicot sākotnējo novērtējumu par būtiskiem vides aspektiem saistībā ar Teritorijas plānojuma ieviešanu;

- noskaidrojot sabiedrības viedokli, tādejādi ņemot to vērā veicot novērtējumu;
- organizējot vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas procesu, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanākumi;
- iestrādājot sabiedrības pārstāvju komentārus vides pārskata gala redakcijā.

Vides pārskata sabiedriskā apspriešanas norisinājās no 2007.gada 2.janvāra līdz 2007.gada 13.februārim. Paziņojums par sabiedriskās apspriešanas uzsākšanu tika ievietots laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” (30.12.2006.), vietējā laikrakstā „Ventas Balss” (02.01.2007.) un Ventspils rajona padomes mājas lapā www.ventspilsrp.lv (sludinājumu publikācijas apliecinājumi sniegti Pielikumā Nr.1). Ar plānošanas dokumentu un vides pārskata projektu varēja iepazīties Ventspils rajona padomē Skolas ielā 4, 9. kabinetā darba dienās no plkst. 9 līdz 15. Visi interesenti priekšlikumus un komentārus rakstveidā tika aicināti iesniegt Ventspils rajona padomē.

Atbilstoši Vides pārraudzības valsts biroja prasībām, vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu saņemšanai tika nosūtīts šādām nevalstiskajām organizācijām un institūcijām:

- Valsts vides dienesta Ventspils reģionālajai vides pārvaldei;
- Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai;
- Valsts aģentūrai „Sabiedrības veselības aģentūra”;
- Valsts zemes dienesta reģionālajai nodaļai;
- Kurzemes plānošanas reģiona attīstības padomei;
- Lauku atbalsta dienesta reģionālajai lauksaimniecības pārvaldei;
- Valsts meža dienesta reģionālajai struktūrvienībai;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras Upju baseinu pārvaldei.

Vides pārskats tika nosūtīts arī MK noteikumos Nr.770 „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (11.10.2005.) noteiktajām institūcijām.

Ventspils rajona Teritorijas plānojuma 1. redakcijas un Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2007.gada 23.janvārī Ventspils rajona padomē, Ventspilī, Skolas ielā 4. Sanāksmes protokols sniegts Pielikumā Nr.2.

Sabiedriskās apspriešanas laikā tika saņemti atzinumi no Ventspils pilsētas domes, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, LR Vides ministrijas Dabas aizsardzības pārvaldes, Valsts aģentūras Sabiedrības veselības aģentūra Ventspils filiāles, A/S „Latvijas valsts meži”, VVD Ventspils reģionālās vides pārvaldes, Aizsardzības īpašumu valsts aģentūras, Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecības, LR Vides ministrijas Slīteres nacionālā parka administrācijas (skat. Pielikumā Nr.3). Atbildes uz saņemtajiem komentāriem, iebildumiem un atsauksmēm par Vides pārskata projektu sabiedriskās apspriešanas gaitā un norādes uz Vides pārskatā iestrādātajiem labojumiem ir sniegtas Pielikumā Nr.4.

3. SITUĀCIJAS ANALĪZE

3.1. Teritorijas apraksts

3.1.1. Teritorijas atrašanās vieta, platība, dabas apstākļi

Ventspils rajona teritorija atrodas Piejūras zemienē, Kurzemes ziemeļrietumu daļā, vistuvāk jūras ceļiem, kas vieno valsti ar Ziemeļeiropas un Rietumeiropas galvenajiem jūras transporta mezgliem. Ventspils rajonam ir ~100 km gara jūras robeža, kas ir salīdzinoši maz pārveidota jūras piekraste – pludmale, stāvkrasti, maz apbūvētas kāpas, liela dabas un kultūrainavu daudzveidība. Jūras robeža ir Jūrkalnes, Užavas, Vārves un Tārgales pagastiem, kā arī Ventspils pilsētai. Dienvidos rajons robežojas ar Kuldīgas rajonu, dienvidrietumos – ar Liepājas rajonu, austrumos – ar Talsu rajonu, dienvidos rajona teritorija ieskauj Ventspils pilsētu. Rajons ar tā kopējo platību 2462.3 km² aizņem 18.1% no Kurzemes reģiona, kas ir 3.8% no Latvijas teritorijas.

Rajona administratīvais centrs atrodas Ventspils pilsētā. Ventspils rajonā ietilpst 12 pašvaldības – Ances, Jūrkalnes, Popes, Puzes, Tārgales, Ugāles, Usmas, Užavas, Vārves, Ziru, Zlēku un Piltenes pilsēta ar lauku teritoriju.

Ventspils rajonā pēc teritorijas lielākais ir Ances pagasts, bet mazākais – Jūrkalnes pagasts. Ances pagasts ir arī pēc platības viens no lielākajiem pagastiem Latvijā. 1.tabulā redzama rajonā ietilpstošo pašvaldību teritorijas platība un to īpatsvars rajonā.

Tabula Nr.1. Ventspils rajona pašvaldību teritorijas

Pašvaldība	Teritorija, ha ¹	Īpatsvars rajonā, %
Piltenes pilsēta ar lauku teritoriju	20 206	8.2
Ances	39 778	16.2
Jūrkalnes	9 959	4.0
Popes	16 774.5	6.8
Puzes	20 728	8.4
Tārgales	36 419	14.8
Ugāles	29 223.9	11.9
Usmas	21 950.9	8.9
Užavas	12 551.8	5.1
Vārves	12 544.2	5.1
Ziru	15 380	6.2
Zlēku	10 715.5	4.4

Rajona klimatu nosaka tā ģeogrāfiskais novietojums Baltijas jūras austrumu krastā mērenās joslas platuma grādos un relatīvi līdzenā zemes virsma. Valdošās ir mēreno platuma grādu atlantiskās gaisa masas (pārsvarā no Atlantijas okeāna, retāk – kontinentālās). Līdz ar to teritorijā ir labi izteiktas jūras klimata pazīmes. Ventspils rajonā vasarā gaisa temperatūra ir nedaudz zemāka, bet ziemā augstāka nekā caurmērā vidējā temperatūra Latvijas platuma grādos.

¹ Enciklopēdija *Latvijas pagasti*; A/S "Preses nams", 2001.

Aukstākais mēnesis piekrastes rajonos ir februāris, vissiltākais – jūlijs. Valdošās mitrās jūras gaisa masas nodrošina lielu nokrišņu daudzumu.

Rajona fiziogēogrāfisko raksturojumu veido Piejūras zemiene un Kursas zemiene. Piejūras zemienes apvidos Ventavas līdzenumā, Irves līdzenumā un Piemares līdzenumā nogulumi zemes virsmā un arī reljefs ir līdztīgs, jo to veidošanās norisinājusies līdztīgos apstākļos leduslaikmeta beigu posmā un pēcloduslaikmetā. Piejūras zemiene ietver Baltijas jūras krasta zonu, kas ir mainīga platuma sauszemes un jūras ūdens saskares josla, kur pārmaiņus dominē sanešu akumulācijas un krasta abrāzijas procesi gan šķērseniski krasta līnijai gan arī paralēli tai. Izžuvušais smilšainais materiāls ir pakļauts vēja darbībai. Ventspils rajonā raksturīgi jūras stāvkrausti ar dažādos posmos atšķirīgu krasta augstumu. Vētru laikā stāvkrausti tiek pakļauti noskalošanai, kuras norise ir atkarīga arī no vēja virziena un stipruma.

Ventavas līdzenuma virsu veido asimetriska, ziemeļu–dienvidu virzienā stieptu ielieci, kuras austrumu mala pakāpeniski paaugstinās līdz 10–13 m vjl., bet rietumu malā paaugstinājumu veido galvenokārt Baltijas jūras stadiju krasta akumulācijas veidojumi un piekrastes kāpu josla. Augstāko kāpu virsotņu augstums ir ap 30 m vjl. Ventavas līdzenuma vidusdaļu šķērso Ventas ieleja.

Kvartāra nogulumu segas biezums ir nevienāds – tas palielinās no 10–30 m apvidus austrumdaļā līdz 40–60 m rietumdaļā. Vertikālā griezumā no apakšas uz augšu mainās Lētižas svītas morēna (smilšmāls vai mālsmilts), Pulvernieku starpleduslaikmeta baseinu nogulumi (aleirīti un smilts), Kurzemes svītas morēna un Latvijas svītas morēna (pēdējā apledojuma smilšmāls vai mālsmilts). Austrumos no Ventas ielejas devona iežiem uzguļ pēdējā apledojuma morēna, pelēka, zilganpelēka vai arī sarkanbrūna morēna. Apvidus lielākajā daļā leduslaikmeta nogulumus sedz Baltijas jūras attīstības stadiju Baltijas ledus ezera un Litorīnas jūras smilts un aleirīti. Vietām, piemēram, pie Zirām, Užavas, Piltenes, Tārgales, pēcloduslaikmeta baseinu nogulumi ir noskaloti un zemes virspusē atsedzas pēdējā apledojuma pelēkbrūna mālsmilts vai smilšmāls ar grants graudiem, oļiem un laukakmeņiem.

Apvidus līdzenā reljefa dēļ teritorijas lielākajā daļā ir apgrūtināta virsmas notecē, kas veicina pārmitru apstākļu veidošanos un virs leduslaikmeta vai pēcloduslaikmeta nogulumiem ir uzkrājusies kūdra.

Piemares līdzenums aizņem 4–6 km platu un nedaudz vairāk par 20 km garu joslu Ventspils rajona dienviddaļā. Teritorijas virsas augstums pārsvarā ir 15–20 m vjl. Piemares līdzenuma ģeoloģiskā uzbūve ir līdztīga kā Ventavas līdzenumam. Atšķirībā no Ventavas līdzenuma, Piemares līdzenums ir Baltijas ledus ezera akumulācijas līdzenums, kura virsmu veido smilts un oļaina grants, kas uzguļ tieši ledāja nogulumiem. Vietām gar Baltijas jūras krastu smilšainie nogulumi veido vēja akumulācijas formas, tādējādi virsas augstums ir lielāks nekā līdzenuma vidusdaļā. Līdzenuma virsas ieliekums un uzbūve neveicina teritorijas drenāžu, tāpēc vietām ir pārmitrs un notiek kūdras uzkrāšanās.

Irves līdzenums aizņem Baltijas jūras piekrasti gar Irbes šaurumu uz ziemeļiem no Būšnieku ezera. Virsas augstums Irves līdzenumā pārsvarā ir 4–10 m vjl., bet vietām, kur vēja akumulētās smiltis veido kāpas, pārsniedz 20 m vjl. Irves līdzenums no citiem Baltijas jūras piekrastes līdzenumiem galvenokārt atšķiras ar virsmas reljefa īpatnībām. Līdzenumam raksturīga savstarpēji un arī Baltijas jūras krastam paralēlu, šauru vaļņu (kangaru) un ieplaku (vigu) mija, kas kopumā veido kankaru–vigu reljefu. Kangaru un vīgu garums sasniedz vairākus kilometrus. Šaurās un garās, noslēgtās vai daļēji noslēgtās ieplakas apgrūtinātās noteces dēļ parasti ir

pārmitras. Tās aizņem zemie, pārejas vai augstie purvi un arī ezeri. Vaļņu un ieplaku mija nosaka atšķirīgus virsmas noteces un mitruma apstākļus, tādējādi izveidojušās savdabīgas, tikai Irves līdzenumam raksturīgas ainavas.

Līdzenuma virsas augstums pārsvarā ir 20–30 m zem jūras līmeņa. Tas pakāpeniski pazeminās Baltijas jūras ieplakas virzienā. Kvartāra nogulumu biezums pārsvarā ir 20–30 m. Tieši uz pirmskvartāra iežiem uzguļ pēdējā apledojuuma morēna, kuru pārsedz Baltijas ledus ezera un Litorīnas jūras smalkgraudaina, vidējgraudaina un aleirītiska smilts. Tikai dziļajos ielejveida iegrauzumos pirmskvartāra virsmā ir konstatēta arī priekšpēdējā (Kurzemes) apledojuuma morēna un starpmorēnu nogulumi. Ielejveida iegrauzumā pie Irbenes starp Baltijas ledus ezera un Litorīnas jūras nogulumiem ieguļ vidēji ap 5 m bieza Ancilus ezera smilts un aleirītiska smilts. Atsevišķās vietās pēdējā apledojuuma morēnai uzguļ arī ledāja kušanas ūdeņu baseinu māli. Vietām Litorīnas jūras nogulumus pārsedz vēja akumulētā smilts. Zemes virsas mitrajās ieplakās uzkrājušies arī pēcleduslaikmeta purvu un ezeru nogulumi

Kursas zemiene ietver divus dabas apvidus – Rindas līdzenumu un Ugāles līdzenumu. No Piejūras zemienes tie atšķiras ar lielāku zemes virsas absolūto augstumu, ģeoloģiskās uzbūves īpatnībām, veidošanās laiku un apstākļiem, kā arī ainavām.

Rindas līdzenuma virsas augstums pārsvarā ir 20–30 m vjl. Teritorija ir samērā līdzena, to vietām saposmo zemas kāpas un upju ielejas. Rindas līdzenuma pamatnē atrodas vairāki lokāli pirmskvartāra iežu pacēlumi, kurus šķir garenstiepti pazeminājumi. Pazeminājumi virsas augstums samazinās līdz 10–15 m vjl. Dienvidrietumos un dienvidaustrumos no Popes atrodas dziļi, 1–1.8 km plati, apraktie ielejveida iegrauzumi. Dziļākā iegrauzuma pamatne atrodas pat 116 m zem jūras līmeņa. Kopumā pamatiežu pacēlumus pārsedz plāna kvartāra nogulumu sega, tikai pazeminājumos tās biezums pārsniedz 10 m. Dziļākajos ielejveida iegrauzumos konstatētas senāko – Lētīžas un Kurzemes apledojuuma morēnas, kā arī starpmorēnu nogulumi. Pēdējā apledojuuma morēnu lielākajā teritorijas daļā pārsedz plāna Baltijas ledus ezera smilšaino nogulumu sega, bet samērā bieži līdzenuma virsmā atsedzas morēna vai arī pirmskvartāra (devona) ieži. Retāk virs morēnas sastopami ledāja kušanas ūdeņu baseinu māli. Teritorijai raksturīgi bieži sastopamie no morēnas izskalotie laukakmeņi un oļi. Zemes virsas ieliecēs, pavājinātas drenāžas apstākļos norisinās pārpuvošanās.

Ugāles līdzenums aizņem Ventspils rajona dienvidaustrumdaļu. Virsas augstums pārsvarā no 30–60 m vjl. Augstākās virsotnes sasniedz 70 m vjl. atzīmi (Popes un Usmas pacēlumā). Apvidus virsas pazeminājumos izvietojušies purvi un ezeri. Plašākais no tiem ir Usmas ezera ieplaka un pazeminājums ap to. Usmas ezera līmenis atrodas vidēji 21 m vjl., virs tā paceļas vairākas salas. Ezera dziļākajā vietā (27 m) gultne atrodas 4 m zem jūras līmeņa. Mazāka platība, bet lielāks dziļums ir Puzes ezera pazeminājumam. Ūdens līmenis atrodas 12 m vjl., bet ezera gultnes dziļākā vieta (33,6 m) atrodas vairāk nekā 20 m zem jūras līmeņa.

Visā apvidus teritorijā zemkvartāra virsu veido vairāki ziemeļrietumu-dienvidaustrumu virzienā stiepti pacēlumi. Zemkvartāra virsas augstums pārsvarā ir 20–35 m vjl., Usmas un Ameles pacēlumu augstākajā daļā sasniedz pat 46–49 m vjl. Pamatiežus pārsedz mainīga biezuma kvartāra nogulumu sega. Virs pacēlumiem apvidus ziemeļu un rietumu daļā tās biezums pārsvarā ir mazāks par 10 m, bet pacēlumos pie Popes un Ugāles pārsniedz 20 m. Lielāks kvartāra nogulumu biezums ir reljefa pazeminājumos, īpaši apraktajās ielejās, kur tas sasniedz 60–100 un pat vairāk metrus. Pacēlumu nogāzes pārsvarā lēzenas. Pacēlumu virsā atsedzas pēdējā (Latvijas) apledojuuma morēna, kas uzguļ tieši devona iežiem gandrīz visā apvidus

teritorijā. Vietām virspusē atsedzas pieledāja baseinu māli, kur tie pārsedz ledāja veidoto viļņoto reljefu, īpaši apvidus austrumdaļā. Mālu biežums ielejveida pazeminājumos pieaug līdz 15–18 m, bet Usmas ezera apkārtnē sasniedz 25 m. Mālus nereti pārsedz Baltijas ledus ezera smilts vai arī vēja pārpūsto kāpu smilts. Vājāk drenētajās ieplakās uzkrājusies kūdra, kuras biežums vietām pārsniedz 5 m.

Ventspils rajona vidusdaļa atrodas Ventas baseinā, bet pārējā teritorijā ir mazās ūdenstece, kuru baseini tiek apvienoti hidroloģiskajos rajonos – rajona ziemeļdaļa pieder Irbes šauruma hidroloģiskajam rajonam, bet dienvidrietumu daļa – Baltijas jūras piekrastes rajonam. Lielākās upes rajonā ir Venta ar pietekām Abavu, Vēždūku un Kamārci, Irbe ar pietekām Rindu, Stendi, Lonasti un Raķupi, Užava. Upes tek galvenokārt ziemeļrietumu virzienā. Lielākie ezeri ir Usmas ezers, Puzes ezers, Garais ezers, Zīgatu ezers u.c. Rajonā ir vairāki lieli purvi, kas aizņem noslēgtās vai daļēji noslēgtās starppauguru ieplakas ar pavājinātu noteci un infiltrāciju. Kopumā Ventspils rajona teritorijā atrodas 79 augstā, pārejas un zemā tipa purvi.

Rajonā izdalāmas vairākas nozīmīgas teritorijas. Kā viena no tām ir minams Moricsalas rezervāts, kas ir vecākais Latvijā (dibināts 1912.gadā). Tārgales pagasta ziemeļdaļā atrodas nozīmīga kultūrvēsturiska teritorija – Līvod Rānda (Līvu krasts). Izcila vieta rajonā ir Kurzemes jūrmalai ar 5 km ierobežotas saimnieciskās darbības zonu un ievērojamo ģeomorfoloģisko objektu – stāvkrastu Jūrkalnes pagastā.

Fiziski ģeogrāfiskie (mežainums, jūras piekraste), transportģeogrāfiskie un vēsturiskie apstākļi noteikuši nevienmērīgu rajona teritorijas attīstību. ledzīvotāju dzīves vides kvalitāte dažādās rajona apdzīvotās vietās ievērojami atšķiras.

3.1.2. Zemes dzīļu resursi

Ģeoloģiskā uzbūve un zemes dzīļu resursi ir būtisks teritorijas attīstības priekšnosacījums. Zemes dzīļu resursus veido tagad vai nākotnē izmantojamie nogulumi, ieži un minerāli, iežos sastopamie šķīdrie derīgie izrakteņi, zemes dzīļu siltums un saimnieciskai izmantošanai derīgas ģeoloģiskās struktūras. Rajona teritorijas atradņu izmantošanas kontrole ir Ventspils reģionālās vides pārvaldes pārziņā.

Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrā reģistrētas 102 Ventspils rajonā esošas būvmateriālu izejvielu atradnes, 119 kūdras atradnes un 5 pazemes ūdeņu atradnes. Nozīmīgākie zemes dzīļu resursi Ventspils rajonā ir grants, smilts un māls.

Rajonā izmantojamā māla krājumi nodrošina labvēlīgas iespējas būvmateriālu ražošanai. Mālus izmanto dažāda veida būvkeramikas un cementa ražošanai, nedaudz arī dekoratīvajai, mākslas un sadzīves keramikai. Ventspils rajona teritorijas plānojumā nacionālo interešu teritorijas statuss (valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradne) piešķirts māla atradnei „Usma” Usmas pagastā (izpētītie krājumi 5.52 milj. m³, novērtētie – 7.53 milj. m³). Teritorijas plānojumā kā plānotas derīgo izrakteņu ieguves rūpniecības objektu apbūves teritorijas, kas neietekmē līdzšinējo zemes izmantošanas veidu noteiktas atradnes: „Mauri” Tārgales pag., „Usma” Usmas pag., „Ugāle” Usmas un Ugāles pag., „Packule” Tārgales pag., „Blāzma” Puzes pag., „Usma – Ugāle” Puzes, Ugāles, Usmas pag., „Ceīņi” Jūrkalnes pag., „Abava” Zlēku pag., „Alkšņi” Popes pag.

Kā esošas smilts un grants ieguves teritorijas tiek noteikti karjeri: „Pope IV - Rinda”, „Vecbelzēji”, „Upeslejas”, „Jaunupes”, „Mazmeži”, „Pasīči”, „Kalniņi”, „Korsīši II”, „Pasilciems”, „Pilači”, „Mežupes II”, „Grantskalni”, „Pīķi”.

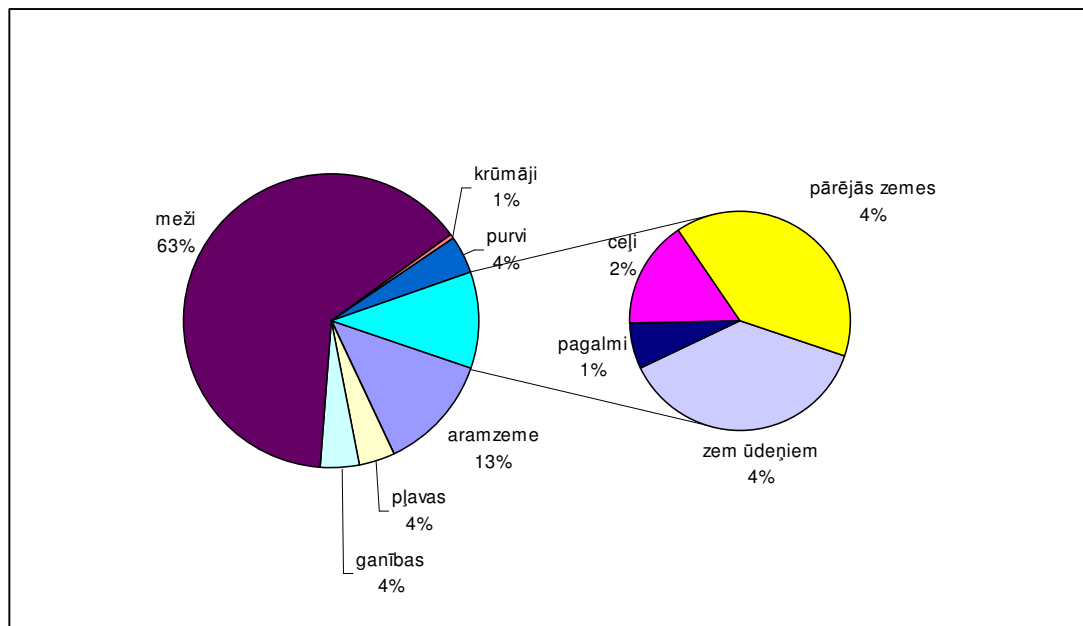
Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Plānošanas dokuments neparedz īpašas prasības vai ierobežojumus derīgo izrakteņu ieguvei. Derīgo izrakteņu ieguvei veikt atļauts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, bet īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, atbilstoši MK 22.07.2003. noteikumiem Nr. 415. „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un, ja ir izstrādāti, atbilstoši individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, pēc derīgo izrakteņu izstrādes teritorijas rekultivējot.

Sagaidāms, ka turpināsies tendence pieaugt pieprasījumam pēc būvmateriālu izejvielu resursiem un būvniecības nozarei nepieciešamajām izejvielām – smilts, smilts-grants un māla. Jaunajās derīgo izrakteņu ieguves teritorijās svarīgi ir veikt to ietekmes uz vidi novērtējumu jeb sākotnējo izvērtējumu saskaņā ar LR likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”.

3.1.3. Zemes sadalījums pēc lietošanas veida

No Ventspils rajona teritorijas lielākās platības aizņem meži un lauksaimniecības zemes. 2006.gada sākumā mežu platības pēc izmantošanas veida aizņēma 63% (157 339.8 ha) rajona kopplatības, lauksaimniecībā izmantojamā zeme – 21% (51 280.0 ha). Apskatot kopumā lauksaimniecības zemju iedalījumu pēc tā lietošanas veidiem, to struktūru veido aramzeme, pļavas un ganības (skat. 2.attēlu)².

2.att. Zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem, ha (uz 01.01.2006.)

² http://www.vzd.gov.lv/faili/bilance2006_2_13_kopa_val_5.xls

Ņemot vērā rajona salīdzinoši mežaino raksturu, lauksaimniecības teritoriju īpatsvars ir zemāks nekā valstī kopumā (38.3%). Pašreizējā attīstības posmā Ventspils rajonā ir vērojama vienmērīga un tradicionāla lauksaimnieciskā teritoriju izmantošana. Salīdzinoši mazāk zemes tiek izmantotas netradicionālās lauksaimniecības vajadzībām.

Lauksaimniecībai noderīgākās velēnu podzolētās, daļēji arī velēngleja augsnes atrodas galvenokārt Vārves pagastā un Piltenes lauku teritorijā. Lielāko daļu rajona teritorijas aizņem podzola tipa augsne. To nosaka saistība ar skuju koku mežiem. Augsnēm tur raksturīgs ļoti liels skābums (pH = 4 – 4.3), pie kura notiek intensīvs podzolēšanās process – barības vielu izskalošana no zemes virskārtas. Šādu zemju iekopšana prasa bagātīgu kaļķošanu un vispār lielus kapitālieguldījumus. Ļoti auglīgo aluviālo augšņu ir maz un tās atrodas upju senlejās, kur dažādi faktori (reljefs, aizsargzonu darbība) ierobežo tās lauksaimniecisko izmantošanu.

Pie tipiskajiem lauksaimniecības pagastiem Ventspils rajonā var pieskaitīt Vārves un Tārgales pagastus. Spēcīgo saimniecību skaita ziņā izceļas Vārves pagasts, kurš ir lauksaimniecības līderis rajonā. Lauksaimniecības zemju platību sadalījums un kvalitāte nosaka, ka Vārves pagastā, Piltenes lauku teritorijā, Tārgales pagasta dienviddaļā un daļēji arī Užavas pagastā ir mērķtiecīgi attīstīt Latvijai tradicionālas lauksaimniecības nozares. Pārējā teritorijā lauksaimnieciskā ražošana ir ierobežota. Zemes izmantošanas struktūru Ventspils rajonā skatīt 2.tabulā.

Saskaņā ar 09.12.2003. MK noteikumiem Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām” Ventspils rajonā kā nacionālas nozīmes lauksaimniecības polderu teritorijas ir noteiktas Upatu polderis Ugāles pagastā un Užavas polderis Užavas un Zirū pagastā.

Aizvadītajā desmitgadē ir samazinājusies interese izmantot ražošanā lauksaimniecībā izmantojamās zemes, ko raksturo neizmantoto lauksaimniecībā izmantojamo zemju platību būtiska palielināšanās. Ar katru gadu pieaug lauksaimniecībā izmantojamo zemju transformācijas apjoms. Galvenokārt transformētā platība ir zem meža zemēm, taču salīdzinoši ievērojams ir arī zem apbūves transformētās platības apjoms. Palielinājusies arī lauksaimniecības zemju dabiskā transformācija – neapstrādātā zeme aizaug ar nezālēm un krūmājiem, zaudē ražību un ainavisko vērtību.

Tabula Nr.2. Zemes izmantošanas struktūra Ventspils rajona pagastos ³

Pagasta teritorija	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme, %	Meži,%	Pārējā zeme,%
Piltenes pilsēta ar lauku teritoriju	66.8	24.0	9.2
Ances pagasts	49.6	41.6	8.8
Jūrkalnes pagasts	50.6	39.6	9.9
Popes pagasts	55.4	36.0	8.6
Puzes pagasts	48.2	45.1	6.7
Tārgales pagasts	72.4	20.2	7.4
Ugāles pagasts	55.8	37.0	7.2
Usmas pagasts	43.3	47.7	9.0

³ <http://data.csb.lv>

Užavas pagasts	74.5	18.5	7.0
Vārves pagasts	83.4	11.1	5.5
Zīru pagasts	74.8	19.8	5.4
Zlēku pagasts	58.6	34.4	7.0

Lielās meža platībās tiek veikta saimnieciskā darbība, taču ievērojamās platībās tā ir ierobežota vai pilnīgi noliegta (īpaši aizsargājamās teritorijās, īpaši aizsargājamās meža iecirkņos, mikroliegumos, vides un dabas resursu aizsargjoslās). Mežu apsaimniekošanas kontroles funkcijas Ventspils rajonā veic Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecība. A/S „Latvijas Valsts meži” Ziemeļkurzemes mežsaimniecības pārziņā esošajos mežos nozīmīgu daļu aizņem īpaši aizsargājamas dabas teritorijas – dabas liegumi un dabas parki, kuros galvenais apsaimniekošanas mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. Platības ziņā lielākie ir „Ances purvi un meži”, „Stiklu purvi”, „Oviši”.

Kā turpmākas izmantošanas mežsaimnieciskās zemes Ventspils rajonā tiek noteiktas bijušās padomju armijas teritorijas.

Viena no attīstības perspektīvām, kas tiek saistīta ar meža zemju teritoriju attīstību Ventspils rajonā, ir apzināt un izkopt rajona tūrisma resursus (dabas, ainaviskās un kultūras vērtības) ar mērķi rezultātus izmantot tūrisma interesēs. Mērķis ir videi draudzīga tūrisma attīstība, kas nenodarītu būtisku kaitējumu videi. Rajonā ir vairākas teritorijas, kurās izveidojušies labvēlīgi apstākļi tūrisma attīstībai, izmantojot esošo dabas un kultūras mantojuma potenciālu. Visā rajona teritorijā ir potenciāli tūrisma objekti un rekreācijas teritorijas, kuras iespējams attīstīt un izmantot nākotnē. Visvairāk tūrisma resursu atrodas upju un ezeru apkārtnē, kā arī Baltijas jūras piekrastē. Teritorijas plānojums paredz kā tūrisma un rekreācijas teritorijas noteikt Baltijas jūrai pieguļošo teritoriju, Ventas ielejai pieguļošo teritoriju un Usmas ezeram pieguļošo teritoriju Ventspils rajonā.

Jāatzīmē, ka saimnieciskā darbība ir aizliegta valsts aizsardzības objektos un to aizsargjoslās. Ventspils rajonā atrodas šādi valsts aizsardzības objekti: „Ielejas” Užavas pagastā, „Medņi 1” Vārves pagastā, „Medņi 2” Vārves pagastā, „Medņi 3” Vārves pagastā, „Virsseržanti” Tārgales pagastā, „Seržanti” Tārgales pagastā, „Leitnanti” Tārgales pagastā, „Vanagi” Vārves pagastā, „Čalas” Vārves pagastā. Bez saskaņošanas ar Aizsardzības ministriju ir aizliegts aizsargjoslās ap valsts aizsardzības objektiem ierīkot spēļu laukumus un atpūtas zonas, kā arī celt teltis un kurt ugunscurus, rīkot publiskus pasākumus, to skaitā sapulces, gājienus un piketus, turēt dzīvniekus un nokraut materiālus, novietot mehāniskos transportlīdzekļus un traktortehniku vai citu tehniku. MK noteikumi Nr.508 „Noteikumi par aizsargjoslām ap valsts aizsardzības objektiem un šo aizsargjoslu platumu” nosaka, ka ap valsts aizsardzības objektiem „Medņi 1”, „Medņi 2”, „Medņi 3”, „Ielejas”, „Leitnanti”, „Seržanti” un „Virsseržanti” ir noteikta aizsargjosla 25 m platumā.

3.1.4. Infrastruktūra

Ventspils rajonā ir labi attīstīts autoceļu tīkls. To kopējais garums ir aptuveni 1396 km, no tiem 48.6% ir valsts un 51.4 – pašvaldību ceļi. Rajonu šķērso Latvijas apdzīvojuma attīstībai nozīmīgais austrumu–rietumu transporta koridors – autoceļš A10 Rīga–Ventspils, kas šķērso

rajona teritorija DA–ZR virzienā. Bez galvenā autoceļa rajona teritorijas apdzīvojuma struktūras veidošanā ievērojama nozīme ir autoceļam P108 Kuldīga–Ventspils un piekrastes autoceļam P111 Liepāja–Pāvilosta–Ventspils. Rajona kopējais I šķiras ceļu garums ir 166 km, II šķiras ceļu garums ir 465 km. Reģiona ceļu tīkla raksturojums sniegts 3. tabulā (2004.gada dati) ⁴. Esošo autoceļu caurlaides spēja ir pietiekama, lai veiktu tam atvēlētās funkcijas, taču to kvalitāte ir atšķirīga.

Tabula Nr.3. **Esošā ceļu tīkla raksturojums 2004. gada beigās**

Administratīvā vienība	Valsts ceļu garums, km	Tai skaitā pa autoceļu grupām, km			No visiem valsts autoceļiem, km		Pašvaldību autoceļu garums, km
		Galvenie ceļi	I šķiras ceļi	II šķiras ceļi	Ar cieto segumu	No tiem uzlabotie	
Ventspils rajons	679	48	166	465	679	299	717

Ventspils rajona autoceļos izvietoti kopā 35 tilti; no tiem 34 ir dzelzsbetona un 1 akmens tilts. Galvenajos autoceļos izvietoti 4 tilti ar kopējo garumu 89.92 m; I šķiras autoceļos – 7 tilti ar kopējo garumu 421.32 m; II šķiras autoceļos – 24 tilti ar kopgarumu 704.38 m. Esošo autoceļu caurlaides spēja ir pietiekama, lai veiktu tam atvēlētās funkcijas, taču to kvalitāte ir atšķirīga.

Ventspils rajona teritoriju šķērso dzelzceļa līnija Jelgava–Ventspils un Ventspils–Liepāja. Dzelzceļa līnija Jelgava–Ventspils tiek izmantota kravu pārvadājumiem, bet līnija Ventspils–Liepāja netiek izmantota kopš 1996.gada. Teritorijas plānojumā prognozēta dzelzceļa parka attīstība un visas dzelzceļa infrastruktūras attīstība Tārgales pagastā.

Ventspils pilsētā pie robežas ar Vārves pagastu atrodas lidosta.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Apvidos ar izteiktu lauksaimniecības zemju un lauksaimnieciskās darbības dominanci, teritorijās, kur paredzama industriālās lauksaimniecības attīstība, samazināsies lauksaimniecībā neizmantoto lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības un to īpatsvars.

Nosakot rajona teritorijas plānojumā ainaviski vērtīgākos areālus, tiks saglabātas ainavas ekoloģiskās, bioloģiskās un estētiskās vērtības; tiks veicināta Rietumkurzemei raksturīgās kultūrvēsturiskās lauku ainavas struktūras saglabāšana. Savukārt lauku telpā, kur paredzēta jauna būvniecība, paplašinoties esošajām apdzīvotajām vietām un veidojoties jaunām, kā arī attīstot ražošanas objektu teritorijas, ir būtiski izvērtēt zaudējumus un ieguvumus. Objektiem, kas minēti likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikumā, nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, un darbībām, kas minētas likuma 2. pielikumā, nepieciešams sākotnējais izvērtējums.

Prognozējot pieprasījumu pēc saimniecisko mežu platības pieauguma, pašvaldībās iespējama lauksaimniecības zemju transformācija par meža zemēm, detalizējot prasības procedūrai un apmežojamo teritoriju novietojumam vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos. Jāpiebilst, ka zemju apmežošana ir jāparedz arī tajās vietās, kur mežs ir nepieciešams ekoloģisko apsvērumu dēļ un pēc gadiem pildīs plānotās vides aizsardzības funkcijas. Katra lauksaimniecības un

⁴ Ventspils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. – 2013.gadam

meža zemju transformēšana citos zemes izmantošanas veidos jāpamato ar vispusīgu ieguvumu un zaudējumu, tajā skaitā ekoloģisko un dabas, izvērtējumu.

3.1.5. Dabas vērtības, aizsargājamās teritorijas

Ventspils rajons ir viens no dabas apstākļu ziņā interesantākajiem reģioniem Latvijā, ko nosaka lielā dabas apstākļu dažādība un izteiktās reljefa formas – upju ielejas, ezeraines un purvaines. Īpaša loma ir Baltijas jūras piekrastei, kas ir unikāls dabas rajons Latvijā, ar īpatnējiem, tikai jūras piekrastēm raksturīgiem veidojumiem. Dabas apstākļu radīto dažādību pastiprina ilgstošās cilvēka saimnieciskās darbības norises, kuru ietekmē veidojušās bioloģiski un vizuāli daudzveidīgas kultūrainavas.

Lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību – biotopus, retas un tipiskas dabas ekosistēmas, savdabīgas un tikai Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, tiek veidotas īpaši aizsargājamās teritorijas (ĪADT). Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības pamatprincipus nosaka likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”.

Rajonā atrodas 18 dabas liegumi, 2 dabas parki, 1 dabas rezervāts un 9 dabas pieminekļi – 4 aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi (Lagzdenes parks, Leču parks, Tārgales parks, Zlēku parks), 3 aizsargājamie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie pieminekļi (Ķīvmēža akmens, Grīžu Velna beņķis, Vecumu dižakmens) un 2 aizsargājamās alejas (Popes muižas aleja un Zūru muižas aleja); izveidoti 54 mikroliegumi (skat. 3., 4. tabulu). Ventspils rajonā reģistrēti 109 īpaši aizsargājamie koki – 76 dižkoki, 2 kultūrvēsturiski koki, 23 potenciāli dižkoki un 8 īpatnēji koki ⁵.

Tabula Nr.3. Ventspils rajona īpaši aizsargājamās teritorijas

Kategorija	Skaits	Platība, ha	Izejošo ārpus rajona robežām skaits
Dabas liegums	18	31 026	3
Dabas parks	2	16 367	1
Dabas pieminekļis	9	19.7	-
Dabas rezervāts	1	802	-

Tabula Nr.4. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, dabas pieminekļu un mikroliegumu skaits Ventspils rajona pagastos ⁶

Pagasts	Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju skaits	Dabas pieminekļu skaits	Mikroliegumu skaits
Piltenes pilsēta ar lauku teritoriju	-	2	5
Ances	3	-	14
Jūrkalnes	1	-	-
Popes	2	1	4

⁵ www.lvgma.gov.lv (31.10.2006.)

⁶ www.dap.gov.lv; www.lvgma.gov.lv (31.10.2006.)

Puzes	3	-	7
Tārgales	4	2	4
Ugāles	3	1	12
Usmas	7	-	8
Užavas	3	-	-
Vārves	-	2	-
Zīru	1	-	1
Zlēku	4	1	5

Ventspils rajonā ir 1 dabas rezervāts, kas valsts aizsardzībā atrodas kopš pagājušā gadsimta pirmās puses – Moricsalas rezervāts, kas dibināts 1912. gadā, liels skaits dabas liegumu, teritoriāli lielākie: Ances purvi un meži, Stiklu purvi, Ovīši. *NATURA 2000* tīklā iekļautas visas, izņemot vienu (Puzes smilšu krupja atradne), dabas liegumu un dabas parku teritorijas.

Pašlaik tikai daļai no esošajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām ir apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un/vai izstrādāti dabas aizsardzības plāni, kas nepieciešami pareizai aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanai; to uzdevums – saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas intereses, nodrošinot teritorijas vērtību saglabāšanu. Dabas aizsardzības plāni nosaka arī nepieciešamos vai pieļaujamos teritorijas apsaimniekošanas un citus nepieciešamos pasākumus, kā arī teritorijas iedalījumu zonās, atbilstoši veicamajiem dabas aizsardzības un izmantošanas pasākumiem.

Saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāni jāņem vērā visu līmeņu teritorijas plānojumos. Tā kā Ventspils rajonā atrodas liels skaits ĪADT un ievērojama daļa rajona teritorijas platības atrodas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju statusā, tad teritorijas plānojums lielā mērā var ietekmēt arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju stāvokli nākotnē.

Pēc zemes izmantošanas rakstura īpaši aizsargājamās teritorijas atbilst lauku telpu, vai arī meža telpu tipam. Gan vienā, gan otrā gadījumā dažādus saimnieciskās darbības ierobežojumus nosaka vispārējie dabas aizsardzības noteikumi, dabas aizsardzības plāni (tām teritorijām, kurām tie ir izstrādāti) un individuālie dabas aizsardzības noteikumi. Tajā pat laikā, šajās teritorijas pastāv noteiktas, no citām lauku teritorijām atšķirīgas attīstības iespējas, un tam jāatspoguļojas vietējo pašvaldību attīstības programmās un plānojumos.

Atšķirībā no dabas rezervātiem un dabas liegumiem, kur vadošā funkcija ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, nacionālajos un dabas parkos pieļaujama saimnieciskā darbība.

Tā kā īpaši aizsargājamās teritorijas pašreiz neaptver un arī nākotnē neaptvers visas tās vietas, kas ir nozīmīgas kā dabas vērtību glabātājas, turpmāk jāparedz lielāka loma daudzveidīgo dabas vērtību saglabāšanai saimnieciskajā darbībā izmantojamās teritorijās. Pieaugs vietējo pašvaldību plānojumu loma dabas un ainavu aizsardzības pasākumu plānošanā.

Turpmāk tsumā raksturotas teritoriāli lielākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un teritorijas plānojuma iespējamā ietekmē uz tām. 5.tabulā raksturotas īpaši aizsargājamo dabas teritorijas, norādot to atrašanās vietu un tipu, piederību potenciālajam *NATURA 2000* tīklam, dabas aizsardzības plānu un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu esamību.

Tabula Nr.5. **Īpaši aizsargājamās teritorijas Ventspils rajona plānošanas reģionā, dabas aizsardzības plānu esamība, informācija par individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem**

Nr. p. k.	Nosaukums, kategorija	NATURA 2000, tips*	Pagasts	Dabas aizsardzības plāns/ informācija par individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem
1.	<u>Abavas senleja,</u> Dabas parks	C	Zlēku, Ugāles, Usmas pagasti	04.11.2005. VIDM rīkojums Nr.356./ nav
2.	<u>Rakupes ieleja,</u> Dabas liegums	C	Ances, Puzes pagasti	Tiek izstrādāts/ nav
3.	<u>Stiklu purvi,</u> Dabas liegums	C	Usmas, Puzes pagasti	31.03.2006. VIDM rīkojums Nr. 138./ nav
4.	<u>Ances purvi un meži,</u> Dabas liegums	C	Ances, Tārgales pagasts	Tiek izstrādāts/ MK noteikumi Nr. 426., 02.10.2001.
5.	<u>Druviņu tīrelis,</u> Dabas liegums	B	Usmas pagasts	Nav/ nav
6.	<u>Klāņu purvs,</u> Dabas liegums	B	Popes, Tārgales pagasts	27.03.2006. VIDM rīkojums Nr.133./ nav
7.	<u>Krojas meži,</u> Dabas liegums	B	Ugāles pagasts	Nav/ nav
8.	<u>Moricsalas dabas rezervāts,</u> Dabas rezervāts	B	Usmas pagasts	Nav/ nav 05.04.2000. „Moricsalas dabas rezervāta likums”
9.	<u>Naglu un Ansinu purvs,</u> Dabas liegums	B	Zlēku pagasts	Nav/ nav
10.	<u>Oviši,</u> Dabas liegums	C	Tārgales, Ances p agasts	Nav/ MK noteikumi Nr. 213., 29.03.2005.
11.	<u>Pelcīšu purvs,</u> Dabas liegums	B	Usmas pagasts	Nav/ nav
12.	<u>Piešdanga,</u> Dabas liegums	B	Zlēku pagasts	Nav/ nav
13.	<u>Platenes purvs,</u> Dabas liegums	B	Tārgales pagasts	Nav/ nav
14.	<u>Pluču tīrelis,</u> Dabas liegums	B	Usmas, Ugāles pagasti	Nav/ nav
15.	<u>Pops zalu purvs,</u> Dabas liegums	B	Popes pagasts	Nav/ nav
16.	<u>Sārnates purvs,</u> Dabas liegums	C	Užavas, Jūrkalnes pagasts	Nav/ nav
17.	<u>Tīšezers,</u> Dabas liegums	B	Zlēku pagasts	Nav/ nav
18.	<u>Užava,</u> Dabas liegums	C	Užavas pagasts	01.11.2004.VIDM rīkojums Nr.349./ nav

19.	<u>Užavas lejtece,</u> Dabas parks	A	Užavas, Ziru pagasts	Tiek izstrādāts/ nav
20.	<u>Viskūžu sala,</u> Dabas liegums	C	Usmas pagasts	01.03.2005. VIDM rīkojums Nr.90./ nav
21.	<u>Puzes smilšu</u> <u>krupja atradne,</u> Dabas liegums	-	Puzes pagasts	Nav/ nav

*Tips: A – teritorijas, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par savvaļas putnu aizsardzību”, 79/409 EEK;

B – teritorijas, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK;

C – teritorijas, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par savvaļas putnu aizsardzību” (79/409 EEK) un direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (92/43 EEK).

Dabas liegums Ances purvi un meži

Dabas liegums iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā. Tas aizņem 8772 ha lielu teritorijas platību dibināts 1999.gadā. Galvenā teritorijas vērtība – maz izmainīti mežu – purvu un ezeru dabisko biotopu kompleksi ar nozīmīgu lomu reto un apdraudēto putnu sugu ligzdošanā, kā arī biotiskās daudzveidības saglabāšanā Ances Dižpurvā un tās apkārtnē. 2001.gadā LR Saeima pieņēma dabas lieguma „Ances purvi un meži” individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kas nosaka individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, kā arī tā funkcionālo zonējumu, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgo vecupju, ezeru, kangaru un vīgu ainavu kompleksa saglabāšanu un ar tiem saistīto sugu un biotopu daudzveidības aizsardzību.

Dabas liegums Druviņu tīrelis

Dabas liegums dibināts 2004.gadā, tā platība 293 ha. Tā ir teritorija divu prioritāru Eiropas nozīmes biotopu – augsto purvu un purvainu mežu aizsardzībai; medņu rieta vieta. Tajā sastopama tāda īpaši aizsargājama augu suga kā ciņu mazmeldrs. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Klāņu purvs

Dabas liegums dibināts 1977.gadā, tā platība 1615 ha. Teritorija veidota, lai aizsargātu vairāku purvu kompleksu (Klāņu, Pūņas, Dzīru) un Klāņu ezeru, kas izvietojies senajā jūras lagūnā. Te izveidojusies slīkšņa, kas pāriet zemajā vai pārejas purvā. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Krojas meži

Dabas liegums dibināts 2004.gadā, tā platība 19 ha. Teritorija izveidota vecu boreālo egļu mežu, kas ir ES Biotopu direktīvas biotops, aizsardzībai netaisnotas Krojas upes krastos. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Moricsalas dabas rezervāts

Moricsalas dabas rezervāts ir Latvijā vecākā īpaši aizsargājamā dabas teritorija, dibināts 1912. gadā; iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Rezervāts atrodas Ventspils rajonā, Usmas ezerā. Platība 818 ha. Rezervātā ietilpst Moricsala, daļa Usmas ezera un Lielalksnīte, jeb Alkšņu sala. Dabas rezervāts izveidots, lai saglabātu Latvijai unikālu ainavu un cilvēku darbības maz ietekmētas, vecas platlapju, skujkoku audzes, kādas Latvijā saglabājušās tikai dažviet upju ielejās un dažās ezeru salās. Lielākā Moricsalas vērtība ir vecs, dabiski attīstījies platlapju mežs, kurā dominē ozoli, liepas, kļavas, veidojot

eksotiskas, pirmatnēja rakstura audzes ar dažāda vecuma kokiem un atšķirīgu pamežu. Daudz ir dabiskā vecuma robežu sasniegušu, vēja nolauztu vai izgāztu un pamazām trūdošu koku. Salas lielāko daļu aizņem gāršas tipa meži. Moricsalā konstatēta izcili bagātīga augu un dzīvnieku valsts: 409 vaskulāro augu sugas, 157 sūnu sugas, 338 sēņu sugas, 82 ķērpju sugas, vairāk nekā 40 putnu sugas, 320 tauriņu sugas. Šeit sastopamas vairāk nekā 100 sugas, kuras tiek uzskatītas par retām un aizsargājamām ne vien Latvijā, bet daudzās Eiropas valstīs. 2000.gadā LR Saeima pieņēma Moricsalas dabas rezervāta likumu, kas nosaka šīs teritorijas statusu, robežas un funkcionālo zonējumu. Stingrā režīma dabas aizsardzības zonā iekļautas abas salas, bet ūdens akvatorijā ap salām un Luziķertes līci noteikta regulējamā režīma zona. Moricsalas dabas rezervātu pārvalda Slīteres nacionālā parka administrācija.

Dabas liegums Naģļu un Ansiņu purvs

Dabas liegums dibināts 1977.gadā, tā platība 284 ha. Teritorija izveidota ES aizsargājamo biotopu – neskarti augstie purvi, pārejas purvi un slīkšņas, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noirs dabiskā atjaunošanās aizsardzībai. Teritorijā konstatētas vairākas ES Putnu direktīvas sugas. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Ovīši

Dabas liegums iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā. Tas aizņem 5078 ha lielu teritorijas platību dibināts 1999.gadā. Dabas lieguma teritorija gar Baltijas jūru, ietver dažādus jūrmalas biotopus (12 Eiropas nozīmes biotopi). Jūrmalas kāpas ar sausiem skujkoku mežiem, kas mijas ar slapjām starpkāpu iepakām ar zāļu purviem un melnalkšņu mežiem. Nozīmīga pelēko kāpu ar sīkkrūmu audzēm un boreālo mežu aizsardzības teritorija. Konstatētas 4 ES Direktīvas augu sugas, kā arī retas un aizsargājamas augu un bezmugurkaulnieku sugas. Vienīgā kauslapu tofildijas atradne Latvijā. 2005.gadā LR Saeima pieņēma dabas lieguma „Ovīši” individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kas nosaka dabas lieguma individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, kā arī tā funkcionālo zonējumu, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgo jūras piekrastes ekosistēmu kompleksa saglabāšanu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu aizsardzību.

Dabas liegums Pelcīšu purvs

Dabas liegums dibināts 2004.gadā, tā platība 56 ha. Viens no bioloģiskās daudzveidības ziņā labākajiem zināmajiem pārejas purviem Latvijā. Tajā ir savdabīgas sugām bagātas augu sabiedrības; viena no nedaudzajām vietām iekšzemē, kur atrodamas dižās aslapes audzes, kas ir Latvijā aizsargājams biotops. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Piešdanga

Dabas liegums dibināts 1977.gadā, tā platība 10 ha. Teritorija izveidota, lai aizsargātu Latvijā vienīgo lielās kosas atradni. Konstatēti vairāki nozīmīgi ES Biotopu direktīvas biotopi – nogāžu un gravu meži un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Platenes purvs

Dabas liegums dibināts 2004.gadā, tā platība 455 ha. Teritorija ir nozīmīga aizsargājama biotopa kaļķains zāļu purvs ar rūsgano melnceri saglabāšanai. Platenes purvs ir viena no lielākajām šī biotopa atrašanās vietām Latvijā. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Pluču tīrelis

Dabas liegums dibināts 1977.gadā, tā platība 740 ha. Teritorija ir nozīmīga purvainu mežu un augsto purvu aizsardzības teritorija. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Popes zāļu purvs

Dabas liegums dibināts 2004.gadā, tā platība 78 ha. Teritorijas lielāko daļu aizņem Latvijā aizsargājams un arī Eiropas Savienības nozīmes aizsargājams biotops – molīniju pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm. Apkārt ir purvaini priežu, bērzu un egļu meži, no kuriem daļa atbilst biotopam purvaini meži. Sastopami arī ar kaļķi bagāti avoksnāji, kas ir gan Eiropā, gan Latvijā aizsargājams biotops. Teritorijai liela nozīme ir ES Biotopu direktīvas 2.pielikuma sugas Igaunijas rūgtlapes saglabāšanā, kas aug molīniju pļavās, jo šī ir viena no divām sugas atradnēm Latvijā. Teritorijā sastopamas 9 aizsargājamas augu sugas. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Sārnates purvs

Dabas liegums dibināts 1987.gadā, tā platība 1423 ha. Nozīmīga augsto purvu un purvu ieplaku aizsardzības vieta. Teritorijā sastopami ES biotopu direktīvas aizsargājami biotopi: kadiķu audzes kaļķainās pļavās, dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, neskarti augstie purvi, pārejas purvi un slīkšņas, ieplakas purvos, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās. Teritorijā konstatētas daudzas ES Putnu direktīvas sugas. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Tīšezers

Dabas liegums dibināts 1977.gadā, tā platība 39 ha. Augsto un pārejas purvu, kā arī purvainu mežu aizsardzības teritorija. No aizsargājamiem ES Biotopu direktīvas biotopiem sastopami – distrofi ezeri, neskarti augstie purvi, pārejas purvi un slīkšņas, purvaini meži. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Užava

Dabas liegums dibināts 1999.gadā, tā platība 3012 ha. Teritorija atrodas Baltijas jūras krastā un ietver daudzveidīgus jūrmalas biotopus. Īpaši nozīmīga pelēko kāpu aizsardzības vieta. Konstatētas 2 ES Biotopu direktīvas vaskulāro augu sugas – Lēzeļa vīrcele un smiltāja neļķe. Viena no nedaudzām jūrmalas zilpodzes atradnēm Latvijā. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas parks Užavas lejtece

Dabas parks dibināts 2004.gadā, tā platība 1434 ha. *NATURA 2000* teritorija. Dabas parks ir putniem nozīmīga vieta; migrācijas laikā, īpaši pavasaros, polderu laukos un uzplūdumos lielā skaitā pulcējas caurceļojošie ūdensputni – zosis, ziemeļu un mazie gulbji, pīles un bridējputni; rudenos dzērves un bridējputni. Dabas parka teritorija atzīta par svarīgu ligzdošanas vietu griezei. Dabas parkam pagaidām nav dabas aizsardzības plāna un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu.

Dabas liegums Viskūžu sala

Dabas liegums dibināts 2004.gadā, tā platība 304 ha. Nozīmīgi biotopi – boreālais mežs, sala bagāta ar vecām dabiski izretinātām priežu audzēm, bet kopumā audžu sastāvs un augšanas apstākļi daudzveidīgi. Viena no trim vai četrām vietām Latvijā, kur atrasta reta sūnu suga – garsetes mēzija. Nozīmīga putnu ligzdošanas vieta, kas papildina blakus esošā Moricsalas

rezervāta nozīmi sugu un biotopu aizsardzībai Usmas ezerā. Konstatētas vismaz 9 ES Putnu direktīvas 1.pielikuma putnu sugas, no tām nozīmīgākās ligzdojošās sugas ir ūpis, jūras ērglis, zivjērglis un apodziņš. Bioloģiski augstvērtīgiem un maz traucētiem mežu biotopiem raksturīgas putnu sugas. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Stiklu purvi

Dabas liegums atrodas Ventspils rajona Puzes un Usmas pagastā un Talsu rajona Valdgailes pagastā; iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā. Tas aizņem 6636 ha lielu teritorijas platību; dibināts 1977.gadā kā purvu liegums. Dabas liegums ir nozīmīgākais augsto purvu komplekss Rietumlatvijā; tas ietver 6 purvus: Vasenieku, Stiklu, Dižpurvu, Vanagu, Pumpuru, Sēmes un Zvaģuļu. Viena no nedaudzām *Cladium mariscus* atradnēm ārpus piejūras. Divas no trīs *Eleocharis multicaulis* atradnēm un viena no trīs *Sphagnum lindbergii* atradnēm Latvijā. Īpaši nozīmīga teritorija gan ligzdojošiem, gan migrējošiem putniem. 31.03.2006. ar rīkojumu Nr.138 apstiprināts dabas lieguma Dabas aizsardzības plāns. Dabas aizsardzības plāna galvenais uzdevums, saskaņojot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas un reģiona attīstības intereses, ir nodrošināt teritorijas dabas vērtību saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību.

Dabas liegums Rakupes ieleja

Dabas liegums dibināts 1987.gadā, tā platība 2204 ha. Nozīmīga boreālo mežu, avotu un daudzu ES Biotopu direktīvas pļavu biotopu aizsardzības vieta (minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi, sausas pļavas kaļķainās augsnēs, sugām bagātas atmatu pļavas, boreālie meži, eitrofas augsto lakstaugu audzes, palieņu pļavas). Teritorijā konstatēts daudz retu augu un dzīvnieku sugu. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas parks Abavas senleja

Dabas parks dibināts 1957.gadā, tā platība 14933 ha. Teritorija ietilpst Ventspils, Kuldīgas un Tukuma rajonā. Teritorija veidota Abavas ielejas aizsardzībai. Izcila biotopu daudzveidība, tajā skaitā ļoti retu, piemēram, kaļķaini purvi ar devela grīslī, kadiķu audzes kaļķainās pļavās u.c. Teritorija ar izcilu ainavisko vērtību – upes ielejas ainavas, pļavu un nogāžu ainavas, ģeomorfoloģiskās vērtības. Dabas parkā ietilpst tādi ģeoloģiskie objekti kā Sudmaļu ūdenskritums, Imulas dolomīta klintis, Kalnamuižas kraujas, Cimmermaņu krauja, Īvandes ūdenskritumi, Muižarāju klintis, Langsēdes klintis, Abavas Velnala. Iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Dabas liegums Puzes smilšu krupja atradne

Dabas liegums dibināts 1987.gadā, tā platība 8 ha. Teritorija veidota Latvijā retas abinieku sugas – smilšu krupja aizsardzībai. Dabas liegums nav iekļauts *NATURA 2000* teritoriju tīklā.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Izstrādājot rajona zonējumu, ņemtas vērā prasības, ko nosaka aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanas nosacījumi.

Var uzskatīt, ka Teritorijas plānojuma ietekme uz aizsargājamo dabas teritoriju attīstību ir pozitīva un tas nodrošina īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību. Plānojums neparedz jaunu apbūves vai rūpnieciskās ražošanas teritoriju izveidi aizsargājamo dabas teritoriju, liegumu tuvumā vai to ietekmes zonā. Šīs teritorijas var tikt izmantotas un apsaimniekotas saskaņā ar dabas aizsardzības plāniem un individuālajiem aizsardzības un izmantošanas

noteikumiem. Tām teritorijām, kam šo plānu un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu nav, tie jāizstrādā.

Īpaši aizsargājamās teritorijas pašreiz neaptver un arī nākotnē neaptvers visas tās vietas, kas ir nozīmīgas kā dabas vērtību glabātājas, tādēļ nākotnē arvien lielāka loma jāparedz vietējo pašvaldību plānojumiem dabas aizsardzības pasākumu nodrošināšanā. Jānodrošina dabas un ainavisko vērtību saglabāšana arī saimnieciskajā darbībā izmantojamās teritorijās.

3.1.6. Kultūrvēsturiskais mantojums un ainavas

UNESCO Vispārējā deklarācijā uzsvērts, ka kultūras daudzveidība līdzās bioloģiskajai daudzveidībai ir cilvēces kopējais mantojums. Savukārt UNESCO konvencijā par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību nosauktas galvenās kultūras mantojuma sastāvdaļas:

- pieminekļi – arhitektūras darbi, monumentāli gleznojumi un skulptūras, arheoloģiskie elementi vai struktūras, uzraksti, alu mājojumi un pazīmju kombinācijas, kurām ir izcila vēstures, mākslas vai zinātnes vērtība;
- ansambļi/celtņu grupas, kam arhitektūras, vienotības vai atrašanās vietas dēļ ir izcila vērtība no zinātnes, vēstures vai mākslas viedokļa;
- ievērojamas vietas – cilvēku veidotas vai cilvēka un dabas mijiedarbībā veidojušās teritorijas, t.sk. arheoloģiskas nozīmes vietas, kurām piemīt izcila vēsturiskā, estētiskā, etnogrāfiskā vai antropoloģiskā vērtība.

Ventspils rajons ir bagāts ar nozīmīgiem kultūrvēsturiskajiem areāliem. Saskaņā ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (VKPAI) datiem, Ventspils rajonā atrodas 203 kultūras pieminekļi, no kuriem Valsts aizsargājamo nekustamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti 117 Ventspils rajonā esoši objekti.

Objektu aizsargjoslas noteiktas atbilstoši Aizsargjoslu likuma formālajām prasībām. Aizsargjoslu minimālais platums lauku apvidos ir noteikts kā 500 m. To uzdevums ir nodrošināt kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazināt dažāda veida negatīvu ietekmi uz tiem. Jebkuras aizsargjoslas var tikt mainītas tikai pēc detālplānojuma vai izpētes projekta izstrādāšanas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, saskaņojot ar VKPAI un Būvvaldi. Jebkāda saimnieciskā darbība kultūras pieminekļa aizsargjoslā var tikt veikta pēc saskaņošanas ar VKPAI un kultūras pieminekļa īpašnieka rakstveida saskaņojumu.

Teritorijas plānojums orientējas uz biotopu un sugu aizsardzību, kā to prasa ES nosacījumi. Taču jāuzsver, ka Ventspils rajonā, tāpat kā visā Latvijā, ir vērojamas arī ainaviski nozīmīgas vietas un areāli, kas pārstāv Latvijas apstākļiem raksturīgās kultūrainavas un atbilst vienotā dabas un kultūras mantojuma kategorijai. Uzmanību saista arī vairāki dabas veidojumi, kam ir izcila kultūrvēsturiska un vizuāli estētiska nozīme – tās ir ne tikai izcilas dabas daudzveidības vietas, bet arī skatu vietas, no kurām pārrēdzama plaša apkārtnē.

Potenciālā teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Teritorijas plānojumam jānodrošina esošā kultūrvēsturiskā mantojuma un vērtīgo ainavu areālu aizsardzību reģionā, un arī īpašu uzmanība jāvelta gan esošo, gan perspektīvo dabas parku funkciju pilnveidošanai, lai varētu līdzsvarot abus šo teritoriju galvenos mērķus – attīstību un aizsardzību. Teritorijas plānojumā jāparedz lielāka loma ainaviski nozīmīgo telpu/teritoriju tīklam.

Uzsverot to, ka īpaši aizsargājamās teritorijas pašreiz neaptver un arī nākotnē neaptvers visas tās vietas, kas ir nozīmīgas kā dabas vērtību glabātājas, plānojumā jāparedz dabas un ainaviskās vērtības saglabāt arī saimnieciskajā darbībā izmantojamās teritorijās.

3.2. Vides stāvokļa apraksts

Vides kvalitāti rajonā ietekmē dažādi cilvēka saimnieciskās darbības veidi – lauksaimniecības produkcijas ražošana, derīgo izrakteņu ieguve, sadzīves notekūdeņu novadīšana vidē, dzelzeļu un autotransporta radītais piesārņojums, tranzīta uzņēmumu radītais piesārņojums, katlu māju izmeši, pārrobežu ūdens un gaisa piesārņojums, mežsaimniecība (meža izciršana), būvniecība, esošās atkritumu izgāztuves, rekreācija un tūrisms u.c.

Ventspils rajona teritorijas plānojumā netiek izvirzīti specifiski vides kvalitātes mērķi. Teritorijas plānojuma vides nozares attīstība ietver pasākumu kopumu, kas veicinātu pastāvošās vides kvalitātes un vērtības saglabāšanu, mazinātu un likvidētu pastāvošās negatīvās ietekmes, kuras rada antropogēnā slodze atsevišķos pagastos. Tiek ievērota un paredzēta prasību izpilde, kuras izvirza pastāvošā likumdošana un valsts institūciju prasības vides aizsardzībā.

3.2.1. Gaisa kvalitāte

Gaisa kvalitāti Ventspils rajonā ietekmē stacionārie un mobilie piesārņojošo vielu izmešu avoti, kā arī gaisa piesārņojuma pārrobežu pārnese. Ņemot vērā rūpnieciskās ražošanas samazināšanos pēdējos gados, kā arī veiktos energoefektivitātes pasākumus, kopumā ir būtiski samazinājušās gaisa piesārņojošo vielu emisijas no stacionāriem piesārņojuma avotiem.

Lai novērtētu iespējamo atmosfēras piesārņojuma līmeni, nepieciešams apskatīt arī situāciju kaimiņu teritorijās. Piesārņojošo vielu izmete no stacionāriem gaisa piesārņojuma avotiem 2005.gadā Kurzemes reģionā visaugstākā ir Ventspils pilsētā, kas izskaidrojams ar pilsētai raksturīgo tranzīta uzņēmumu specifiku. Salīdzinoši vismazākā piesārņojošo vielu izmete Kurzemes reģionā ir Kuldīgas pilsētā un Ventspils rajonā ⁷.

Stacionāro piesārņotāju skaitam ir tendence pieaugt, ēku un būvju īpašniekiem centralizētās siltumapgādes vietā izvēloties lokālu katlu māju izbūvi. Palielinoties šādām decentralizācijas tendencēm, daudzos gadījumos palielinās vides piesārņojums.

Elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai, kā arī tehnoloģiskiem procesiem uzņēmumos kurināmā izmantošanas bilancē lielu īpatsvaru iegūst koksne, kas kvalificējams kā atjaunojamais enerģētiskais resurss, savukārt neatjaunojamo resursu – mazuta, ogļu un šķidrā

⁷ Valsts statistikas pārskats "Nr.2-GAISS" (2002. – 2004.gads)

kurināmā izmantošana pēdējo gadu laikā samazinās. Ņemot vērā turpmāko paredzamo energoresursu sadārdzināšanos, paredzams, ka daudzviet rajona centralizētajās siltumapgādes sistēmās turpināsies rekonstrukcija un pasākumi enerģijas efektīvākai izmantošanai, kā arī kurināmā veidu nomaīņa. Būtiski ir enerģijas zudumi un palielināts kurināmā patēriņš ēkās, kurās nav nodrošināta pietiekama energoefektivitāte.

Piesārņojošo vielu izmešu sastāvs Ventspils rajonā 2005.gadā attēlots 6.tabulā.

Tabula Nr.6. **Piesārņojošo vielu izmešu sastāvs Ventspils rajonā 2005.gadā**

Teritorija	Kopā, t/gadā	tai skaitā, t/gadā					
		Cietās izkliedētās daļiņas	CO	NO _x	SO ₂	Ogļūdeņraži	citas vielas
Ventspils rajons	208.9644	28.8798	131.5079	33.9883	9.4288	4.196	0.9636

Izmešu ķīmiskais sastāvs un tā struktūra ļauj noskaidrot piesārņojošo avotu raksturu – galvenie gāzveida piesārņojošo vielu avoti ir katlu māju izplūdes. Pārējo avotu devums ir nenozīmīgs. Zinot Ventspils rajona ražojošo uzņēmumu profilus, var apgalvot, ka lielākā daļa cieto izkliedēto daļiņu piesārņojuma rodas kokapstrādes ražotnēs koksnes putekļu veidā. Šis piesārņojums plašākā teritorijā ir maz bīstams, jo nogulsņējas nedaudzu simtu metru rādiusā ap izmetes avotiem.

Latvijā gaisa kvalitātes novērtējumu veic Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra saskaņā ar MK noteikumiem Nr.588 „Noteikumi par gaisa kvalitāti” (21.10.2003.), taču jāpiebilst, ka Latvijā ārpus lielajām pilsētām nenotiek pietiekami sistemātiski piesārņojuma koncentrācijas tieši apsekojumi. Tāpēc ziņas par atmosfēras piesārņojumu ir tikai ar novērtējuma raksturu.

Pieaugot transporta līdzekļu skaitam un satiksmes intensitātei, palielinās arī gaisa piesārņojums no transporta. Piesārņojošo vielu izplūde no autotransporta notiek tuvu zemes virsmai un to izkliedi ierobežo apbūve.

Gaisa kvalitātes valsts monitorings atbilstoši valsts monitoringa programmai Kurzemes reģionā tiek veikts tikai 4 monitoringa stacijās – Liepājā, Ventspilī, Liepājas un Saldus rajonos. Ventspils rajonā gaisa kvalitātes monitorings netiek veikts.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

ES politika un Latvijas uzņemtās saistības paredz līdz 2010. gadam elektroenerģijas bilancē nodrošināt 49.03% ieguvu no atjaunojamiem energoresursiem, kas veicinās vietējo un atjaunojamo energoresursu izmantošanu. Paredzams, ka turpināsies sēru saturošu izmešu samazināšanās, ko veicinās Eiropas Savienības prasību ievērošana un pāreja uz videi draudzīgākiem kurināmā veidiem.

Teritorijas plānojums praktiski neskar jautājumu par gaisa kvalitāti un atmosfēras aizsardzību rajona teritorijā, kā arī jautājumu par atjaunojamiem energoresursiem.

Potenciālie gaisa kvalitāti pazeminošie faktori, īstenojot plānošanas dokumentu, ir tranzīta un loģistikas un ar tām saistīto nozaru attīstība galvenokārt Ventspils ostā. Ar to saistīta visa veida

transportlīdzekļu skaita un transporta plūsmas intensitātes palielināšanās rajona teritorijā un līdz ar to gaisa piesārņojuma palielināšanās, īpaši transporta maģistrāļu tuvumā.

Svarīgi ir veikt to ietekmes uz vidi novērtējumu jeb sākotnējo izvērtējumu un pieļaut tikai tādu ražošanas uzņēmumu būvi un attīstību, kas neatstāj būtisku ietekmi uz apkārtējo vidi – gan izdalot jaunas teritorijas ražošanas un apdzīvojuma attīstības vajadzībām, gan sakopjot un attīstot jau esošās.

3.2.2. Ūdens kvalitāte

Latvijai un līdz ar to arī Ventspils rajonam saistošas ir Eiropas kopienas Ūdens struktūrdirektīvas (2000/60/EC) prasības, kas nosaka, ka līdz 2015.gada beigām visā Eiropā jānodrošina laba virszemes un pazemes ūdens kvalitāte un līdz 2009.gada beigām katrai ūdens sateces baseina teritorijai jāizstrādā vienots apsaimniekošanas plāns un pasākumu programma vēlamās ūdens kvalitātes sasniegšanai. Vispārīgi ūdeņu kvalitātes mērķi ir noteikti Ūdens apsaimniekošanas likumā. Šo mērķu sasniegšanai jāveic pasākumi, lai vienlaicīgi izpildītu MK 27.05.2003. noteikumus Nr.31. „Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām”.

Lai sasniegtu labu ūdeņu stāvokli, nepieciešama ūdens resursu plānošanas jautājumu integrēšana attīstības plānošanā. Jāveido cieša praktiska sadarbība un informācijas apmaiņa sadarbība starp Upju baseinu pārvaldēm, plānošanas reģioniem un rajoniem, pašvaldībām, zemniekiem, mežsaimniekiem un citām ieinteresētajām pusēm.

3.2.2.1. Virszemes ūdeņi

Ventspils rajona teritorijas ūdensteces un ūdenstilpes ietilpst trīs hidroģeoloģiskajos rajonos – rajona vidusdaļa atrodas Ventas lielbaseinā, ziemeļdaļa pieder Irbes šauruma hidroģeoloģiskajam rajonam, bet dienvidrietumu daļa – Baltijas jūras piekrastes rajonam. Ventas upju baseinu apgabalā ir noteikti 63 upju un 30 ezeru ūdensobjekti. Lielākās upes Ventspils rajona teritorijā ir Venta (garums rajona teritorijā 42 km), Abava (17.6 km), Vēždūka (33 km), Kamārce (22 km), Irbe (32 km), Rinda (29 km), Stende (50 km), Užava (22 km). Visas rajona ūdensteces un ūdenstilpes ietilpst Ventas sateces baseinā. Lielākais no Ventspils rajona ezeriem ir Usmas ezers, kas ir arī viens no lielākajiem ezeriem Latvijā.

Venta sākas Lietuvā, Žemaitijas augstienē, kur iztek no Vēņu ezera. Latvijā tā tek starp Austrumkursas un Rietumkursas augstienēm, lejtecē – pa Piejūras zemieni. Augštecē Ventai ir senleja, vidustecei raksturīga muldveida ieleja ar dolomītu un smilšakmens atsegumiem, brasliem un krācēm, lejtecē ir attekas un vecupes. Ventas kopējais garums ir 346 km, garums Latvijā – 178 km (ceturtā garākā upe), bet Ventspils rajonā – aptuveni 42 km. Baseina kopējā platība ir 11 800 km², lielākā daļa no tā atrodas Latvijā. Visā baseinā kopumā mežainība samērā maza (32%), neliels ir arī purvu īpatsvars (5%). Gandrīz plakanajā, zemajā līdzenumā Ventai ir neliels kritums (vidēji 5 cm uz 1 km). Divdesmit sešas no Ventas pietekām ir garākas par 10 km.

Abava sākas Kurzemes A daļā, Lestenes – Ēnavas purvā, kur iztek no Lestenes ezera. Augštecē Abava ir 10 – 20 m plata ar purvainiem krastiem un iztaisnotu gultni. Vidustecē tek pa Abavas senleju, kas lejtecē sašaurinās un pazeminās. Lejtecē Abavas platums ir 30 – 40 m, dziļums ir 2 – 2.5 m. Baseina platība ir 2042 km². Baseinam raksturīgs liels mežu īpatsvars (ap 50%). Sešpadsmit pietekas ir garākas par 10 km, lielākās no tām ir Amula (55 km), Imula (52 km) un Viesata (41 km).

Irbes šauruma hidroloģiskajā rajonā lielākā un ūdeņiem bagātākā ūdenstece ir Irbe, kas veidojas satekot Rindai un Stendei. Gultnes vidējais kritums ir 0.25 m/km; vidējais caurplūdums pie grīvas ir 16 m³/s.

Baltijas jūras piekrastes hidroloģiskā rajona garākā un ūdeņiem bagātākā ir Užavas upe, kas sākas Kuldīgas rajonā, bet Ventspils rajonā atrodas tās vidustece un lejtece aptuveni 22 km garumā.

Usmas ezers pēc ūdens virsmas aizņemtās platības ir piektais lielākais Latvijā; pēc ūdens apjoma tas ir otrais lielākais Latvijā. Usmas ezers ir otrais dziļākais ezers Ventspils rajonā. Ezerā ir vairākas salas. Lielākā ir Viskūžu sala (309 ha). Moricsalā (83.1 ha) atrodas pirmais Latvijā nodibinātais rezervāts. Ezers atrodas vienā no lielākajiem Latvijas mežu masīviem. Usmas ezerā ietek 10 upes, daudz grāvju un strautu, ZR daļā iztek Engure. Ezeram ir liela nozīme zivsaimniecībā, tūrismā un rekreācijā.

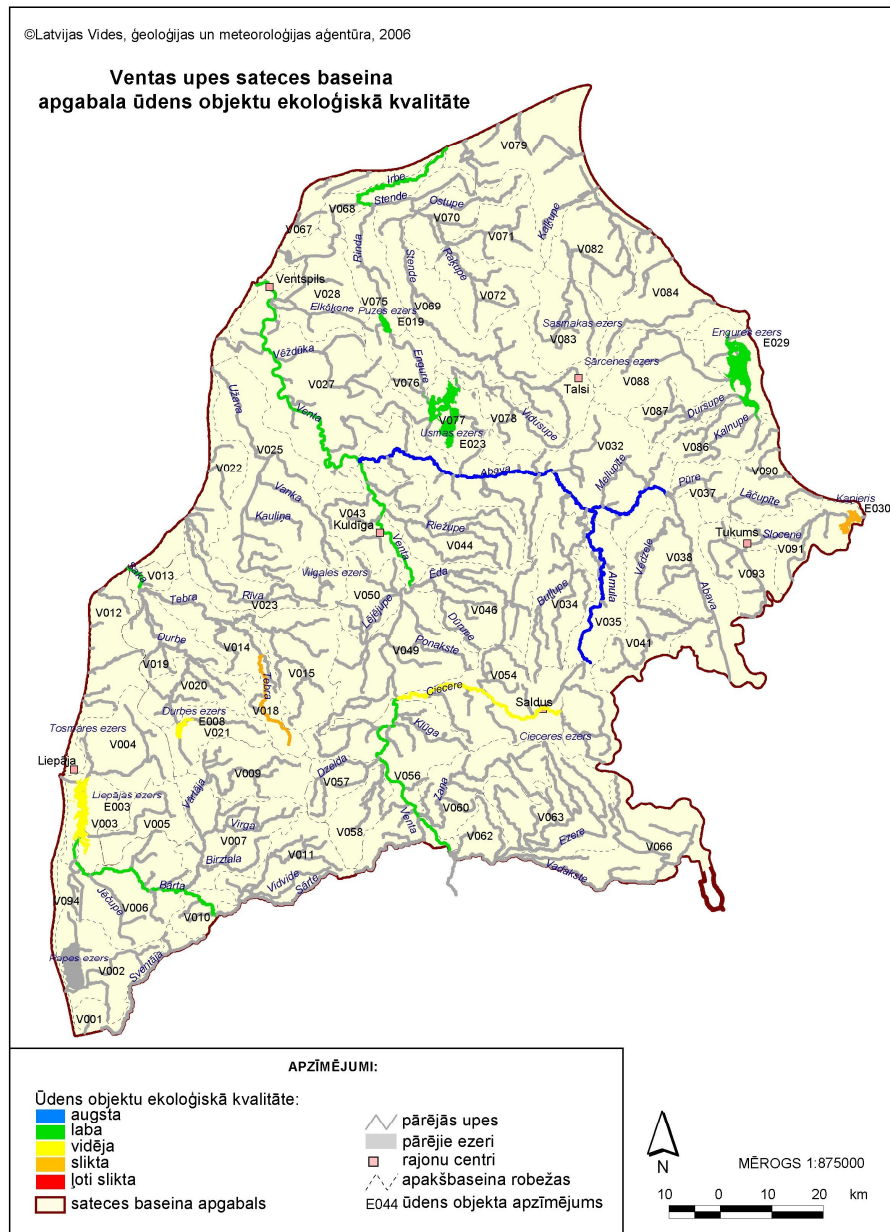
Puzes ezers ir visdziļākais (33.6 m) un otrais lielākais ezers Ventspils rajonā. Puzes ezers regulē Rindas un Irbes upes hidroloģisko režīmu.

Virszemes ūdens piesārņojumu galvenokārt izraisa pārrobežu un lauksaimniecības zemju radītais, un atsevišķu apdzīvotu vietu piesārņojums, t.sk. notekūdeņu novadīšana. Barības vielu pieplūde upēs un ezeros, kas rodas saimnieciskās darbības rezultātā, veicina ūdeņu aizaugšanu, samazinās to rekreācijas vērtību, mainās piekrastes veģetācija. Nelabvēlīgi ūdens ekosistēmas ietekmē arī mazās HES, dambju ierīkošana, meliorācija u.c. darbības, kas maina dabisko hidroloģisko režīmu, kā arī ostu izveides un darbības radītie morfoloģiskie pārveidojumi pārejas un piekrastes ūdeņos.

Virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa ietvaros ūdeņu ķīmiskos kvalitātes rādītājus vērtē pēc LR MK 12.03.2004. noteikumu Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" prasībām lašveidīgo un karpveidīgo zivju ūdeņiem, kā arī ūdens videi bīstamo un īpaši bīstamo vielu robežvērtībām.

Pieejamie 2005.gada ūdeņu monitoringa dati un pētījumi rāda, ka 17 novērtētajos Ventas apgabala ūdensobjektos (11 upes un 6 ezeri) ekoloģiskā kvalitāte ir augsta 2 ūdensobjektos, 10 – laba, 3 – vidēja, bet 2 – slikta (1 ezera un 1 upes ūdensobjektā) (skat. 3.attēlu)⁸.

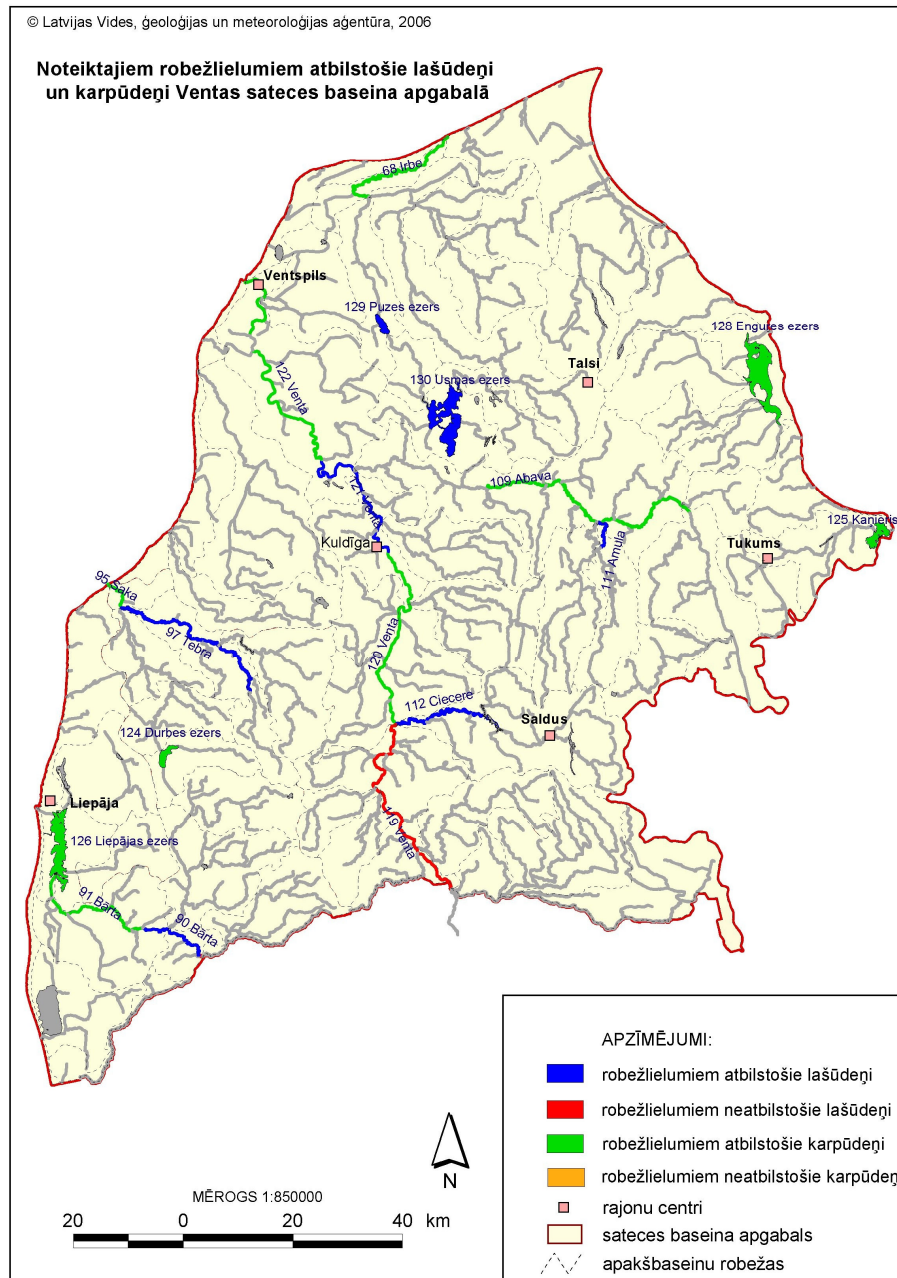
⁸ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra. "Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskats 2005"

3. att. Ventas upes sateces baseina apgabala ūdens objektu ekoloģiskā kvalitāte

Sliktās kvalitātes galvenais iemesls ir augstā kopējā fosfora koncentrācija upes ūdensobjekta gadījumā, ko pamatā nosaka apdzīvoto vietu nepietiekami attīrītie komunālie notekūdeņi, bet ezera gadījumā – palielināta fitoplanktona biomasa, kā ezera eitrofikācijas rezultāts. Izvērtējot Ventas apgabala ūdensobjektu atbilstību zivju ūdeņu kvalitātes prasībām, jāsecina, ka visi monitorētie ūdensobjekti atbilst karpu dzimtas zivju kvalitātes prasībām, bet 4 no tiem neatbilst lažu dzimtas zivju kvalitātes prasībām. Neatbilstības cēlonis ir izšķīdušā skābekļa koncentrācija.

No novērtētajiem ūdensobjektiem Ventspils rajonā esošajos ūdens kvalitāte novērtēta kā laba. Rajonā nav robežlielumiem neatbilstošu lašūdeņu un karpūdeņu (skat. 4.attēlu)⁹.

10.att. Noteiktajiem robežlielumiem atbilstošie lašūdeņi un karpūdeņi Ventas sateces baseina apgabalā

⁹ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra. "Virszemes ūdeņu kvalitātes pārskats 2005"

Ventas apgabala ūdensobjektu 2005.gada vidējās nitrātu slāpekļa (N/NO₃) koncentrācijas ir nelielas un mainās robežās no 0.14 mg/l līdz 1.69 mg/l. Lielākās maksimālās N/NO₃ koncentrācijas konstatētas palu laikā aprīlī Ventā. Tomēr normatīvā robežkoncentrācija nav pārsniegta.

No Latvijas upju kopējās gada noteces tikai 44 % veidojas Latvijas teritorijā, bet 56 % ietek no Lietuvas, Baltkrievijas un Krievijas kopā ar šo valstu tautsaimniecības radīto piesārņojumu, radot tiešus draudus iedzīvotāju veselībai lielu rūpniecisko avāriju gadījumos. Tāpēc Latvijā pārrobežu piesārņojums atzīts par prioritāru problēmu vairākos valsts nozīmes stratēģiskos dokumentos. Ventas baseinā upēs ieplūst ievērojams daudzums “Mažeikū naftas”, mazo pilsētu notekūdeņu un intensīvās zemkopības radītais piesārņojums no Lietuvas teritorijas¹⁰.

Kopumā Ventas upes ūdens kvalitāti raksturo samērā labi skābekļa apstākļi, samērā liela organisko vielu koncentrācija un krāsainība, maza slāpekļa savienojumu koncentrācija, palielināta fosfora savienojumu koncentrācija. Bioloģiskie rādītāji norāda uz nelielu piesārņojuma ietekmi. Pēc mikrobioloģiskajiem rādītājiem ūdens kvalitāte ir laba. Galvenie ūdens kvalitāti ietekmējošie faktori ir pārrobežu piesārņojums un pilsētu ietekme.

Abavas ūdens kvalitāti raksturo labi skābekļa apstākļi, samērā liela organisko vielu koncentrācija un krāsainība, maza slāpekļa un fosfora savienojumu koncentrācija. Bioloģiskie rādītāji liecina par nelielu piesārņojuma ietekmi, ūdens kvalitāte pēc mikrobioloģiskajiem rādītājiem ir laba. Par galveno ietekmes radītāju var uzskatīt lauksaimniecību.

Baltijas jūrā ūdens kvalitāti nosaka upju ūdens kvalitāte, avārijas piekrastē un jūrā. Ūdens apsaimniekošanas likumā piekrastes ūdeņi ir definēti kā virszemes ūdeņi uz krasta pusi no līnijas, kas savieno visus punktus, kuri atrodas vienu jūras jūdzi uz jūras pusi no bāzes līnijas vai sniedzas līdz pārejas ūdeņu ārējai robežai. Salīdzinot ar Rīgas jūras līci, Baltijas jūras piekrastes ūdeņi raksturojas ar mazākiem skābekļa, pH un duļķainības rādītājiem, kā arī ar lielāku caurspīdību.

Valdošo straumju un vēju ietekmē Latvijas teritoriālajos ūdeņos un pat piekrastē nonāk piesārņojums no Lietuvas – no naftas termināļiem Būtiņģē un Klaipeidā. Pārrobežu piesārņojuma un piekrastes ekosistēmu degradācijas un iznīcināšanas risku piekrastes ūdeņiem rada arī kuģu satiksme Baltijas jūrā un naftas ieguve pie Kuršu pussalas Krievijas teritorijā.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Teritorijas plānojumā kā tūrisma un rekreācijas apgabali noteikti sekojoši apgabali:

- Baltijas jūrai pieguļošā teritorija Užavas, Zītu un Jūrkalnes pagastos;
- Ventas ielejai pieguļošā teritorija Ziru, Zlēku, Piltenes, Vārves un Tārgales pagastos;
- Usmas ezeram pieguļošā teritorija Usmas pagastā.

Palielinoties ūdenstūrisma aktivitātēm, attīstoties lauku tūrisma iestādēm šajās teritorijās, nākotnē tajās būtiski var tikt ietekmēta teritoriju vide un aizsargājamās teritorijas.

Ventspils rajona teritorijas plānojumā netiek plānoti objekti vai teritorijas, kuras varētu radīt izmaiņas virszemes ūdenstilpņu un ūdensteču kvalitātes rādītājos.

¹⁰ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra. *Upju baseinu apgabalu raksturojums*; 2005

3.2.2.2. Dzeramie un pazemes ūdeņi

Centralizētai ūdensapgādei rajonā izmanto virszemes un pazemes ūdeņus.

Dzeramā ūdens kvalitāte ir nozīmīgs cilvēku veselību ietekmējošs faktors. Ventspils rajonā šodienas dzeramā ūdens vajadzību līmenim pazemes ūdens krājumi ir pietiekami. Dabiskā saldūdens atjaunošanās pārsniedz to ieguvu.

Ar centralizētu ūdensapgādi tiek nodrošinātas tikai lielākās apdzīvotās vietas ar pietiekami koncentrētu apbūvi, tai skaitā visi pagastu centri. Tas nodrošina vidēji 70% iedzīvotāju apgādi ar ūdensvada ūdeni, bet Vārves pagastā, kur šādi centri ir vairāki – pat 80%. Usmas pagastā tikai puse iedzīvotāju saņem ūdensvada ūdeni. Rajona viensētās un nelielās apdzīvotās vietās izmanto gruntsūdeņus, taču hidroģeoloģiskie apstākļi ne vienmēr rada pietiekami drošus nosacījumus gruntsūdeņu aizsardzībai. Daudzviet lauku apdzīvotās vietās grodu un šahtu akās ir neatbilstoša dzeramā ūdens kvalitāte, jo ap tām netiek ievērotas sanitārās prasības. Vietās, kur jūra jau ir pienākusi cieši klāt apbūvei, ir iespējama sāļo jūras ūdeņu iespiešanās gruntsūdeņos.

Dzeramā ūdens kvalitāte dzeramā ūdens monitoringa ietvaros tiek pārbaudīta praktiski visās pašvaldību ūdensapgādes sistēmās. Taču rajonā ūdensapgādes infrastruktūra ir novecojusi. Slikts ir dzeramā ūdens apgādes tīklu sanitārais stāvoklis. Novecojošie ūdensvadi nereti ir piesārņojuma avots un nenodrošina ūdens bakterioloģisko tīrību. Vairumā gadījumā nav nodrošināta likumdošanas prasībām atbilstoša dzeramā ūdens sagatavošana. Daudzās apdzīvotās vietās ir nepietiekami efektīvas dzeramā ūdens atdzelžošanas ietaises vai vispār to trūkst. Mūsdienu apstākļiem neatbilstoša ir arī ūdensapgādes sistēmu un aprīkojuma kvalitāte vairumā ēku, īpaši daudzstāvu dzīvojamajās ēkās.

Centralizētā ūdens ņemšana parasti notiek no pazemes ūdens horizontiem 25 – 150 m dziļumā. Lielākā spiedūdeņu gūtne ir „Ogsils” Tārgales pagastā. Ūdens no sanitāri higiēniskā viedokļa ir bakterioloģiski tīrs un nesatur arī citus kaitīgus piejaukumus. Izņēmums ir dzelzs, kas pasliktina ūdens organoleptiskās īpašības un veicina ūdensvada sistēmas elementu un gala ierīču ātrāku nolietošanos. Ventspils rajonā lielākā daļa pazemes ūdeņu ir ar paaugstinātu dzelzs saturu.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras sastādītajā „Upju baseinu apgabalu raksturojumā” minētais pazemes ūdensobjektu risku areāls Ventspils rajonā ir difūzais piesārņojums Ventspils pilsētas teritorijā. Ventspilī ir liels skaits pazemes ūdens piesārņojuma avotu, no kuriem vairums saistīti ar Ventspils ostu, kur notiek naftas produktu, naftas un minerālmēslu pārkraušana un pārvadājumi. Piesārņojuma avoti izvietoti ostas teritorijā un tās apkārtnē. Lielie uzņēmumi – A/S “Ventbunkers”, A/S “Ventamonjaks”, VAS “Latvijas dzelzceļš” u.c. ir galvenie gruntsūdeņu piesārņotāji. Pazemes ūdeņus šo uzņēmumu teritorijās raksturo stiprs piesārņojums ar naftas produktiem.

Ventspils rajonā ir identificētas 99 piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas, kas izdalītas atbilstoši MK 20.11.2001. noteikumiem Nr. 483. „Piesārņoto un potenciāli vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība” un minētas LVĢMA uzturētajā piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā. Iežu un pazemes ūdeņu piesārņojums ar naftas produktiem ir novērots bijušo PSRS

armijas daļu teritorijās, esošo un bijušo degvielas uzpildes staciju, naftas bāžu, bijušo ķīmikāliju un pesticīdu noliktavu, dzelzceļa staciju un bijušo rūpnīcu teritorijās.

3.2.2.3. Notekūdeņi

Notekūdeņu stāvoklis ir atkarīgs no attīrīšanas iekārtu esamības, komunālo notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes, rūpniecisko notekūdeņu sastāvā esošajām bīstamajām vielām, difūzā piesārņojuma no lauksaimnieciskās ražošanas, kā arī no robežšķērsojošā un vēsturiskā piesārņojuma, lietus ūdens noteces un meliorācijas sistēmu ekspluatācijas.

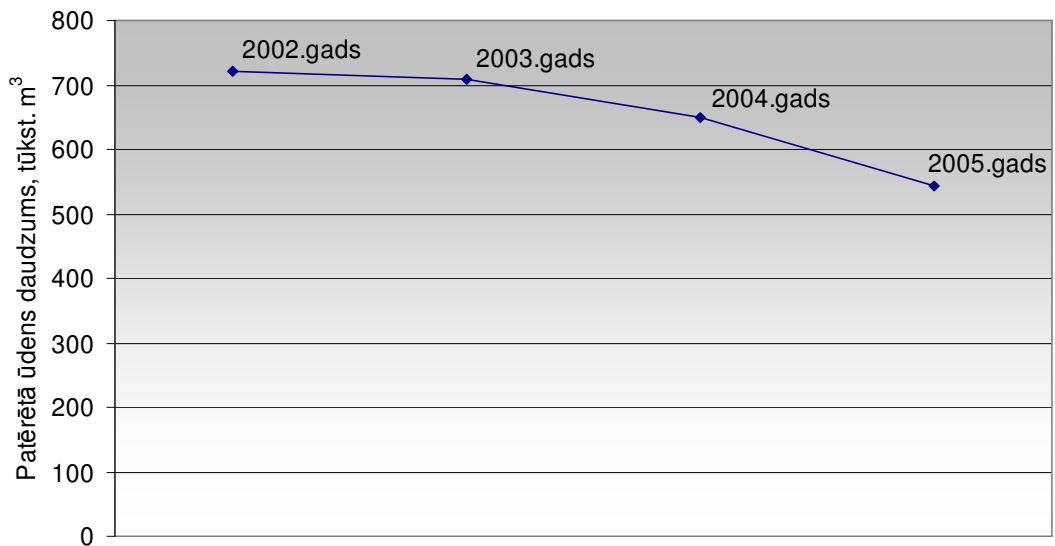
Pēc apkopotajiem datiem ¹¹, 2005.gadā Ventspils rajonā no dabīgajiem ūdens avotiem tika patērēti 542 304 m³ ūdens, tai skaitā 532 502 m³ pazemes un 9 802 m³ lietus ūdens (skat. 7.tabulu). Ventspils rajons patērē 0,20% visa Latvijā izmantotā ūdens. No patērētā ūdens 79,4% notekūdeņu veidā tiek novadīti virszemes ūdeņos; ūdens tiek patērēts ražošanas un sadzīves vajadzībām. Lielā starpība starp iegūtā un novadītā ūdens daudzumu rajonā norāda vēl uz zudumiem ūdensvadu sistēmās, kas Ventspils rajonā sastāda 8 297 m³/gadā.

Tabula Nr.7. Ūdens patēriņš Ventspils rajona pagastos

Rajona pašvaldība	Ņemtais ūdens daudzums, tūkst. m ³ /gadā	Novadīto notekūdeņu daudzums virszemes ūdeņos, m ³ /gadā	Mehāniskajās notekūdeņu att. iekārtās notekūdeņu daudzums, m ³ /gadā	Bioloģiskajās notekūdeņu att. iekārtās notekūdeņu daudzums, m ³ /gadā
Piltenes pilsēta ar lauku teritoriju	80.875	78.420	5.844	71.925
Ances pagasts	32.289	30.767	-	30.767
Jūrkalnes pagasts	23.269	16.719	-	3.595
Popes pagasts	24.130	16.367	-	16.367
Puzes pagasts	74.038	60.038	6.404	48.195
Tārgales pagasts	42.778	38.951	0.778	30.012
Ugāles pagasts	102.809	74.127	3.900	68.519
Usmas pagasts	18.850	17.850	-	14.138
Užavas pagasts	26.283	21.739	-	21.739
Vārves pagasts	68.872	45.367	5.442	24.196
Ziru pagasts	30.411	18.865	-	14.789
Zlēku pagasts	17.700	11.600	-	11.600
Rajonā kopā	542.304	430.810	22.368	355.842
Latvijā kopā	273371.614	226442.726	14211.031	118226.104

Salīdzinot datus par ūdens ņemšanu un novadīšanu laika posmā no 2002. – 2005.gadam (skat. 3.attēlu), var secināt, ka patērētā ūdens daudzums ar katru gadu samazinās, taču tā patēriņš un novadīšanas struktūra nav būtiski mainījusies.

¹¹ Valsts statistiskais pārskats „Nr.2-ŪDENS”

3.att. Patērētā ūdens daudzums laika posmā no 2002. – 2005.gadam

Katrā pašvaldībā lielākajās apdzīvotās vietās ir ūdens attīrīšanas iekārtas, kas attīra galvenokārt pašvaldības iestāžu un daudzdzīvokļu māju notekūdeņus. Tās visas ir mehāniskā vai bioloģiskā tipa. Vairumā gadījumu iekārtas ir fiziski un morāli nolietoto un virsmas ūdeņos nonāk normatīvi nepietiekami attīrīti vai pat neattīrīti notekūdeņi.

Problēma ir arī attīrīšanas iekārtu noslodzes lielums. Lielākā daļa bioloģisko iekārtu darbojas zem nominālās noslodzes, kas samazina to darbības funkcionālo un ekonomisko efektivitāti: vislabākos rezultātus šīs iekārtas dod pie noslogojuma 80 – 90%. Pie tam šis moments vairāk izteikts tieši mazām iekārtām. Turpretī mehāniskās iekārtas ir pārslogotas vairāk nekā 2 reizes, kas arī ievērojami samazina attīrīšanas pakāpi.

Novecojušās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas nespēj nodrošināt normatīviem atbilstošu notekūdeņu kvalitāti. Daudzviet bioloģisko attīrīšanas iekārtu tehnoloģiskais līmenis un projektētās jaudas neatbilst pašreizējam un perspektīvajam notekūdeņu daudzumam, kas prasa šo iekārtu rekonstrukciju. Uzņēmumu notekūdeņi, netiek attīrīti atsevišķi, bet kopā ar sadzīves notekūdeņiem. Lietus ūdens kanalizācija ciemos nav atdalīta no notekūdeņu kanalizācijas.

Esošajiem kanalizācijas tīkliem ir nepieciešama rekonstrukcija. Centralizētai kanalizācijai nav pievienotas daudzu pilsētu nomales un nelielas blīvi apdzīvotas vietas. Decentralizēto kanalizācijas sistēmu saturs bez attīrīšanas tiek izvests uz lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Vietām notiek piesārņotu notekūdeņu tieša novadīšana virszemes ūdens objektos. Pēc LVĢMA datiem, 2005.gadā kopējais paliekošais piesārņojuma daudzums ir suspendētās vielas 6.93980 t/gadā, BSP-5 10.51780 t/gadā, ĶSP 31.51760 t/gadā, naftas produkti 0.00035 t/gadā, SVAV 0.00060 t/gadā, P_{kop} 1.65477 t/gadā, N_{kop} 6.99820.

Pēdējos gados reģionā tendence samazināties gan kopējam notekūdeņu daudzumam, gan arī neattīrīto notekūdeņu daudzumam. Ir uzsākti un realizēti daudzi ūdensapgādes un kanalizācijas

projekti. Tomēr vidē – upēs, ezeros un jūrā vēl arvien tiek novadīts ievērojams daudzums neattīrītu un nepietiekami attīrītu notekūdeņu.

Direktīvas 91/271/EEK ieviešanas plānā paredzētas investīcijas ūdenssaimniecības infrastruktūras sakārtošanai, un, pateicoties ES fondu finansējuma iespējām, situācijai ūdenssaimniecības jomā apdzīvotajās vietās ir tendence uzlaboties.

3.2.2.4. Peldūdeņi

Baltijas jūras piekrastes ūdens piesārņojums ietekmē jūras peldūdens kvalitāti. Programmas „Peldūdeņu kvalitātes monitorings” ietvaros Sabiedrības veselības aģentūra Ventpils rajonā Baltijas jūras piekrastē veic peldūdeņu paraugu ņemšanu 5 peldvietās:

- Ventpils pilsētas pludmalē;
- Staldzenes pludmalē;
- Peldvietā „Miķeļtornis”;
- Peldvietā „Liepene”;
- Jūrkalnes pludmalē.

Pēdējos gados nav bijuši gadījumi, kad valsts oficiāli noteikto jūras piekrastes peldvietu ūdens analīzes neatbilstu noteiktajiem normatīviem.

Rajonā, tāpat kā valstī, nav noteiktas oficiālas iekšzemes peldētavas. Trūkst labiekārtotu iekšzemes peldētavu ar atbilstošu infrastruktūru. Ne visās neregistrētajās iekšzemes peldvietās notiek atbilstoša ūdens kvalitātes kontrole. Sabiedrības veselības aģentūra 2006. gada sezonā peldūdens kvalitātes monitoringu veic 7 peldvietās rajonā, monitoringam pakļautās vietas saskaņojot ar vietējām pašvaldībām – Būšnieku ezerā, Ventas upes kreisajā krastā (Ventspilī, Ābolu ielas galā), „Doki” Ventas upē (Ventspilī, Alkšņu ielas galā), Dzilmes ezerā (peldvieta Mežezers Puzes pagastā, Stiklu ciemā), Lielajā ezerā (peldvieta Pilsezers Puzes pagastā, Stiklu ciemā), Tīrukšu ezerā (Usmas pagasts), Usmas ezerā (Usmas pagasts). 2006. gadā visās monitoringa programmā iekļautajās peldēšanās vietās Ventspilī un Ventpils rajonā ūdens kvalitāte novērtēta kā laba – nav novērojumu par šo peldvietu neatbilstību higiēnas un peldūdeņu kvalitātes prasībām, kas izvirzītas MK 12.-3.2002. noteikumos Nr.118. „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”. Ar katru gadu ezeros un citās ūdenstilpnēs, kur ir daudz fosfora un organisko atkritumu, palielinās toksisko zilaļģu koncentrācija.

Esošais apzinātais peldvietu skaits ir nepietiekams un neuzrāda patieso peldvietu skaitu. Tikai neliela daļa no pārbaudītajām peldvietām ir labiekārtotas. Tā kā peldvietu labiekārtošanas izmaksas ir augstas, it īpaši blīvi apdzīvotās vietās, vietējām pašvaldībām ir nepieciešama valsts atbalsta programma to labiekārtošanai. Daudzviet zemes ap publiskajiem ezeriem ir privātpašumā, un pašvaldībām nav iespējas nodrošināt publisku peldvietu izveidi. Pašvaldībām vietējos teritorijas plānojumos ne vienmēr norāda ieteicamās peldvietas un nodrošina piekļūšana publiskiem ūdeņiem. Ventpils rajona teritorijas plānojumā kā indikatori perspektīvo peldvietu teritoriju noteikšanai ir:

- iespēja piekļūt peldvietai pa autoceļu;

- vēsturiski izveidojušās peldvietas;
- zemes lietojuma tiesību aprobežojumi peldvietu ekspluatējot;
- ūdenstilpnes vai ūdensteces krasta reljefa īpašības un pieejamība;
- ūdens piesārņojuma rādītāji un peldūdeņu kvalitātes rādītāji.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Teritorijas plānojumā nav detalizēti aprakstīta ūdenssaimniecības joma Ventspils rajonā. Nav paredzams, ka strauji nepieaugs sadzīves notekūdeņu apjoms, līdz ar to kā galvenais izvīrās jautājums nodrošināt kvalitatīvu esošā notekūdeņu apjoma attīrīšanu. Tādēļ būtiski paredzēt esošo inženiertehniskās infrastruktūras sakārtošanu un rekonstrukciju, kā arī jaunu ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu izbūvi.

Daudzas upes, ezeri un piekrastes ūdeņi ārpus iepriekšminētajām peldvietām, kurās jau tiek veikts peldūdens kvalitātes monitorings, ir nozīmīgas un iedzīvotāju iecienītas atpūtas un peldvietas. Teritorijas plānojumā jāparedz pasākumu kopums, lai publiskotu upju un ezeru pieejamību atpūtas un tūrisma mērķiem, ieskaitot labiekārtošanas pasākumus. Vietējām pašvaldībām jāparedz ūdens kvalitātes uzturēšana, pilnveidojot publisko peldvietu izvietojumu un labiekārtošanu, ieskaitot pievedceļus un autostāvvietas, kā arī veidojot atkritumu savākšanas sistēmu tūrisma un atpūtas vietās un gar ceļiem.

Paredzot jauno būvniecību lauku telpas areālos vietās, kur nebūs iespējas izmantot jau esošās tehniskās un vides infrastruktūras tīklus un objektus, jāizvērtē iespēja zemāka līmeņa teritorijas plānojumos iekļaut prasību parādīt notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas jautājumu risinājumus. Arī centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūras izbūve varētu tikt iestrādāta kā viens no priekšnoteikumiem jaunās būvniecības attīstības vietās ūdensapgādes nodrošināšanai, jo to trūkums var radīt gan virszemes, gan pazemes ūdeņu piesārņošanu.

Šobrīd trūkst teritoriju aptverošu pētījumu par vides kvalitātes ietekmi uz iedzīvotāju veselību. Ne vienmēr ir pietiekami informācijas par to, cik atbilstoša vides kvalitātes prasībām ir dzeramā ūdens kvalitāte, kādu iesaistītu veselību atstāj gaisa piesārņojums, īpaši pie lielajām transporta maģistrālēm.

3.2.3. Atkritumu apsaimniekošana

Galvenie virzieni atkritumu apsaimniekošanas attīstībā ir vienotas atkritumu reģenerācijas sistēmas izveide, atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu apmaksas sistēmas izstrāde, sadzīves atkritumu pārstrādi veicinošu nosacījumu nodrošināšana. Pieaugot saražoto atkritumu apjomam, aktuāla kļūst atkritumu saimniecības sakārtošana.

Ventspils atkritumu apsaimniekošanas reģions bez Ventspils pilsētas ietver arī Ventspils rajona pašvaldības. Sadzīves atkritumi tiek apglabāti poligonā „Pentulji” Vārves pagastā. Ventspils atkritumu apsaimniekošanas projekta realizācija, kā tas bija paredzēts, pabeigta 2004. gada septembrī. Svarīgāko pasākumu atkritumu apsaimniekošanas projekta ietvaros uzbūvēts sadzīves atkritumu poligons "Pentulji", kas ļauj veikt atkritumu pieņemšanu un noglabāšanu jaunajā poligonā; rekultivētas visas reģiona slēgtās izgāztuves; Ventspils pilsētā izbūvētas divas stacijas šķīrotu atkritumu pieņemšanai no iedzīvotājiem, kas atrodas Jēkaba un Siguldas ielās;

iepirkta tehnika atkritumu apsaimniekošanas vajadzībām, t.sk. arī konteineri atkritumu dalītajai vākšanai. Vienlaicīgi reģionā tiek veidota infrastruktūra, kas nepieciešama dalītās atkritumu savākšanas sistēmas izveidei.

Sadzīves atkritumu poligons "Pentulji" Vārves pagastā ir pašvaldības SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" īpašumā, bet tas atrodas uz Vārves pagasta īpašumā esošās zemes, kura ir iznomāta pašvaldības SIA "Ventspils labiekārtošanas kombināts" uz 99 gadiem. Atļauja A kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai pašvaldības atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumam izsniegta līdz 2009. gada 22.augustam. Sadzīves atkritumu poligona izveides pirmajā kārtā ir izbūvēta atkritumu noglabāšanas šūna 4.48 ha platībā, kuras plānotā ietilpība ir 539 000 m³ atkritumu. Uz 2006.gada 1.augustu sadzīves atkritumu poligonā noglabātais kopējais atkritumu apjoms sastāda 32 000 tonnu. 95% no noglabātā apjoma ir Ventspils atkritumu apsaimniekošanas reģionā savāktie atkritumi.

Kopējais savākto sadzīves atkritumu apjoms Ventspils reģionā 2005.gadā bija 134 011 m³, no tiem sadzīves atkritumi – 69 905 m³ vai 52.2% no kopēja atkritumu apjoma. Ventspils reģiona atkritumu sastāvu var raksturot sekojoši:

- sadzīves atkritumi: 69 905 m³ vai 52.2% no kopējā apjoma;
- komerciālie un institucionālie atkritumi: 24 960 m³ vai 18.6%;
- nebīstamie rūpniecības atkritumi: 1 295 m³ vai 1.0%;
- veselības aprūpes atkritumi: 1 031 m³ vai 0.8%;
- parku un dārzu atkritumi: 4 850 m³ vai 3.6%;
- ielu tīrīšanas atkritumi: 1 350 m³ vai 1.0%;
- celtniecības atkritumi: 4 620 m³ vai 3.4%;
- dažādi inertie atkritumi: 26 000 m³ vai 19.4%.

Atkritumi vairumā gadījumu netiek šķiroti, sadzīves atkritumu šķirošana rašanās vietās notiek tikai atsevišķākās apdzīvotās vietās. Iedzīvotāju zemā vides apziņas līmeņa dēļ atkritumi bieži vien tiek izgāzti tam neparedzētās vietās – mežos, par nelegālām atkritumu izgāztuvēm tiek pārvērsti karjeri. Nav izveidota vides prasībām atbilstoša sadzīves bīstamo atkritumu infrastruktūra – savākšanas, pagaidu uzglabāšanas un pārstrādes sistēma; sadzīvē radušies bīstamie atkritumi nonāk kopējā atkritumu plūsmā un tiek apglabāti sadzīves atkritumu izgāztuvēs.

Transporta sistēmas radītie atkritumi un nolietotie transporta līdzekļi palielina negatīvo ietekmi uz vidi, līdz ar to nozīmīga problēma ir nolietoto transporta līdzekļu apsaimniekošana, tāpat arī problēma ir elektrisko un elektronisko atkritumu pārstrāde vai atkārtota izmantošana. Kopumā nesakārtota ir būvniecības atkritumu apsaimniekošana, kā arī medicīnas atkritumu apsaimniekošanas sistēma. Vēl nav atrasts vides aizsardzības un veterinārijas prasībām atbilstošs risinājums dzīvnieku izcelsmes atkritumu apsaimniekošanai.

Ventspils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. – 2013.gadam paredz:

- dalītās atkritumu savākšanas sistēmas izveidi visā Ventspils reģionā;
- dalīti savākto atkritumu pāršķirošanas centra izveidi esošajā sadzīves atkritumu poligonā „Pentulji”;

- atkritumu kompostēšanas ierīkošanu;
- infiltrāta attīrīšanas iekārtu izbūvi sadzīves atkritumu poligona „Pentulji” notekūdeņu attīrīšanai;
- celtniecības atkritumu savākšanas un pārstrādes centra izveidi Ventspils pilsētā;
- bīstamo sadzīves atkritumu savākšanas sistēmas izveidi Ventspils reģionā;
- sabiedrības informēšanas/izglītošanas kampaņu, it īpaši attiecībā uz atkritumu dalīto savākšanu un kompostēšanu.

Kopumā Ventspils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. – 2013.gadam samazinās atkritumu rašanos, palielinot ekonomisko izaugsmi un nodrošinot ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanos, izmantojot labākās atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanai un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanai.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Ventspils rajonā konstatētas nepietiekamu bīstamo atkritumu infrastruktūru, neatrisinātās problēmas ar nolietotajiem transporta līdzekļiem, medicīnas un būvniecības atkritumu apsaimniekošanu. Teritorijas plānojumā jāparedz pasākumi, kuru īstenošana uzlabos un pilnveidos vides kvalitāti, t.sk. atkritumu apsaimniekošanas sistēmu rajonā, kā arī novērsīs šobrīd pastāvošās problēmas, paplašinot atkritumu šķirošanu, sekmējot slēgto atkritumu izgāztuvju sanācību un rekultivāciju.

Teritorijas plānojumu būtu jāpapildina, paredzot sabiedrības izglītošanu vides aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas jautājumos, un vietējo pašvaldību atbildību par atkritumu pareizu apsaimniekošanu pašvaldības teritorijā.

3.2.4. Elektromagnētiskais starojums

Šobrīd Eiropas valstīs nav vienotas normas, lai izvērtētu elektromagnētiskā lauka kaitīgo ietekmi uz cilvēka veselību, taču pētījumi liecina, ka pat mazas intensitātes lauks var atstāt negatīvu ietekmi uz cilvēka veselību. Elektromagnētisko lauku izstaro liels skaits iekārtu – radio un televīzijas stacijas, radiolokatori, fizioterapeitiskie aparāti, radiosakaru sistēmas, tehnoloģiskās ražošanas iekārtas; arī visas iekārtas, kas darbojas ar elektrisko strāvu. Visizplatītākais elektromagnētiskā starojuma avots rajonā ir mobilo tālrunu bāzes staciju radio antenas.

Tā kā kopējais elektromagnētiskā starojuma avotu skaits rajonā ir neliels un rajonā neatrodas neviens no valsts nozīmes jonizējošā starojuma avotiem, tad kopējā negatīvā ietekme uz iedzīvotājiem nav būtiska.

Ventspils rajonā, tāpat kā valstī kopumā, netiek veikti elektromagnētiskā starojuma mērījumi un nav pieejama informācija par šo piesārņojuma veidu. Arī Teritorijas plānojums neapskata elektromagnētiskā starojuma avotus un to ietekmi.

3.2.5. Troksnis

Troksnis ir viens no fizikāli nelabvēlīgākajiem faktoriem, kas cilvēkam izraisa nepatīkamas izjūtas, veselības traucējumus un slimības. Īpaši transporta radītais troksnis būtiski palielina trokšņu līmeni transporta maģistrāļu un mezglu tuvumā. Ventspils rajonā trokšņa problēma ir aktuāla gar galvenajiem autoceļiem un pie dzelzceļa joslās, kur dzīvojamās mājas izvietotas tiešā dzelzceļa līniju tuvumā.

Līdz šim trokšņa problēma valstī vēl pilnībā nav apzināta un arī reģionā trokšņa līmeņa noteikšana un kartēšana nav veikta, tas darīts tikai atsevišķās vietās, pamatojoties uz iedzīvotāju sūdzībām par neapmierinošu dzīves kvalitāti.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Plānošanas dokumentā ir svarīgi paredzēt, lai trokšņa avoti tiktu nodalīti no dzīvojamām zonām, no izglītības iestādēm u.c. publiskās apbūves objektiem. Šo apsvērumu vajadzētu paredzēt, turpmāk līdzdarbojoties gan jaunu automaģistrāļu plānošanā uz Ventspili, gan tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrādē reģionālajām lidostām, gan pārējo transporta infrastruktūras objektu plānošanā. Jāparedz pieceļu areālos apbūves attīstību plānot tādā attālumā no autoceļa vai dzelzceļa, kas neprasa papildus speciālus tehniskus risinājumus tās aizsardzībai pret auto transporta vai dzelzceļa transporta radīto troksni un izplūdes gāzēm. Nepieciešamības gadījumā jāparedz speciālus pasākumus esošās apbūves aizsardzībai no trokšņa un cita veida vides piesārņojuma.

Paredzot ceļu grants seguma aizstāšanu ar melno segumu, bīstamo ceļa posmu rekonstruēšanu, tiltu atjaunošanu un rekonstruēšanu, dzelzceļa infrastruktūras uzlabošanu, kā arī apvedceļu izbūvi, samazinot tranzīta plūsmu caur pilsētu centriem tika samazināta trokšņa ietekme uz iedzīvotājiem.

3.2.6. Augsnes un grunts piesārņojums; degradētās, piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Augsnes un grunts piesārņojumu veido 3 galvenie faktori:

- Padomju armijas atstātās bīstamās vielas – nesprāgušas un bojātas munīcijas, mīnas, kā arī dažādu izplūdes vielas, kas ilgstoši joprojām piesārņo ūdenstilpnes un augsni;
- bijušās rūpnīcas, mehāniskās darbnīcas, degvielas uzpildes stacijas, naftas bāzes un ķīmikāliju noliktavas;
- lauksaimniecības radītais augsnes piesārņojums – mazāk pesticīdu atlikumi, vairāk vides aizsardzības prasībām neatbilstošas šķidrmēsļu iestrāde un glabāšana.

Lielākā daļa reģiona augsnes un grunts bijušo un esošo piesārņotāju minēti Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras uzturētajā piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrā¹². Ventspils rajonā reģistrētas trīs piesārņotas vietas:

¹² http://vdc2.vdc.lv:8998/p_ppv.html (27.11.2006.)

- Vēdes karjers Popes pagastā. Bijušajā grants ieguves karjerā „Vēde” 1991.gadā tika apglabāti valsts uzņēmuma „Ventspils nafta” naftas rezervuāru tīrīšanas rezultātā iegūtie sārņi (~ 3500 tonnas), kas sajaukti ar granti;
- Tārgales pagasta sadzīves atkritumu izgāztuve „Platene”; izgāztuve ierīkota 1973.gadā bez projekta un izpētes, tajā apglabāti tipiski sadzīves atkritumi. Izgāztuve 2004.gada jūlijā slēgta un rekultivēta;
- Bijusī PSRS armijas teritorija – raķešu bāze „Bangas”.

Rajonā reģistrētas arī 96 potenciāli piesārņotas vietas (82 2. kategorijas un 14 3. kategorijas). Šis skaits ietver gan joprojām lielo skaitu sadzīves atkritumu izgāztuvju, kā arī lielu skaitu degradēto teritoriju – bijušo kolhozu un padomju saimniecību minerālmēslu noliktavas, bijušās un esošās degvielas uzpildes stacijas, nerekultivētās derīgo izrakteņu ieguves vietas, kokapstrādes ceļus un zāģskaidu izgāztnes u.tml.

Rajona lauksaimniecības zemju kvalitāte pašlaik nav teritorijas izmantošanu ierobežojošs faktors. Augsnes ir tīras no tādām piesārņojošajām vielām kā smagie metāli, pesticīdu atlikumi, radioaktīvās vielas. Piesārņojums atkarīgs no vides aizsardzības prasībām neatbilstošas šķidrmēslu glabāšanas un iestrādes, kā arī klimatiskajiem apstākļiem, un tam ir gadījuma raksturs.

Potenciālā teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Plānošanas dokumentā jāparedz degradēto, piesārņoto un potenciāli piesārņoto teritoriju sanāciju, rekultivāciju un attīstību, kā arī jaunu ainavu veidošana līdz šim pamestās, nesakoptās un degradētās teritorijās. Mazināsies lauksaimniecības radītais augšnes piesārņojums, augot vides aizsardzības prasībām un ieviešot jaunas progresīvas un produktīvas tehnoloģijas lauksaimnieciskajā ražošanā un produkcijas pārstrādē.

Plānojumā jāparedz prasības pašvaldību plānojumos iezīmēt kādreizējos padomju armijas objektus un areālus, kuros novērojams piesārņojums ar sprādzienbīstamiem priekšmetiem; iespēju robežās jānodrošina novērtējums, jāparedz nepieciešamie sanācijas pasākumi.

3.2.7. Teritorijas bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība

Bioloģiskā daudzveidība ir visu dzīvo būtņu – augu, dzīvnieku, sēņu un mikroorganismu daudzveidība uz Zemes. To veido arī šo dzīvības formu sabiedrības un biotopi, kur tie dzīvo.

Bioloģisko daudzveidību Ventspils rajonā nosaka ģeogrāfiskais novietojums un cilvēku saimnieciskā darbība, dažādie reljefa un hidroloģiskie apstākļi. Baltijas jūras piekrastes joslā izveidojusies savdabīga augu un dzīvnieku valsts, kas Latvijas biotopu raksturojumā atsevišķi tiek izdalīta kā jūras piekrastes joslas teritorija.

Aptuveni 90% no krasta veido dabiski biotopi, pārējā daļa ir apbūvēta (ostas, dzīvojamās mājas) vai citādi pārveidota. Taču, neraugoties uz to, Baltijas jūras piekrastei raksturīga liela sugu un dabisko biotopu daudzveidība.

Piemēram, pludmales (liedagi), ko parasti veido viegli izskalojami nogulumieži (smilts, grants, oļi) un kas ir tieši pakļautas regulārai jūras un vēja ietekmei. Ventspils rajona jūras piekrastē sastopamas gan smilšainās, gan akmeņainās, gan oļainās un grantainās pludmales.

Pelēkās kāpas Latvijā ir reti, īpaši aizsargājams biotops un izplatītas nevienmērīgi. Plašākās pelēkās kāpas Ventspils rajonā konstatētas Užavā (platums ap 50 metri). Jūras krastam raksturīgi arī stāvkrausti, kas radušies abrāzijas un noskalšanas ietekmē.

Jūras krasta biotopi ir nozīmīgas dzīvotnes, barošanās un migrāciju vietas daudzām dzīvnieku sugām. Piekrastes zonā konstatēta vismaz puse no Latvijas Sarkanajā grāmatā iekļautajām putnu sugām, piem., Sāmsalas dižpīle, jūras žagata, dzeltenais tārtiņš, Šinca šņibītis u.c. Tas pats attiecas uz sīkspārņiem. Smilšainās pludmales un priekškāpas uzskatāmas par smilšu krupim *Bufo calamita* tipisku biotopu. Jūras krastā, it īpaši vietās, kur daudz saplūdu, novērojama samērā liela kukaiņu daudzveidība. Sastopamas arī vairākas Latvijā retas sugas, piemēram, kuprainā celmmuša, dzeltenā celmmuša, jūrmalas smilšvabole.

Jūras teritorija aptver Baltijas jūras austrumu daļu. Jūras ekosistēmā izšķiramas divas atšķirīgas dzīvesvides – piekrastes zona un atklātā daļa. Piekrastes daļā, vietās ar piemērotu substrātu – akmeņiem, sastopamas bentisko aļģu audzes, kurās bioloģiskā daudzveidība ir vislielākā jūras ekosistēmā. Draudus šīm ekosistēmām rada cilvēka darbības – ostu labiekārtošana bez iepriekšējas ūdens vides izpēti, grunts un atkritumu izgāšana jūrā, neadekvāta zvejniecības intensitāte, naftas produktu izplūdes.

Viena no nozīmīgākajām reģiona ekosistēmām ir meži, kas aizņem vairāk kā pusi reģiona teritorijas. Meži ir ļoti nozīmīgi Latvijas reto un aizsargājamo augu sugu saglabāšanā, tajos sastopamas 111 īpaši aizsargājamas sugas (51% no visām aizsargājamām sugām) un 143 Latvijas Sarkanās grāmatas sugas. Tikai aptuveni pusei (46%) no visām mežos sastopamām īpaši aizsargājamām sugām aizsardzību ir iespējams nodrošināt arī ārpus mežiem, bet pārējās sugas var augt tikai mežos, retos gadījumos arī biotopos, kas saistīti ar mežiem. Negatīvu ietekmi uz meža bioloģisko daudzveidību atstāj lauku vides mozaīkveida ainavas izzušana, kā arī šobrīd reģionā vērojamā mežu intensīvā izmantošana, īpaši privātajos mežos.

Īpaša reģiona vērtība ar savu specifisko augu un dzīvnieku valsti ir purvu ekosistēmas – tās ir ļoti nozīmīgas gan klimata, gan ūdens režīma uzturēšanai, gan arī tādēļ, ka Eiropā bioloģiskās daudzveidības samazināšanās visvairāk skārusi tieši mitāju un purvu ekosistēmas – tie iznīcināti piekrastes attīstības un upju inženierdarbību rezultātā. Purvos ir bagāta augu un dzīvnieku valsts, sastop daudzas retas augu un dzīvnieku sugas, kā arī Eiropas nozīmes biotopus. Piemēram, dabas liegums Stiklu purvi ir unikāls augsto purvu komplekss Rietumlatvijā, kas ietver 6 purvus: Vasenieku, Stiklu, Dižpurvu, Vanagu, Pumpuru, Sēmes un Zvaguļu, un ir viena no nedaudzām *Cladium mariscus* atradnēm ārpus piejūras; te atrodas divas no trīs *Eleocharis multicaulis* atradnēm un viena no trīs *Sphagnum lindbergii* atradnēm Latvijā. Īpaši nozīmīga teritorija gan ligzdojošiem, gan migrējošiem putniem.

Būtiska loma bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ir lauksaimniecības zemēm. To nosaka un zināmā mērā sekmē gan dabas apstākļi – paugurains reljefs, daudzveidīgi mitrāji, ezeri un upes, gan arī zemā lauksaimniecības intensitāte ievērojamās platībās pēdējos 50 gados.

Līdzās sargājamām augu sugām ir arī invazīvās sugas – svešas, agresīvas augu sugas, kuras straujas vairošanās rezultātā izspiež no augtenēm vietējās sugas. Radot nozīmīgu bioloģisku piesārņojumu, tās ir kļuvušas par nopietnu draudu dabisko ekosistēmu un sugu saglabāšanā.

Piemēram, bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā atzīts, ka Sosnovska latvānis *Heracleum sosnowskyi* ir ļoti ekspansīva suga – var ieviesties un saglabāties ne tikai nezālienēs un ceļmalās, bet arī dabīgās augu sabiedrībās. Tā orientējošā izplatība Ventspils rajonā pēc vietējo pašvaldību aptaujas rezultātiem nav liela – aptuveni 2 ha.

Viena no teritorijām, kuru visvairāk apdraud invazīvie augi, ir jūras piekraste, jo šeit ir salīdzinoši maza vietējo sugu konkurence. Viena no šīm augu sugām piekrastē ir krokainā roze *Rosa rugosa*. Tās aizņemtās platības strauji pieaug, iznīcinot reto augu sugu atradnes un kāpu biotopus.

Liela bioloģiskā daudzveidība vērojama iekšējos ūdeņos – upēs, upītēs, ezeros.

Bioloģisko daudzveidību reģionā tāpat kā visur pasaulē apdraud gan globālie procesi – klimata izmaiņas, kuru ietekme jau tagad uzskatāmi izpaužas kā arvien biežāk sastopamās ekstrēmās dabas parādības, vidējās gaisa temperatūras celšanās un gaisa piesārņojums, gan saimnieciskā darbība, gan videi draudzīgas mentalitātes cilvēku izzušana/izstumšana no šīs vides.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra nodrošina bioloģiskās daudzveidības monitoringu *NATURA 2000* teritorijās, kā arī fona monitoringu, kura mērķis ir sniegt informāciju par sugu populāciju lieluma un biotopu platību izmaiņu tendencēm valstī, un speciālo monitoringu, kura mērķis ir iegūt informāciju par ekosistēmās notiekošiem sīkākām ekoloģiskiem procesiem un organismu savstarpējām atkarībām.

Potenciālā teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Reģiona plānojumam kopumā jānodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un vērtīgo biotopu aizsardzību īpaši aizsargājamo dabas teritorijās – plānojumā ir parādītas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas atbilstoši MK noteikumos apstiprinātajām robežām, un noteikts, ka teritorijas izmantošana un apsaimniekošana saskaņojama ar ĪADT dabas aizsardzības plāniem. Jāuzsver, ka turpmāk lielāka loma jāvelta daudzveidīgo dabas un ainavisko vērtību saglabāšanai saimnieciskajā darbībā izmantojamās teritorijās – tas nozīmē, ka jāpieaug vietējo pašvaldību plānojumu nozīmei dabas un ainavu aizsardzības pasākumu plānošanā.

Ieteikums ir neplānot lauksaimniecības zemju un mežu transformēšanu citos zemes izmantošanas veidos, iekams netiek veikts katra konkrēta objekta vispusīgs ekoloģisko un dabas daudzveidības ieguvumu un zaudējumu izvērtējums.

Jāparedz dabas aizsardzības plānu izstrāde visām ĪADT, kas nodrošinās pilnīgāku un kvalitatīvāku dabas vērtību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

3.2.8. Riska teritorijas

Klimata pārmaiņas ir ar cilvēka darbību (antropogēno slodzi) tieši vai netieši saistītas pārmaiņas, kas radušās, izmainoties Zemes atmosfēras sastāvam un kas papildus klimata dabiskajām pārmaiņām novērotas noteiktos laika periodos. Ventspils rajonā, tāpat kā citviet Eiropā, ir vērojama gaisa temperatūras paaugstināšanās un nokrišņu pieaugums. Tiek uzskatīts, ka nākotnē siltumnīcas efekta ietekmē saīsināsies sniega segas periods, pagarināsies augu veģetācijas periods, upēm veidosies citāda caurtece un izmainīsies nokrišņu sadalījums. Visās

jūras hidroloģisko novērojumu stacijās Latvijā kopš 1960.gada tiek uzrādīta izteikta gada vidējā ūdenslīmeņa celšanās tendence.

Galvenās siltumnīcas efekta gāzu emisiju radošās nozares reģionā ir transports, enerģētika, lauksaimniecība un atkritumu apsaimniekošana. Savukārt CO₂ piesaisti nodrošina lielais mežiem klāto platību īpatsvars. Paredzams, ka notiekot enerģijas ražošanas nozares modernizācijai, kā arī pieaugot dabas gāzes un vietējā kurināmā – koksnes izmantošanai, samazināsies siltumapgādes negatīvā ietekme uz klimatu.

Ņemot vērā lielos mežu masīvus, Ventspils rajonā ir izteikti nelabvēlīga epidemioloģiskā situācija saslimstībai ar ērcu encefalītu un Laima slimību. Valstī vieni no augstākajiem ērcu encefalīta rādītājiem ir Ventspils rajonā. Arī augstākais Laima slimības saslimstības rādītājs vērojams Ventspils rajonā.

Ventspils rajona teritorijas plānojumā kā degradētās un turpmākās izpētes teritorijas tiek noteiktas bijušās lauksaimniecības ražotņu un noliktavu teritorijas, kuras pašlaik netiek izmantotas, un kuras atrodas sabrukšanas stadijā. Šādas teritorijas atrodas gandrīz visās rajona pašvaldībās.

Ventspils rajonā atsevišķi nodalāmi riska objekti un teritorijas ir bijušās padomju armijas bāzu teritorijas. Ventspils rajona teritorijas plānojumā kā degradētās un turpmākās izpētes teritorijas tiek noteikti Vārves un Tārgales poligoni. Iespējamās rīcības teritoriju rekultivācijā ir:

- ēku un būvju nojaukšana un teritorijas apmežošana;
- pēc augsnes piesārņojuma izpētes pozitīviem rādītājiem veicama augsnes rekultivācija un teritorijas apmežošana;
- apbūves teritorijās bijušās armijas teritorijas tiek attīstītas saskaņā ar vietējo pašvaldību teritoriju plānojumiem vai detālplānojumiem.

Pie paaugstināta ekoloģiska riska teritorijām var pieskaitīt arī:

- Jūras krasta noskalošanās, kā arī upju krastu erozijas paaugstinātas bīstamības vietas vai krastu posmi – Teritorijas plānojumā kā riska teritorijas noteiktas Ventas upes palienas applūstošā teritorija Zlēku, Piltenes, Vārves pašvaldībās; Abavas upes palienas applūstošā teritorija Zlēku pašvaldībā; Baltijas jūras stāvkrasts Jūrkalnes, Užavas, Vārves un Tārgales pagastos;
- Vēja izpūtumu iespējamība smilšainajos jūras krastos;
- Upes vai to posmi, kur atrodas piesārņojuma risks no vietām un objektiem, kas atrodas to krastos;
- Piesārņojuma veidošanās pie intensīvai atpūtai izmantotām ūdenstilpnēm un ūdenstecēm – pieguļošo teritoriju piesārņojums ar sadzīves atkritumiem; augsnes piesārņojums no autotransporta ar naftas produktiem;
- Pazemes ūdeņu piesārņošanas riska teritorijas;
- Polderu teritorijas;
- Paaugstināta applūšanas riska teritorijas;
- Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas, kas galvenokārt ir priežu mežu izplatības areāli;

- Naftas produktu noplūdes riska teritorijas – naftas produktu transporta cauruļvadu trases „Polocka–Iecava–Ventspils” Ugāles, Tārgales pagastos; dzelzceļa līnija Jelgava–Ventspils caur Usmas, Ugāles, Puzes un Tārgales pagastiem; degvielas uzpildes stacijas (augšnes piesārņojums ar naftas produktiem, ugunsgrēka risks);
- Gaisa piesārņojums no automaģistrāles A10.

Nosauktajiem areāliem un vietām Teritorijas plānojumā jāparedz izstrādāt integrētus teritoriālus riska pārvaldības plānus, kuros jāparedz pasākumi negadījumu vai avāriju iespējamības samazināšanai, kā arī vides sanācības vides piesārņojuma un ainaviskās struktūras bojājumu vietās. Degradēto teritoriju turpmākās izmantošanas plānošanai jāveic izpētes vai detālpilānojuma projekts.

Potenciālā Teritorijas plānojuma ietekme un ieteikumi

Visiem plānotajiem infrastruktūras objektiem jāveic projektu priekšizpētes pasākumi, kuru laikā jāraugās, vai maršruti neskar īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, un līdz ar to būtiski neietekmē ainavu, aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīgo aizsardzības statusu tajās.

Teritorijas plānojumā transporta sistēmas attīstībai paredzēts Ventspils pilsētas apvedceļā Tārgales un Vārves pagastos, kas samazinātu tranzīta plūsmu caur pilsētu un nodrošinātu videi draudzīgu kravu pārvadājumu attīstību, kā arī samazinātu bīstamo kravu pārvadāšanas intensitāti apdzīvotuma centros. Samazināsies arī iespējamo satiksmes negadījumu risks.

Teritorijās, kas pakļautas ģeoloģisko procesu izpausmēm, pirms saimnieciskās darbības uzsākšanas plānojumā jāparedz veikt priekšizpētes darbus, kā arī jāizvērtē būvniecības iespējas teritorijās, kur iespējami plūdu draudi.

3.3. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Kurzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007. – 2019.gadam ir ilgtspējīgas attīstības dokuments, kurā raksturota rajona teritorijas pašreizējā izmantošana, plānotā izmantošana, kā arī izmantošanas aprobežojumi laika posmā līdz 2019. gadam. Teritorijas plānojuma izstrādes procesā izziņāta un apkopota informācija un dažāda līmeņa nozaru politikas dokumenti, kas var ietekmēt reģiona teritorijas attīstību.

Teritorijas plānojuma nepieciešamību, statusu un izstrādes kārtību nosaka:

- Teritorijas plānošanas likums;
- MK noteikumi Nr.770 „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (11.10.2005.);
- MK noteikumi Nr.236 „Plānošanas reģiona teritorijas plānošanas noteikumi” (05.04.2005.).

Ar jau minētajiem normatīviem saistīta virkne citu likumu un MK noteikumu, kas savukārt uzņēmējiem atvieglo iespējas saimniecisko darbību veikt atbilstoši noteiktajām likumdošanas prasībām, nerealizējot lielu daudzumu normatīvu. Plānojuma neesamība novestu pie likumdošanas pārkāpumiem vides aizsardzībā, aizsargjoslu un servitūta izmantošanā, dabas resursu ieguvē un citās valsts un pašvaldības pārraudzībā esošās jomās. Likumdošanas

prasību ievērošana prasītu vairāk pūļu un resursu no iedzīvotāju un uzņēmēju puses, it īpaši uzsākot jaunu, vai paplašinot esošo saimniecisko darbību.

Neizstrādājot vai neieviešot rajona teritorijas plānojumu, nākotnē var prognozēt zināmu anarhiju pašvaldības teritorijas turpmākajā apbūvē un apsaimniekošanā. Tas savukārt ievērojami apgrūtinātu atbilstošas infrastruktūras izveidi dažādās pašvaldības teritorijās. Būtu apgrūtināta ceļu, elektroapgādes, gāzes vadu, ūdensvadu un citu infrastruktūras objektu plānošana. Pastāv iespēja, ka ražošanas teritorijas tiktu izvietotas blakus rekreācijas un dzīvojamo ēku teritorijām, kas novestu pie dzīves vides kvalitātes pazemināšanos. Nozīmīgu ietekmi uz iedzīvotāju dzīves vides un dabas vides kvalitāti atstāj ražošanas un saimnieciskās darbības sfēras, kas saistītas ar emisijām apkārtējā vidē – gaisā, ūdenī, augsnē. Arī pastāvīga un neierobežota derīgo izrakteņu krājumu ieguve var radīt neatgriezeniskas sekas. Negatīvu ietekmi uz vidi var radīt arī iedzīvotāju neiesaistīšanās atkritumu apsaimniekošanas kopējā sistēmā. Nepilnības ūdens apgādes un notekūdeņu attīrīšanas sistēmā var novest pie vietējo ūdens objektu un tuvējās apkārtnes piesārņojuma.

Neizstrādājot vai nerealizējot Teritorijas plānojumu, pastāv iespēja, ka varētu tikt realizētas darbības, kas būtu pretrunā ar konkrētu teritoriju izmantošanas mērķiem, kā arī vides aizsardzības un citām normatīvo aktu prasībām.

Ventspils rajonā nav paredzams iedzīvotāju skaita pieaugums un iedzīvotāju skaits rajonā ar katru gadu samazinās. Rajona apdzīvoto vietu attīstību noteiktu iekšējās migrācijas procesi – iedzīvotāju kustība no laukiem uz pilsētu un otrādi, un no viensētām uz ciemiem un otrādi. Var palielināties neapdzīvotu un izzūdošu viensētu un citu maz lauku apdzīvotu vietu daudzums. Apdzīvotības samazināšanās lauku rajonos rezultātā turpinātu pazemināties zemes izmantošanas intensitāte. Palielinātos neapstrādāto lauksaimniecības zemju īpatsvars, notiktu to dabiska aizaugšana. Netiktu koptas meliorācijas sistēmas, notiktu to sabrukšana. Neapsaimniekoto meliorēto lauksaimniecības zemju areālos notiek pārpurvošanās procesi, tie aizaug ar krūmiem. Zūd lauku mozaīkveida ainava, notiek ainavas degradācija.

Darba vietu nepietiekamības un pakalpojumu nenodrošinājuma dēļ notiktu lauku iedzīvotāju īpatsvara samazināšanās. Bezdarba dēļ notiktu pastiprināta lauku iedzīvotāju ikdienas pārvietošanās darbā uz pilsētām, un līdz ar to – transporta plūsmas pieaugums, vides piesārņojuma palielināšanās utt.

Būvniecība netiktu regulēta. Bieži būvniecībai tiek izvēlētas iepriekš neapbūvētas teritorijas, vērtīgas lauksaimniecības un mežu zemes transformējot tās apbūves zemēs. Nekontrolēta teritoriju apbūve un apsaimniekošana savukārt būtu apgrūtinājums atbilstošas infrastruktūras izveidei – būtu apgrūtināta ceļu, elektroapgādes, gāzes, ūdensvadu un citu infrastruktūras objektu plānošana. Tas neizbēgami radītu dzīves vides kvalitātes pazemināšanos, paaugstinātu ainavu un vides piesārņojumu, negatīvu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību. Turpinoties mežu transformēšanai par apbūves teritorijām, notiktu mežu kā vienota dabas kompleksa degradācija.

Neatrisināti komunālie jautājumi apdzīvoto vietu teritorijās radīs gaisa piesārņojumu no energoneefektīvas siltumenerģētikas, vides piesārņojumu no kanalizācijas tīkliem.

Notiktu piesārņojuma līmeņa paaugstināšanās – ietekmi uz iedzīvotāju dzīves vides un dabas vides kvalitāti atstāj ražošanas un saimnieciskā darbība.

Nenotiktu videi draudzīgas infrastruktūras izveide un ilgtspējīgas energoapgādes radīšana. Transporta veidu attīstība ir nesabalansēta un nekoordinēta, trūkst sasaistes starp dažādiem

reģiona sabiedriskā transporta veidiem, transporta sistēmas plānošana nenotiek kopīgi ar apdzīvojuma attīstību. Nepilnīgi tiek izmantotas dzelzceļa iespējas. Rezultātā tiek veikti neracionāli pārvadājumi, papildus slodze un transporta izraisītās problēmas – izplūdes gāzu, izmešu daudzuma palielināšanās.

Neņemot vērā paredzamās klimata izmaiņas, jūras līmeņa celšanos, jūras erozijas procesu attīstību un piekrastes joslas ekoloģiskās funkcijas, notiek ciemu paplašināšanās gar Baltijas jūras piekrasti, jauna būvniecība, infrastruktūras attīstība. Turpinoties tendencei apbūvēt jūras, upju, ezeru krastus, samazināsies iespēja piekļūt ūdenstilpnēm.

Neregulēta tūrisma plūsma būtiski samazinātu bioloģisko daudzveidību skaistākajās, un tajā pašā laikā trauslākajās vietās – Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastē, kāpu joslā, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Turpināsies neracionāla pieejamo dabas resursu – derīgo izrakteņu, mežu, lauksaimniecības zemju izmantošana. Kritiski zemā līmenī turpināsies mazskartās dabas, jūras piekrastes izmantošana tūrisma un rekreācijas attīstībai.

Teritorijas plānojums negarantē reģiona teritorijas ilgtspējīgu attīstību, bet tā neesamība īpaši pastiprinātu nelīdzsvaroto attīstības tendenci.

4. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS

Teritorijas plānojuma ir izstrādāts, lai pēc iespējas samazinātu ietekmes un saglabātu vai uzlabotu esošo vides stāvokli.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Iespējamās aizsargājamās teritorijas pārvaldes problēmas, ja teritorija pieder daudziem zemes īpašniekiem. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nereti rodas domstarpības ar zemju īpašniekiem par to turpmāko izmantošanas veidu. Ventspils rajona īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ietilpst daudzas privātīpašnieku zemju teritorijas, un to izraisītās saimnieciskās darbības ne vienmēr veicina un uztur dabas vērtību saglabāšanos. Zemju īpašniekiem nav motivācijas ievērot dabas aizsardzības prasības. Lai gan likums "Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos" ir pieņemts, tomēr reālu darbojošos mehānismu vēl nav.

Ir būtiski, lai visām ĪADT būtu izstrādāti dabas aizsardzības noteikumi (dabas aizsardzības plāni, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi), ko varētu saskaņot ar izvēlēto teritorijas attīstības modeli. Plānošanas dokuments kopumā nodrošina īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību.

Jāatzīmē, ka bioloģiskās daudzveidības samazināšanos veicina intensīva lauksaimnieciskā darbība, tūrisma attīstība, pieejamās informācijas un informatīvo norāžu trūkums, kā arī vietējo iedzīvotāju informētības un atbalsta salīdzinoši zemais līmenis aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības prasību ievērošanā.

Virszemes ūdens

Pēdējos gados rajona lielākajās ūdens tecēs un ūdens tilpnēs būtiski palielinās ūdenstūrisma aktivitātes, attīstās arī lauku tūrisma iestādes, kas nākotnē var būtiski ietekmēt rajona teritoriju vidi un aizsargājamās teritorijas, kurās atrodas upes un ezeri.

Baltijas jūra

Nesaskaņu starp sabiedrības un atsevišķu pilsoņu interesēm cēlonis ir publiski pieejamo teritoriju, tostarp Piekrastes aizsargzomas platības, privatizēšana un apbūve. Ir jāparedz īpaši izvērtēt jūras piekrastes īpatnējos dabas resursus un to ilgtspējīgas pastāvēšanas un publiskas pieejamības nodrošināšanu. Ņemot vērā prognozētās klimata izmaiņas un jūras līmeņa celšanos, kā arī krasta noskalošanās riska pieaugumu, jāparedz stingri ierobežot pilsētu un ciemu teritoriju paplašināšanu gar piekrasti, nepieciešamības gadījumā tā plānojama virzienā uz sauszemi.

Būtiska nozīme ir Kurzemes Piekrastes ciemiem, kas ir nacionālas nozīmes kultūras mantojumu.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes

Notiek LIZ platību samazināšanās, dabiska aizaugšana. Viena no galvenajām lauksaimniecības problēmām ir auglīgo zemju aizaugšana ar kokiem un krūmiem, kuru platības ik gadu palielinās. Problemātiska ir meliorācijas sistēmu uzturēšana, jo netiek kopti meliorācijas grāvji, līdz ar to rodas pārmitras vai jaunas purvainas teritorijas.

Ainavas

Tradicionālo Latvijas mozaīkveida lauku ainavu apdraud rajona teritorijas apsaimniekošanas veida izmaiņas. Būtiski ir pieaudzis privāto mežu izmantošanas apjoms. Šīs saimnieciskās darbības rezultātā samazinās ne tikai mežu platības, bet mazinās arī ainavas estētiskā vērtība, jo, izcērtot mežus, netiek ņemta vērā mežu nogabalu ainaviskā vērtība un bioloģiskā daudzveidība. Bez tam, intensīva mežizstrāde notiek pielietojot lieljaudas meža tehniku, kas ne tikai iznīcina zemsedzi, bet arī sabojā meža ceļus un līdz ar to samazina ainavas estētisko vērtību. Daļa no agrāk izmantotajiem un pamestajiem karjeriem tiek rekultivēti tikai formāli, tie aizaug ar krūmiem, apmežojas dabīgā ceļā.

Ir jāparedz izstrādāt priekšlikumus aizsargājamo un vērtīgo dabas, ainavisko un kultūrvēsturisko teritoriju reģionālās telpiskās struktūras mērķtiecīgai veidošanai.

Bioloģiskā daudzveidība

Bioloģisko daudzveidību apdraud vietām pārāk intensīvā lauksaimniecība, plānota un neplānota lauksaimniecības un meža zemju transformēšana citos zemes izmantošanas veidos, mežu intensīva izmantošana, ne vienmēr nodrošinot likumā noteikto meža atjaunošanu, meliorācijas sistēmu degradēšanās, līdz ar transporta intensitātes pieaugumu – pieaugošais vides piesārņojums, jaunas transporta infrastruktūras būvniecība, liela tūristu un apmeklētāju plūsma skaistākajās, bet tajā pašā laikā traušlākajās vietās, sevišķi piekrastē, kāpu joslā, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās u.c. Lielu postu nodara nepārdomāta hidroelektrostaciju būvniecība uz mazajām upēm, upju un ezeru piekrastes teritoriju, ainavu un mežu pastāvēšanu apdraud pieprasījums pēc apbūves teritorijām ūdens tuvumā. Pļavu ekosistēmu pastāvēšanu apdraud siena ieguves un noganīšanas pārtraukšana un kultivēšana ar minerālmēsli lietošanu.

Transporta koridoru teritorijas un novecojusī vides infrastruktūra

Valsts galvenie autoceļi, dzelzceļi, maģistrālie naftas un gāzes vadi, bīstamo kravu pārvadājumi var radīt draudus videi dažādu neparedzētu gadījumu un avāriju rezultātā.

Lielākajā daļā apdzīvotās vietās ūdens un kanalizācijas sistēmas ir novecojušas un neveic atbilstošu notekūdeņu attīrīšanu. Ventspils rajonā nepieciešams atrisināt ūdenssaimniecības problēmas un uzlabot dzeramā ūdens kvalitāti, tāpēc nākotnē jāplāno attīrīšanas iekārtu uzlabošana, jaunu kanalizācijas tīklu izbūve vairākās vietās rajonā, kā arī attīrīšanas iekārtu izbūve. Attīrīšanas iekārtu trūkums ir liela problēma. Mājas, kur nav iespējams pieslēgties kopējai kanalizācijas sistēmai, ir izveidojušas savu sistēmu, kā novadīt kanalizācijas ūdeņus, piemēram, ar izbūvētām nosēdakām labākajā gadījumā.

Vairākās vietās nepieciešams uzstādīt atdzelzošanas iekārtas ūdens ieguves vietās, jo dzelzs saturs ūdenī pārsniedz pieļaujamos daudzumus, kas neatbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām. Nepieciešams uzlabot centralizēto ūdens apgādes sistēmu visu pagastu teritorijās un to centros. Bīstami potenciālie pazemes ūdeņu piesārņojuma avoti ir neizmantotie bezsaimnieku ūdens urbumi, tādēļ būtu nepieciešama to tamponēšana.

Gaisa kvalitātes ziņā ievērojamākais piesārņojums rodas lielāko rūpniecisko objektu teritorijās, taču šo uzņēmumu darbība tiek kontrolēta un piesārņojošo vielu emisijas pārsvarā nepārsniedz vides normatīvo noteiktos robežlielumus.

Atkritumu apsaimniekošanā būtiskākās vides aizsardzības problēmas un to nepieciešamie novēršanas pasākumi ir visu atkritumu radītāju iesaistīšana organizētā atkritumu apsaimniekošanas sistēmā; bīstamo atkritumu nonākšanas sadzīves atkritumu izgāztuvē

novēršana; izejvielu otrreizējās izmantošanas un pārstrādes sistēmas trūkums. Nepieciešama lielāka iedzīvotāju informēšana par atkritumu pareizas apsaimniekošanas nepieciešamību, tāpēc nepieciešams izveidot rādu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, lai tajā būtu iesaistīti visi rajona iedzīvotāji un šie pakalpojumi būtu pieejami jebkuram iedzīvotājam.

5. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS MĒRĶI

5.1. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi

Starptautiskie mērķi vides aizsardzības jomā ietverti noslēgtajās starptautu Konvencijās un Eiropas Savienības Direktīvās.

5.1.1. ANO Konvekcijas vides aizsardzības jomā

Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencija (1979.). Šīs Konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, un arī veicināt šādu sadarbību. Īpaši uzsvērtā apdraudēto un izzūdošo sugu, t.sk. apdraudēto un izzūdošo migrējošo sugu aizsardzība.

Konvencija par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi – Ramsāres konvencija (1971.). Šī Konvencija nosaka, ka mitrāji ir platības ar purviem, dumbrājiem vai ūdeņiem, kuri var būt veidojušies dabiski vai mākslīgi, kā arī var būt nemainīgi (pastāvīgi) vai īslaicīgi. Konvencijas izpratnē ūdensputni ir putni, kuri ekoloģiski ir atkarīgi no mitrājiem, tādēļ nepieciešama to aizsardzība. Saskaņā ar Ramsāres Konvencijas mitrāju definīciju, esošajiem objektiem būtu jāpieskaita arī Baltijas jūras un Rīgas līča akvatorija līdz 6 m dziļumam.

Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija (1992.). Šīs Konvencijas uzdevums ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām. Galvenais uzdevums dalībvalstīm – bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un tās ilgtspējīgas izmantošanas jautājumu integrēšana jau esošajās valsts stratēģijās, plānos un programmās un nepieciešamo stratēģiju un citu dokumentu izstrādāšana.

Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencija (1979.). Konvencija nedefinē terminu „migrējoša suga”, un rūpējoties par tām savvaļas dzīvnieku sugām, kas migrē pāri nacionālās jurisdikcijas robežām, pasludina, ka migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu saglabāšana un efektīva apsaimniekošana prasa kopīgu rīcību no visām valstīm. Kā piemēru var minēt Baltijas jūrā dzīvojošo parasto cūkdelfīnu, kuru apdraud gan jūras piesārņojums ar neattīrītiem notekūdeņiem, indīgām un ķīmiskām vielām, gan iekļūšana zivju tīklos. Vienošanās par mazo vaļu aizsardzību Baltijas jūrā un Ziemeļjūrā paredz samazināt dreifējošo tīklu garumu Baltijas jūrā un no 2007.gada pārtraukt to lietošanu; pārtraukt citu zvejas rīku lietošanu, ja tie nav aprīkoti ar cūkdelfīnu aizbaidīšanas ierīcēm.

Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību – Helsinku konvencija (1974., 1992.). Helsinku konvencija apvieno visas valstis, kuras apdzīvo Baltijas jūras krastu, kopīgi cīņai pret jūras piesārņojumu. Konvencijas mērķis ir dabas un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Baltijas jūrā.

Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija (1972.). Šajā Konvencijā ar jēdzienu „dabas mantojums” tiek saprasti:

- dabas pieminekļi, kas radušies no fizikāliem vai bioloģiskiem veidojumiem vai šādu veidojumu grupām, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no estētikas vai zinātnes viedokļa;
- ģeoloģiski vai fiziogēogrāfiski veidojumi un stingri noteiktas zonas, kas ir kādas apdraudētas dzīvnieku vai augu sugas dzīves vieta, kam ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes vai saglabāšanas viedokļa;
- ievērojamas dabas vietas vai ierobežotas dabas teritorijas, kurām ir īpašas nozīmes universāla vērtība no zinātnes, saglabāšanas vai dabas skaistuma viedokļa.

Valsts pienākums ir nodrošināt tās teritorijā kultūras un dabas mantojuma identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizāciju un saglabāšanu nākamajām paaudzēm. Tādēļ valstij maksimāli jāizmanto esošie resursi un nepieciešamības gadījumā – arī starptautiskā palīdzība, t.sk. jebkura tai pieejamā finansiālā, mākslinieciskā, zinātniskā un tehniskā palīdzība un sadarbība.

Konvencijas kultūras mantojuma pieminekļu sarakstā pagaidām nav izvērtēts, noteikts un iekļauts neviens Latvijā esošs pasaules dabas mantojuma objekts.

ANO konvencija „Par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu” (2003.) ievēro nemateriālo kultūras mantojumu kā kultūras daudzveidības galveno avotu un ilgtspējīgas attīstības garantu, atzīst mijiedarbību starp nemateriālo kultūras mantojumu un materiālo kultūras un dabas mantojumu, un apzina globalizācijas un sociālo pārmaiņu procesu radītos draudus nemateriālajam kultūras mantojumam, veicinot tā degradāciju, izzušanu vai pat iznīcināšanu. Ar nemateriālo kultūras mantojumu Konvencija saprot:

- mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālā kultūras mantojuma nesēju;
- spēles mākslas;
- paražas, rituālus un svētkus;
- zināšanas un paražas, kas saistītas ar dabu un Visumu;
- tradicionālās amatniecības prasmes;
- kā arī ar tiem saistītus instrumentus, priekšmetus, artefaktus un kultūrtelpas, ko kopienas, grupas un dažos gadījumos – atsevišķi indivīdi atzīst par sava kultūras mantojuma daļu.

Katrai Konvencijas dalībvalstij jāizveido Cilvēces nemateriālā kultūras mantojuma reprezentatīvais saraksts. Latvijai tāds vēl nav izveidots, jo jauna ir Konvencija, un Latvija tai pievienojusies 2004. gada 15. decembrī, bet tuvākajā laikā paredzēts izstrādāt tautas nemateriālo kultūras vērtību reģistru, apzinot tradicionālās kultūras telpas (piem., jūrmalas vecie zvejniekciemi ar tradicionālo un kultūrvēsturisko vidi), vietas, kas pasvīturo savdabību, sekmē lietišķo mākslu prasmes saglabāšanos, tautas mākslas izpausmes u.tml.

ANO konvencija “Par cīņu pret pārtuksnešošanu/ zemes degradāciju valstīs, kurās novērojami ievērojami sausuma periodi un/vai pārtuksnešošanās, jo īpaši Āfrikā”. Konvencija attiecībā uz

Eiropas valstīm, t.sk. Latviju atsedz šī reģiona problēmas – ievērojama lauksaimnieciskās ražošanas samazināšanos, zemes auglības pazemināšanos, vēja un ūdens erozijas pastiprināšanos, kā arī dažāda veida augsnes degradāciju. Konvencijas ieviešana nodrošinās augsnes aizsardzības pasākumu īstenošanu, veicinot augšņu produktivitātes pieaugumu, ieviešot ilgtspējīgu zemes un ūdens resursu apsaimniekošanu. Latvijā šī Konvencija parasti tiek attiecināta ne vien uz vēja un ūdens erodētajām augsnēm (vēja erozija piekrastē, jūras krasta erozija, lielo upju palieņu krastu erozija), un punktveida aun difūzo piesārņojumu, ko izsauc augšņu apbūvēšana un ainavas piesārņošana ar pamestām būvēm, bet arī uz degradētajām teritorijām (bijušās militārās bāzes, karjeri) kas, kaut arī nav jārekultivē saskaņā ar prasībām par piesārņotajām vietām, būtu renaturalizējamas, pamatojoties uz šo Konvenciju.

5.1.2. Eiropas Kopienas Direktīvas, Konvekcijas un Stratēģijas

Eiropas Kopienas Direktīvas tieši attiecas uz Latviju kā ES dalībvalsti, tiek iestrādātas valsts likumdošanā un ir saistošas visu līmeņu plānošanas dokumentiem.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992.) par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību (Biotopu direktīva). Šīs Direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas floru un faunu dalībvalstu teritorijā.

Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo Direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu un atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas floras un faunas sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir nozīmīgas Eiropas Savienībā. No 198 biotopiem, kuri atzīti par apdraudētiem Eiropā, 58 ir sastopami arī Latvijā. Šī mērķa realizēšanai tiek izveidots vienots Eiropas ekoloģiskais tīkls *NATURA 2000*, kas nodrošina Eiropai nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu tās dabiskās izplatības areālā. *NATURA 2000* tīkls ietver īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot Eiropas Padomes Direktīvu 79/409 (1979.) par savvaļas putnu aizsardzību. Tā kā vairākām Eiropā apdraudētām putnu sugām Latvijas populācijas veido ievērojumu daļu no kopējā indivīdu skaita, Latvijai ir liela atbildība par šo sugu aizsardzību.

Abās Direktīvās noteikto prasību ieviešanas ietekme ir analoga Latvijā jau pastāvošajai īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas likumdošanai un ar to saistītajiem ierobežojumiem un aprobežojumiem, kā arī izrietošajām saistībām gan attiecībā uz privātiem zemes īpašniekiem, gan pašvaldībām kā zemes īpašniekiem.

Eiropas Kopienas Direktīva 2000/60/EC (2000.) nosaka Kopienas pasākumu ietvaru ūdens politikas jomā (Ūdens struktūrdirektīva). Tās mērķis ir izveidot Kopienas pasākumu ietvaru iekšzemes virszemes ūdeņu, pārejas ūdeņu, piekrastes ūdeņu un pazemes ūdeņu aizsardzībai, lai novērstu un mazinātu piesārņojumu, veicinātu ilgtspējīgu ūdens izmantošanu, aizsargātu ūdens vidi, uzlabotu ūdens ekosistēmu stāvokli un mazinātu plūdu un sausumu ietekmi. Latvijā normatīvais akts, kas pārņem Ūdens struktūrdirektīvu, ir Ūdens apsaimniekošanas likums. Tas paredz ieviest integrētu upju baseinu (Ventspils rajonam aktuāli – Ventas baseins) apsaimniekošanas plānu izstrādi līdz 2009. gada beigām. Pēc to pieņemšanas tie būs jāņem vērā, teritorijas plānojumos.

Eiropas Padomes Direktīva 1975/442/EEK (1975.) par atkritumiem un Eiropas Padomes Direktīva 1991/689/EEC par bīstamajiem atkritumiem. Latvijā šīs Direktīvas pārņem Atkritumu

apsaimniekošanas valsts plāns 2003. – 2012.gadam, kas paredz valstī veidot reģionālus sadzīves atkritumu poligonus un uzstādīt atbilstošas atkritumu apstrādes iekārtas, bet esošo, normatīviem neatbilstošo izgāztuvju slēgšanu un rekultivēšanu.

Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001.) „par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu”. Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi

Eiropas Ainavu konvencija (2000.). Konvencijas mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, apsaimniekošanu un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija atzīst ainavas kā svarīgu cilvēku dzīves kvalitātes daļu jebkurā vietā – pilsētās un laukos. Ņemot vērā pārmaiņas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, rūpnieciskās ražošanas un minerālu ieguves paņēmienos, kā arī reģionālajā un pilsētu plānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un atpūtā, notiek ainavu pārveidošanās. Lai saglabātu ainavu nozīmīgo loma kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, kā arī ainavas kā saimnieciskajai darbībai labvēlīgu resursu, konvencija uzsver ainavu aizsardzības, apsaimniekošanas un plānošanas nepieciešamību.

Lisabonas stratēģija, ko Eiropas Savienības Padome pieņēma 2000.gada 23. – 24.martā, noteica „jaunu stratēģisko mērķi ES, lai stiprinātu nodarbinātību, ekonomiskās reformas un sociālo saliedētību kā uz zināšanām balstīta ekonomikas daļu”. Gadu vēlāk – 2001.gadā stratēģija tika papildināta Gēteborgas Eiropas Savienības Padomes sanāksmē par ilgtspējīgo attīstību, pievienojot ekoloģisko aspektu Lisabonas procesam. Līdz ar to stratēģija balstās uz 3 pīlāriem – ekonomiskā atjaunotne, sociālā atjaunotne un ekoloģiskā atjaunotne. Gēteborgā Eiropas Savienības Padome noteica galvenos ekoloģiskos mērķus un termiņus, kā arī 4 prioritātes:

- klimata maiņa: siltumnīcas efekta samazināšana, palielinot elektrības ražošanu no atjaunojamiem avotiem;
- pāreja no „ceļu transporta” uz citiem- videi draudzīgākiem transporta veidiem;
- sabiedrības uzvedība: reaģēt uz iedzīvotāju bažām par pārtikas drošību un kvalitāti, ķīmisko vielu lietošanu, infekcijas slimībām;
- resursu racionāla pārvaldība.

5.2. Nacionālie vides aizsardzības mērķi un to integrēšana plānošanas dokumentos

Latvijas vides politikas dokumenti ir cieši saistīti ar starptautiskajām konvencijām, kam Latvija pievienojusies, kā arī ES direktīvās noteiktajām prasībām vides un dabas aizsardzībā. Daudzi normatīvie akti ir stājušies spēkā, taču to praktiska ieviešana nenotiek vai kavējas gan finanšu, gan administratīvās kapacitātes trūkuma dēļ.

Ventspils rajona teritorijas plānojuma mērķi un paredzētās rīcības atbilst Nacionālajam vides politikas plānam 2004. – 2008.gadam, Bioloģiskās daudzveidības nacionālajai programmai, Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam 2006. – 2012.gadam.

Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008.gadam (apstiprināts MK 2004.gadā) ir dokuments, kurā definēti nacionālie vides aizsardzības mērķi. Nacionālajā vides politikas plānā ir izvirzīti politiskas nostādnes un tām atbilstošu lēmumu pieņemšanas šādās jomās:

- vides normatīvo aktu un vides institucionālās sistēmas pilnveidošanā;
- vides piesārņojuma samazināšanā;
- Latvijas vides stāvokļa un atsevišķu ekosistēmu aizsardzībā un saglabāšanā;
- vides informācijas iegūšanas un apstrādes sistēmas pilnveidošanā, lai tā kļūtu par pamatu lēmumu pieņemšanai, kas skar vides aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību;
- sabiedrības informēšanā par vides stāvokli, tās izpratnes paaugstināšanā vides aizsardzības pamatjautājumos un iesaistīšanā lēmumu pieņemšanas procesā ar vidi saistītos jautājumos.

Atbilstoši vides politikas plānā izvirzītajiem kritērijiem, vieni no svarīgākajiem vides aizsardzības mērķiem ir saistīti ar ūdens kvalitātes aizsardzību un uzlabošanu, un tie ir:

- aizsargāt ūdens ekosistēmas, kā arī no ūdens atkarīgās sauszemes ekosistēmas un mitrājus;
- veicināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu;
- nodrošināt labu virszemes un pazemes ūdens kvalitāti, samazināt esošo piesārņojumu un novērst tālāku piesārņojumu.

Reģions bagāts ūdeņiem, tādēļ ūdens kvalitātes jautājumam jāpievērš pastiprināta uzmanība plānošanas dokumentā. Virsūdeņu piesārņojumu galvenokārt izraisa notekūdeņu novadīšana. To stāvoklis ir atkarīgs no attīrīšanas iekārtu esamības, komunālo notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes, rūpniecisko notekūdeņu sastāvā esošajām bīstamajām vielām, difūzā piesārņojuma no lauksaimnieciskās ražošanas, kā arī no robežšķērsojošā un vēsturiskā piesārņojuma, lietus ūdens noteces un meliorācijas sistēmu ekspluatācijas. Rajona upes un ezeri pārsvarā ir vāji piesārņoti. Lai panāktu augstas kvalitātes dzīves vides nodrošināšanu, jāsekmē efektīvas ūdenssaimniecības sistēmas attīstību rajonā. Arī rajona Teritorijas plānojumā ūdens aizsardzības nolūkos ir jāparedz turpināt ūdensapgādes un komunālo notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmas sakārtošanu.

Viens no vides politikas mērķiem ir gaisa aizsardzība, t.i. normatīviem un ilgtermiņa mērķiem atbilstošas gaisa kvalitātes nodrošināšana un uzlabošana vietās, kur tā nav apmierinoša.

Ventspils rajonā ir liels īpaši aizsargājamo dabas teritoriju skaits, raksturīga liela sugu un dabisko biotopu daudzveidība, tāpēc jāņem vērā arī valsts noteiktie Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā noteiktie bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un veicināšanas politikas mērķi:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;

- saglabāt lauksaimniecības augu un dzīvnieku šķirņu daudzveidību, veicināt to izmantošanu;
- pilnveidot dabas aizsardzības sistēmu;
- veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību.

Šajā programmā apskatītas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas problēmas Latvijā sastopamajās ekosistēmās un ar sugu aizsardzību saistītās problēmas, kā arī problēmas, kuras bioloģiskajai daudzveidībai rada tautsaimniecības nozares, kas tieši izmanto dzīvās dabas resursus (piemēram, mežsaimniecība, zivsaimniecība), kā arī nozares, kuru darbība ietekmē vai potenciāli var ietekmēt atsevišķas ekosistēmas vai sugas (piemēram, transports un enerģētika). Problēmas apskatu ievada īss raksturojums, kuram seko katras problēmas risināšanai izvirzīts mērķis. Tālāk seko katra konkrētā mērķa sasniegšanai piedāvātie risinājumi. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma veicina dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, vienlaikus aizsargājot dabu, saglabājot un atjaunojot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006. – 2012.gadam nosaka mērķus:

- novērst atkritumu rašanos, palielinoties ekonomiskajai izaugsmei, un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzuma samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu.

Attiecībā uz jau radītajiem atkritumiem nodrošināt, ka:

- atkritumi nav bīstami vai arī tie nerada risku videi un veselībai;
- lielākā daļa atkritumu tiek atgriezti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši izmantojot pārstrādi, vai arī tiek atgriezti vidē noderīgā (pie., komposts) vai nekaitīgā formā;
- apglabājamo atkritumu daudzums tiek samazināts līdz minimumam un atkritumi tiek iznīcināti vai apglabāti cilvēka veselībai un videi drošā veidā;
- atkritumi tiek apstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām.

Vienotas zemes politikas pamatnostādnes (projekts, 2002.) paredz nepieciešamās izmaiņas likumdošanā, lai nodrošinātu efektīvu un racionālu zemes īpašumu apsaimniekošanu, jo šobrīd zemes īpašnieks nav motivēts izmantot zemi kā ražošanas līdzekli vai rūpēties par tās vērtības saglabāšanu. Politikas pamatnostādnes nosauc pasākumu kompleksu, kas būtu jārealizē valsts līmenī. Pamatnostādnēs paredzētas rīcības zemes resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas nodrošināšanai.

5.3. Lielāko īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsargāšanu un izmantošanu reglamentējošie dokumenti

Dokumenti, kas reglamentē dabas vērtību aizsargāšanu un izmantošanu īpaši aizsargājamās teritorijās, ir dabas aizsardzības plāni un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi,

kā arī ar īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidi, aizsardzību un izmantošanu saistītie likumi un MK izdotie tiesību akti.

Tikai daļai no Ventspils rajonā esošajām aizsargājamām teritorijām pašlaik ir izstrādāti dabas aizsardzības plāni, kas nepieciešami pareizai aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanai. To uzdevums – saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas intereses, nodrošinot teritorijas vērtību saglabāšanu. Dabas aizsardzības plāni nosaka nepieciešamos vai pieļaujamos teritorijas apsaimniekošanas un citus nepieciešamos pasākumus, kā arī teritorijas iedalījumu zonās, atbilstoši veicamajiem dabas aizsardzības un izmantošanas pasākumiem. Saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāni jāņem vērā visu līmeņu teritorijas plānojumos.

Ar dabas aizsardzības plānos un citos dabas aizsardzību reglamentējošos normatīvajos aktos ietvertajiem ierobežojumiem un ieteikumiem jārēķinās gan Teritorijas plānojuma izstrādē, gan tie jāņem vērā arī pašvaldību teritorijas plānojumos.

Ventspils rajona teritorijas plānojuma 2007. – 2019. gadam mērķi un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības kopumā atbilst mūsu valstij saistošajām konvencijām, starptautiskajiem un Latvijas normatīvajiem aktiem vides aizsardzības jomā.

6. PLĀNOŠANAS DOKUMENTS UN TĀ IESPĒJAMO ALTERNATĪVU ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS

6.1. Plānošanas dokumenta ietekme uz teritorijas attīstību un vidi kopumā

Ventspils rajona teritorijas plānojums 2007. – 2019. gadam ir vispusīgs un vispārīgs dokuments, kas atstāj noteiktu ietekmi un vairākiem teritorijas attīstības un saimnieciskās darbības aspektiem. Analizējot Teritorijas plānojumu, mēģinātas izšķirt paredzamo pasākumu pozitīvās un negatīvās, gan tiešās un netiešās, kā arī īslaicīgās un ilglaicīgās ietekmes uz vides kvalitāti teritorijās, kuras skar plānošanas dokuments. Var secināt, ka dažos gadījumos Teritorijas plānojumā paredzēto darbību ietekmi uz vidi ir grūti definēt.

6.1.1. Tiešās ietekmes

Autoceļu rekonstrukcijas un renovācijas darbi, stāvvietu un labiekārtojumu izbūve, kā arī rajona nozīmes Ventas upes šķērsojošā tilta izbūve posmā no Piltenes pilsētas līdz Ventspils pilsētas robežai ir daļa no rajona līmenī plānotajiem pasākumiem transporta infrastruktūras pilnveidošanai. Autoceļu projektu realizācija būtiski neietekmētu transporta kustībā iesaistīto transportlīdzekļu skaitu. Taču izbūve samazinās augu un dzīvnieku sugu apdzīvojamās teritorijas, kā arī sekmēs dzīvotņu fragmentāciju. Lai šīs ietekmes mazinātu, pirms projekta realizēšanas nepieciešams būvniecības plānošanu un izvērtēšanu veikt atbilstoši likumā noteiktajām prasībām, lai izvērtētu iespējamus pasākumus ietekmes mazināšanai.

Ūdens kvalitātes uzlabošanās. Normatīvajos aktos izvirzītās prasības virszemes un pazemes ūdens resursu aizsardzībai, kā arī to īstenošanā veicamie pasākumi nodrošinās ūdens kvalitātes saglabāšanos un uzlabošanos.

Gaisa kvalitātes pasliktināšanās pieaugot transporta plūsmā – palielinoties izmešu daudzumam un palielinoties apbūves intensitātei. Lokāla gaisa kvalitātes pasliktināšanās iespējama gadījumos, ja apkurē vēl joprojām tiek izmantots videi nedraudzīgāks kurināmais, piem., akmeņogles. Taču, ņemot vērā mūsdienīgās tendences gan ražotņu, gan privātmāju būvniecībā, jādomā, ka apkurei tiks izvēlēti ērtāki un videi draudzīgāki kurināmā veidi.

Atkritumu daudzuma palielināšanās. Gan sadzīves, gan rūpniecisko atkritumu daudzuma palielināšanās negatīvi ietekmē vidi tad, ja atkritumi netiek apsaimniekoti pareizi.

Notekūdeņu daudzuma palielināšanās. Pieaugot saimnieciskajai aktivitātei, pieaug arī notekūdeņu apjoms un tā radītā slodze uz vidi. Sevišķi nozīmīga vides aizsardzības prasībām atbilstošu attīrīšanas iekārtu būvniecība ir īpaši aizsargājamās dabas teritorijās vai to tuvumā.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanās. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu un citu normatīvo aktu izstrāde un ievērošana sekmēs bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Arī pieļautajās vietās notiekošā savrupmāju apbūve un teritorijas apzaļumošana var palielināt zemju bioloģisko daudzveidību un vērtību.

Baltijas jūras un Rīgas līča piekraste. Ņemot vērā jūras krasta noskalošanās, applūšanas un iespējamās vēja erozijas risku, tiks ierobežota apbūves paplašināšanās šajā riska joslā. Apbūves paplašināšanās notiks virzienā uz sauszemi. Tas stabilizēs, nodrošinās un aizsargās veģetāciju un augu sugas kāpu joslās.

6.1.2. Netiešās ietekmes

Iedzīvotāju skaita izmaiņas neietekmē dabas vidi tiešā veidā. Taču iedzīvotāju skaita pieauguma rezultātā palielinās slodze uz dabas vidi. Līdz ar to var teikt, ka, nenodrošinot atbilstošu vides infrastruktūru, iedzīvotāju skaita palielināšanās un apdzīvojuma attīstība var radīt iemeslu jau aplūkotajām tiešajām ietekmēm teritorijā.

Saimnieciskās aktivitātes attīstība, ja tā neaizņem jaunas teritorijas, vidi ietekmē netiešā veidā. Uzņēmējdarbības pilnveidošanās un aktivizēšanās dabas teritorijas ietekmē netieši – palielinās notekūdeņu apjoms, izmaiņas gruntsūdens līmenis, troksnis u.c. Saimnieciskās aktivitātes attīstība katrā ziņā nav vēlama īpaši aizsargājamo teritoriju tiešā tuvumā. Pirms darbības uzsākšanas jākonsultējas ar vides aizsardzības speciālistiem, lai minimizētu iespējamo ietekmi. Ja gaisa, ūdens un trokšņa piesārņojuma palielināšanās nepārsniedz noteiktos limitus, tas parasti ir pieņemams vairumam sugu un nepasliktina vides kvalitāti teritorijā. Plānojot ražošanas attīstības teritorijas tās ir detāli izpētāmas un to turpmāka izmantošana precizējama atsevišķos izpētes projektos.

Tūrisma plūsmas pieaugums, līdzīgi kā iedzīvotāju skaita pieaugums, rada draudus retajām un sugām un aizsargājamām dabas teritorijām. Tūristu mērķis nereti ir apmeklēt tieši reto sugu dzīvotnes. Šādos gadījumos jāregulē apmeklētāju plūsma un jāizveido atbilstoša infrastruktūra vides saglabāšanai – takas, celiņi, nožogojumi, informācijas zīmes, atpūtas vietas.

Transporta plūsmas pieaugums. Attīstoties autoceļu infrastruktūrai un pieaugot transportlīdzekļu skaitam paredzama gaisa un ceļiem pieguļošo teritoriju piesārņojuma palielināšanās. Arī dzīvotņu fragmentācija parasti saistīta ar transporta infrastruktūras attīstību – izveidojas sadrumstaloti dzīvnieku, augu grupējumi, kas vairāk pakļauti dažādām negatīvām ietekmēm, kas var izsaukt populācijas vairošanās vai pat izdzīvošanas problēmas.

6.1.3. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Plānošanas dokumentā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes darbībās.

Īslaicīgas ietekmes. Pie īslaicīgas ietekmes darbībām var pieskaitīt Teritorijas plānojumā paredzēto visu veidu būvniecību, transporta infrastruktūras paplašināšanu un rekonstrukciju. Šīs darbības rada neilgus traucējumus vidē – galvenās problēmas ir troksnis, putekļu emisija, būvgruži un citi atkritumi. Lielākā daļa šo faktoru tiek neitralizēti līdz ar darbības izbeigšanos. Par īslaicīgu ietekmi uz vidi var uzskatīt arī tūrisma aktivitātes tūrisma sezonas laikā. Šī ietekme nozīmīgu iespaidu var atstāt uz aizsargājamām dabas teritorijām.

Vidēji ilgās ietekmes var tikt saistītas ar mežizstrādi, kā rezultātā var tikt pārtraukti dzīvnieku migrācijas ceļi un iznīcināti bioloģiski vērtīgi biotopi.

Ilglaicīgas ietekmes var saistīt ar zemes transformēšanu no viena izmantošanas mērķa uz citu. Lauksaimniecības zemju transformācija meža zemēs samazina lauksaimniecības zemju resursus un bioloģiski vērtīgo pļavu biotopu platības, kā arī ainavu daudzveidību. Lauksaimniecībā izmantojamo vai meža zemju transformēšana dzīvojamā apbūvē kopumā varētu nepasliktināt vides kvalitāti un vietām to pat uzlabot – ar teritorijas labiekārtošanu un apzaļumošanu. Pie ilglaicīgām ietekmēm pieskaitāmas arī visas būves un ceļi, esošo apdzīvoto vietu paplašināšanās un jaunu apdzīvotu vietu veidošanās.

6.1.4. Pozitīvās, negatīvās ietekmes

Pozitīvās ietekmes. Plānošanas dokumenta ieviešana nodrošinās zemes izmantošanas un vides aizsardzības jautājumu tiesisku sakārtošanu. Kopumā tas sekmēs teritorijas attīstību, nepasliktinot vides stāvokli.

Mazināsies piesārņojuma avotu skaits – to dos atkritumu saimniecības sakārtošana, notekūdeņu iekārtu rekonstrukcija, lauksaimniecības objektu sakārtošana atbilstoši upju baseinu apsaimniekošanas plāniem, rekreācijas teritoriju sakārtošana un labiekārtošana.

Negatīvās ietekmes. Plānojumā paredzētās transporta infrastruktūras attīstības rezultātā izveidosies sadrumstaloti dzīvnieku un augu grupējumi.

6.2. Apdzīvojuma sistēmas attīstības ietekme uz vides stāvokli reģionā

6.2.1. Apdzīvojuma sistēmas attīstības risinājuma varianti

I variants

Šis iespējamais apdzīvojuma attīstības variants paredz, ka visstraujāk attīstās pie Ventas ass izvietotās apdzīvotās vietas. Šo variantu motivē Vārves pagasta robežās vērojamā teritorijas apbūve Ventspils pilsētas vajadzībām. Īstenojot I variantu, turpinātos esošā tendence – iedzīvotāju koncentrēšanās Ventas ielejai pieguļošajās teritorijās. Realizējot šo variantu iespējams izmantot Piltenes pilsētā un virknē lielāku ciemu (Ventava, Zūras, Vārve, Tārgale u.c.) pastāvošo infrastruktūru. Tiktu nodrošināta samērā augsta ierobežoto finanšu resursu izmantošanas efektivitāte, novirzot tos uz komunikāciju uzlabošanu un sociālās infrastruktūras pilnveidošanu samērā nelielā un relatīvi blīvi apdzīvotā teritorijā. Taču šāds apdzīvojuma variants var apstādināt attīstību pārējā rajona teritorijā.

II variants

II iespējamais apdzīvojuma attīstības variants paredz, ka visstraujāk attīstās ap Rīgas–Ventspils transporta koridoru izvietotās apdzīvotās vietas. Virzienu izvēli noteic tā transportġeogrāfiskās priekšrocības. Šāds attīstības variants stimulētu attīstībai izvēlētas

apdzīvotās vietas strauju izaugsmi, taču arī šis variants kavētu attīstību pārējā rajona teritorijā un apstādinātu policentriskas apdzīvojuma struktūras attīstību.

III variants

III iespējamais apdzīvojuma attīstības variants paredz, ka visstraujāk apdzīvotās vietas attīstās ap karkasa piekrastes asi, attīstot rajona tūrisma un atpūtas industriju. Taču šāda attīstība nav pieņemama no vides aizsardzības viedokļa, jo ir jūras piekrastes dabas un kultūrvēsturisko vērtību apdraudoša.

IV variants

Attīstības variants paredz, ka apdzīvotās vietas visā rajona teritorijā attīstās relatīvi vienmērīgi, straujāk augot tām, kurām ir lielāks izaugsmes potenciāls (izdevīga transportģeogrāfiskā situācija, vairāk augstākas kvalitātes cilvēku un materiālo resursu). Šis attīstības variants atbilst esošajai situācijai, jo visā rajona teritorijā ar mežiem neapklātās platībās ir vairāk vai mazāk blīvi izvietotas apdzīvotas vietas. Tas nodrošinātu vienmērīgu rajona platību apdzīvotību un iespēju racionāli izmantot visā teritorijā esošo apbūvi un infrastruktūru, kā arī rada priekšnosacījumus policentriskas apdzīvojuma sistēmas veidošanai.

Secinājums

Teritorijas plānojumā secināts, ka neviens no pirmajiem trim apdzīvojuma sistēmas attīstības risinājuma variantiem nenodrošina izvirzīto attīstības mērķu sasniegšanu un attīstības vīzijas īstenošanu. Nelīdzsvarota apdzīvojuma attīstība nevar nodrošināt ne ekonomisko izaugsmi visā rajona teritorijā, ne līdzvērtīgus sadzīves un darba apstākļus visu rajona apdzīvoto vietu iedzīvotājiem, toties tā draud veicināt neapdzīvotu teritoriju izveidošanos vienā vai otrā rajona daļā. Secināts, ka sekmīga apdzīvojuma pilnveidošana var notikt, paaugstinot esošo centru un to saikņu ar citām apdzīvotām vietām kvalitāti atbilstoši IV attīstības variantam.

6.2.2. Apdzīvojuma sistēmas attīstības ietekme uz vides stāvokli reģionā

Teritorijas plānojums paredz rajonā izveidot policentrisku apdzīvojuma sistēmu, kurai jābalsta policentriska attīstība. Paredzēts attīstīt un restrukturizēt esošās apdzīvotās vietas, pēc iespējas izmantojot esošo infrastruktūru un nepilnvērtīgi izmantotas vai pamestas apbūves teritorijas, ierobežojot jaunu apdzīvoto vietu rašanos lauku teritorijās neapbūvētās teritorijās.

Rajona apdzīvojuma struktūras karkasu veido sekojošu līmeņu centri:

- Vidējā līmeņa centri – vidējā un augstākā līmeņa centra funkcijas rajonā pilda republikas nozīmes pilsēta Ventspils. Rajona iedzīvotājiem nav reālas iespējas izvēlēties citu vietu vajadzīgo vidējā/augstākā līmeņa pakalpojumu saņemšanai.
- Vietējā līmeņa centri – Ugāle, Piltene, Ventava.

Ugālē veicamie uzlabojumi paredz cilvēkresursu attīstīšanu; komunālās saimniecības sakārtošanu, inženiertehniskās infrastruktūras objektu un tīklu attīstīšanu; ceļu un apbūves sakopšanu, apvedceļu izbūvi; izglītības, kultūras, veselības un sociālās aprūpes, sporta u.c. pakalpojumu infrastruktūras pilnveidošanu; industriālās zonas izmantošanas intensifikāciju un tās

infrastruktūras sakārtošanu; dzelzceļa riska faktoru novēršanu; pasažieru pārvadājumu pa dzelzceļu atjaunošanu; zvērināta notāra pakalpojumu/advokāta konsultāciju nodrošināšanu.

Piltēnē veicamie uzlabojumi paredz cilvēkresursu attīstīšanu; izglītības, veselības un sociālās aprūpes, kultūras, sporta u.c. pakalpojumu pilnveidošanu; pilsētas komunālās saimniecības sakārtošanu un inženiertehnisko objektu un tīklu rekonstrukciju un attīstīšanu; mežsaimniecības produkcijas pārstrādes pilnveidošanu un attīstīšanu; tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstīšanu; tranzīta ielu rekonstrukciju un asfaltēšanu, apvedceļa izveidi.

Ventavā veicamie uzlabojumi paredz cilvēkresursu attīstīšanu, izglītības (vidusskolas izveide), veselības un sociālās aprūpes, kultūras, sporta u.c. pakalpojumu attīstīšanu; komunālās saimniecības sakārtošanu un inženiertehnisko objektu un tīklu rekonstrukciju un attīstīšanu.

- Zemākā līmeņa centri – Ance, Blāzma, Jūrkalne, Pope, Tārgale, Usma, Užava, Vārve, Ziras, Zlēkas.

Šajos centros veicamie uzlabojumi paredz cilvēkresursu attīstīšanu; izglītības, veselības un sociālās aprūpes, kultūras, sporta u.c. pakalpojumu pilnveidošanu; komunālās saimniecības sakārtošanu un inženiertehnisko objektu un tīklu rekonstrukciju un attīstīšanu. Ances pagastā paredzēta valsts 2. šķiras autoceļu posmu Ance–Blāzma (tai skaitā arī Blāzmas pagastā) un Ance–Anstrupi rekonstrukcija, nodrošinot asfaltbetona segumu. Popes pagastā veicamie uzlabojumi paredz tūrisma infrastruktūras attīstīšanu un valsts 2. šķiras autoceļu Pope–Ventspils–Ance, Irbes–Spiņņi, Spiņņi–Krastmalas rekonstrukciju, nomainot segumu uz asfaltbetonu. Tārgales pagastā paredzēta piejūras autoceļa Ventspils–Kolka rekonstrukcija posmā pagrieziens uz Lūznu–Kolka, uzliekot asfaltbetona segumu. Usmas pagastā paredzēta pasažieru pārvadājumu pa dzelzceļu atjaunošana, kā arī tūrisma infrastruktūras attīstīšana. Užavas pagastā plānota valsts 2. šķiras autoceļa Leči–Grobiņa (Ventspils–Liepāja) rekonstrukcija. Ziru pagastā plānota tūrisma infrastruktūras attīstīšana; valsts 2. šķiras autoceļa Ziras–Tērande posma Silvisti–Tērande rekonstrukcija, paredzot asfaltbetona segumu. Zlēku pagastā plānota tūrisma infrastruktūras attīstība.

Teritorijas plānojums iesaka pašvaldībām savstarpēji un ar privātiem investoriem sadarbojoties meklēt iespējas piesaistīt rajona laukiem investīcijas ražošanas/pakalpojumu uzņēmumu attīstībai. Pašvaldībām attīstīt/nodrošināt potenciālā tirgus uzpēti un ražojumu/pakalpojumu mārketinga pasākumus.

Teritorijas plānojums iesaka arī īstenot diferencētu pieeju ražošanas attīstībai:

- Ventas ass ietekmes areālā, kur ir labvēlīgi lauksaimniecības attīstības priekšnosacījumi, teritorijas plānojums iesaka kā pamatražošanu īpaši veicināt tradicionālās nozares – piena lopkopību, graudkopību, kā arī piepilsētas sakņu un dārzenkopību. Kā papildus nozari – tūrismu, orientējoties uz izzīņas un atpūtas laukos pieprasījuma.
- Transporta koridora ietekmes areālā, kur galvenais zemes izmantošanas veids ir meža zemes, īpaši veicināt mežsaimniecības, kokapstrādes, kā arī transporta pakalpojumu

sniegšanu, izmantojot pieeju valsts/starptautiskas nozīmes satiksmes artērijām un jūras ostai.

- Piekrastes joslā – zvejniecības un zivsaimniecības, tūrisma, orientējoties uz pieprasījuma pēc izziņas tūrisma, mazskartas vides (eko)tūrisma, īslaicīgas atpūtas vietām.

Teritorijas plānojums arī nosaka pašvaldībām, sadarbojoties ar NVO un atbilstošo institūciju ekspertiem, veicināt iedzīvotāju aktivitāti, iesaistīšanos konkrētu attīstības priekšlikumu izstrādāšanās un īstenošanā.

Tradicionālā lauku apdzīvojuma veida un Latvijai raksturīgās lauku ainavas saglabāšanai plānojumā paredzēts veicināt disperso apdzīvojuma attīstību lauku teritorijās – ap Ventas asi paredzēt centrāli dispersa padzīvojuma attīstību, kur nozīmīgākās apdzīvotās vietas ir mazpilsēta Piltene un lauku ciemi, kas izmitina 60 – 80% iedzīvotāju; ap transporta koridoru veicināt dispersi centrāla apdzīvojuma pastāvēšanu, kur mazi ciemi un viensētas ir tikpat nozīmīgi kā lauku ciemi – pagastu centri un iedzīvotāju izmitināšanas proporcija ir 30 – 40% viensētās un 60 – 70% ciemos; piekrastes joslā veicināt dispersa apdzīvojuma pastāvēšanu, nepaplašinot apbūvētās teritorijas.

Priekšnosacījumus ne tikai ciemu dzīves vides optimizēšanai radīs atbalsts esošo pagastu centru attīstībai, veidojot tos par noteikta līmeņa apdzīvojuma centriem. Tas arī nostiprinātu to saikni ar savrupām lauku apdzīvotām vietām, tā veicinot to ilgtspējību. Galvenais priekšnosacījums Ventspils rajona lauku apdzīvoto vietu ilgtspējības nodrošināšanai ir to iedzīvotāju nodrošināšana ar darba vietām 30 – 45 minūšu sasniedzamības robežās. Ilgstoši īstentā centralizētā apdzīvojuma veidošana sevišķi ir novājinājusi dispersi izvietotās lauku apdzīvotās vietas – viensētas un to grupas. Iedzīvotāju aizplūde var izraisīt šo apdzīvoto vietu iznīkšanu un plašu neapdzīvotu apvidu veidošanos.

Īstenojot policentriskās attīstības modeli, šī plānojuma darbības laikā un pēc tā plānojums nosaka, ka prioritāri atbalstāma ir apbūves un/vai iestāžu/pakalpojumu un ražošanas uzņēmumu attīstība visos zemākā un vidējā līmeņa centros – ciemos un Piltenes pilsētā, nenoraidot citu apdzīvoto vietu attīstīšanas priekšlikumus, ja tie iekļaujas esošās apbūvētās platības kontūrā, t.i., apbūvei netiek apgūtas zemes, kurām līdz šim nav noteikta izmantošana apbūvei, kā arī dažu jaunu apdzīvoto vietu izveide pie jūras piekrastes ass tūristu pieprasījuma apmierināšanai.

6.2.3. Ietekmes uz vidi

Tiešās ietekmes

Plānojums paredz pēc iespējas izmantot esošo infrastruktūru un nepilnvērtīgi izmantotas vai pamestas apbūves teritorijas. Tas var samazināt ar apstādījumiem klāto teritoriju platības kopumā. Apdzīvojuma attīstīšanu paredzēts plānot ievērojot arī autoceļu un dzelzceļa līniju izvietojumu, lai radītu priekšnosacījumus intensīvai sabiedriskā transporta izmantošanai un līdz ar to – šī veida transporta attīstīšanai, kas samazinātu personīgo transportlīdzekļu lietošanu un to radīto piesārņojumu.

Netiešās ietekmes

Jaunu apdzīvotu vietu veidošanas ierobežošana nesamazinās dabas teritorijas. Pakalpojumu nodrošināšana attiecīgā līmeņa centros samazinās iedzīvotājiem pārvietošanās nepieciešamību ar autotransportu un līdz ar to arī gaisa piesārņojuma līmeni.

Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Par īslaicīgām ietekmēm var uzskatīt būvniecības procesus, kas rada tādus neilgus traucējumus vidē kā troksnis un putekļu emisija, būvgruži un citi atkritumi. Šie faktori lielākā daļā tiek neitralizēti līdz ar būvniecības darbu beigšanos.

Ilglaicīgās ietekmes ir lauksaimniecībā izmantojamo zemju vai meža zemju transformēšana dzīvojamā apbūvē, attīstoties dispersajam apdzīvojumam. Kopumā tas varētu nepasliktināt vides kvalitāti, bet vietām to pat uzlabot ar teritorijas labiekārtošanu un apzaļumošanu palielinot šo zemju bioloģisko daudzveidību un estētisko vērtību.

Pastāvīgās ietekmes

Tendence attīstīties rajona pagasta centriem un tiem pieguļošajām teritorijām perspektīvā visu laiku var radīt pretrunas starp dabas un vides aizsardzības prasībām un jaunās attīstības interesēm.

Summārās ietekmes

Dabas teritoriju transformācija apbūves teritorijās vai transporta infrastruktūras teritorijās samazinās dabas teritoriju aizņemtās platības, taču kopumā apdzīvojuma sistēmas plānveidīgs risinājums izlīdzinātu rajona teritorijas attīstību, kā arī paaugstinātu dzīves vides kvalitāti pagastu centros un lauku apvidos.

6.3. Infrastruktūras un sasniedzamības attīstības ietekmes uz vides stāvokli reģionā

6.3.1. Infrastruktūras un sasniedzamības attīstības risinājumi

Teritorijas plānojums paredz rajonā efektīvas un racionāli izplānotas transporta sistēmas izveidi, lai veicinātu ekonomiskās aktivitātes pieaugumu un rajonā kā patīkamas dzīves vides veidošanos. Plānojumā noteikti rajona nozīmes ceļu posmi, kuriem jāpievērš īpaša uzmanība, veicot rekonstrukcijas, renovācijas darbus un pastāvīgo uzturēšanu. Kā īpašas nozīmes satiksmes infrastruktūras objekti tiek noteikti visi tilti uz valsts 1. un 2. šķiras autoceļiem.

Kā rajona nozīmes perspektīvā automaģistrāle tiek noteikta Ventspils pilsētas apvedceļa trase Tārgales un Vārves pagastos, pie kura Platenē tiek noteikts izbūvēt kravas transporta stāvvietu ar labiekārtojumu.

Kā rajona nozīmes Ventas upes šķērsojošā tilta izbūves vieta tiek noteikts posms no Piltenes pilsētas līdz Ventspils pilsētas robežai; kā rajona nozīmes satiksmes infrastruktūras objekti un teritorijas tiek noteikti Ventspils lidostas ietekmes zonas teritorija Vārves un Tārgales pagastos un Ventspils pilsētas apvedceļa trase Tārgales un Vārves pagastos.

Plānojumā būtu jāparedz nepieciešamība būtiski uzlabot dzelzceļa infrastruktūru, paaugstinot vilcienu vidējo ātrumu, uzlabojot caurlaides spējas un kvalitāti, kas ļautu palielināt pa dzelzceļu

pārvietojamo kravu īpatsvaru un ļautu to izmantot pasažieru pārvadājumiem, tādējādi samazinot autoceļu noslogojumu un uzlabojot pasažieru pārvadājumu efektivitāti.

Esošā autoceļu kvalitāte ir faktors, kas ierobežo ārējo pieeju reģionam un iekšējo satiksmi. Jāparedz autoceļu infrastruktūras un satiksmes drošības uzlabojumi – grants segums jāaizstāj ar melno segumu, jāveic bīstamo ceļu posmu rekonstruēšana, tilti atjaunošana un rekonstruēšana, apvedceļu izveide esošo apdzīvoto vietu pieslēgšanai satiksmes maģistrālēm.

Ilgspējīgai un līdzsvarotai attīstībai jāparedz būtiski uzlabot pagastu centru un lauku teritoriju sasniedzamību, attīstot efektīvu, savstarpēji saskaņotu, iedzīvotājiem ātru, ērtu, drošu un vidi draudzīgu sabiedriskā transporta sistēmu. Rajonā būtu iespējams nodrošināt kvalitatīvu un ātru iekšējo sasniedzamību ar sabiedrisko transportu – galvenokārt ar autobusu satiksmi.

Plānojot jaunu teritoriju attīstību, jāparedz teritoriju rezervēšana transporta un infrastruktūras maģistrālajām trasēm, jauniem elektrotīklu objektiem un zemes koridoriem elektropārvades līnijām u.tml.

6.3.2. Ietekmes uz vidi

Tiešās ietekmes

Rekonstruējot esošos autoceļus un dzelzceļa līnijas un izbūvējot jaunus infrastruktūras objektus par brauktuvēm tiks transformētas daļa dabas teritorijas radot ekosistēmu fragmentāciju un ietekmējot ūdensteču hidroloģisko režīmu.

Pirms Ventspils pilsētas apvedceļa būvniecības nepieciešams veikt priekšizpēti par iespējamajām ietekmēm uz vidi. Ja paredzētais maršruts negatīvi ietekmēs Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (tuvākais – dabas liegums Platenes purvs), tad tā īstenošana tiks atļauta vienīgi tad, ja tas būs vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā būs ietverti kompensējoši pasākumi īpaši aizsargājamajai dabas teritorijai.

Netiešās ietekmes

Apvedceļa izbūve un citu autoceļu attīstīšana samazinās tranzīta transporta un kravas automašīnu plūsmu, līdz ar to nodrošinot gaisa piesārņojuma līmeņa nepalielināšanos. Taču gar plānotajiem autoceļiem sagaidāms atmosfēras piesārņojuma un trokšņa līmeņa palielināšanās. Lai nepārsniegtu Latvijas normatīvajos aktos noteikto pieļaujamo trokšņa līmeni, jāveic pasākumi trokšņa līmeņa un arī vibrācijas līmeņa samazināšanai.

Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Īslaicīgās ietekmes rada paredzētā autoceļu, dzelzceļu būvniecība un rekonstrukcija, kas izraisa putekļus un troksni būvniecības darbu rezultātā; traucējumus transporta plūsmā, kas izsauc paaugstinātu atmosfēras piesārņojumu; ietekmē upju hidroloģisko režīmu un ūdens kvalitāti būvniecības darbu rezultātā, īpaši tiltu izbūves gadījumos.

Pie vidēji ilgām ietekmēm var pieskaitīt transporta plūsmas pieauguma izraisīto atmosfēras un ūdens piesārņojumu, vibrācijas un trokšņa palielināšanos, ja nav veikti pasākumi trokšņa līmeņa un vibrācijas līmeņa samazināšanai.

Autoceļu izbūvei un rekonstrukcijai, kā arī dzelzceļa līniju atjaunošanai un izbūvei ir ilglaicīga ietekme, jo tās ne vien ietekmē konkrēto būvniecības vietu, bet arī teritorijas iespējamo attīstību kopumā un vides kvalitāti teritorijā.

Pastāvīgās ietekmes

Uzlabojot autoceļu infrastruktūru (grants segumu aizstājot ar melno segumu, rekonstruējot bīstamos ceļa posmus), dzelzceļa infrastruktūru, novērojama vides kvalitātes uzlabošanās pieguļošajās teritorijās. Pie pastāvīgām ietekmēm jāpieskaita arī autotransporta un dzelzceļa radīto atmosfēras un trokšņa piesārņojums un vibrācijas ietekme uz tuvumā dzīvojošo iedzīvotāju dzīves vides kvalitāti.

Summārās ietekmes

Automaģistrāļu un dzelzceļa līniju rekonstrukcijas un izbūves gadījumā dabas teritoriju transformācija par brauktuvēm samazinās dabas teritoriju aizņemtās platības, kā arī atstās lielu ietekmi uz visu rajona attīstību.

6.4. Lauku telpas un apbūves teritoriju attīstības ietekme uz vides stāvokli reģionā

6.4.1. Attīstības risinājumi

Lauksaimniecības teritorijas

Ventspils rajonā ir vērojama vienmērīga un tradicionāla lauksaimniecības teritoriju uzmantošana – zemes tiek apstrādātas kā pļavas, ganības un tīrumi, tiek izmantotas augkopībā, augļkopībā, dārzenkopībā. Vispārējās prioritātes ietver:

- specifisko un alternatīvo lauksaimniecības apakšnozaru attīstīšanas iespēju izziņāšanu, ievērojot vietējās pašvaldībās pastāvošos objektīvos nosacījumus;
- priekšnosacījumu radīšanu ražotāju kooperācijas sekmīgai sadarbībai;
- pagastu lauksaimniecības attīstības galveno virzienu sabalansēšanu ar tūrismam labvēlīgas vides veidošanu;
- nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritoriju noteikšanu.

Mežsaimniecības teritorijas

Atbilstošo Teritorijas plānojumam, Ventspils rajonā mežu zemju teritoriju attīstība noteikta ar mērķi:

- apzināt un izkopt rajona tūrisma resursus ar mērķi rezultātus izmantot tūrisma interesēs;
- attīstīt videi draudzīgu tūrismu, kas nenodarītu būtisku kaitējumu videi;
- nodrošināt optimālu ĪADT un citu dabas aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu.

Rajona teritorijas plānojumā noteikti ainaviski vērtīgākie areāli, kā arī paredzētas rīcības, lai veicinātu Rietumkurzemei raksturīgās kultūrvēsturiskās lauku ainavas struktūras saglabāšanu. Noteikts, ka pašvaldībās iespējama lauksaimniecības zemju transformācija par meža zemēm,

detalizējot prasības vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos; lai izvērtētu jautājumu par konkrētu teritoriju transformēšanu, nepieciešama detalizēta konkrētas transformējamās teritorijas izpēte un saskaņošana ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kas detalizēti tiek noteikta vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos.

Kā turpmākas izmantošanas mežsaimnieciskās zemes tiek noteiktas bijušās padomju armijas teritorijas.

Tūrisma un rekreācijas teritorijas

Ventspils rajona teritorijas plānojumā kā tūrisma un rekreācijas teritorijas tiek noteikti sekojoši apgabali:

- Baltijas jūrai pieguļošā teritorija Užavas, Tārgales un Jūrkalnes pagastos;
- Ventas ielejai pieguļošā teritorija Ziru, Zlēku, Piltenes, Vārves un Tārgales pagastos;
- Usmas ezeram pieguļošā teritorija Usmas pagastā.

Teritorijas plānojums paredz, ka rekreācijas teritoriju robežu precizēšana pa dabiskajām robežām tiek detalizēta vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos un publiskās pieejamības vietas tiek noteiktas vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos, ņemot vērā tradicionāli lietotās pieejas vietas publiskajiem ūdeņiem, autoceļu vai meža ceļu tīklu, dabiskā reljefa nodrošinājumu un iespējas dabiskā reljefa mākslīgai uzlabošanai un piemērošanai plānotajai funkcijai. Arī perspektīvo peldvietu teritorijas, objektu detalizācija un labiekārtojums atbilstoši kartogrāfiskā materiāla mērogam un pašvaldības sociāli ekonomiskās attīstības plānam tiek noteiktas vietējo pašvaldību teritoriju plānojumos un detālplānojumos.

Ražošanas objektu apbūves teritorijas

Ventspils rajona teritorijas plānojumā noteiktas teritorijas, kurās plānots attīstīt ražošanas objektu teritorijas. Kā ražošanas objektu attīstības teritorijas tiek noteiktas renovējamā bijušās drenu cauruļu rūpnīcas „Usma” teritorija Ugālē un jauns ražošanas apbūves attīstības areāls Vārves pagastā.

Ražošanas objektu attīstības teritorijas detāli izpētāmas un to turpmākā izmantošana precizējama atsevišķos izpētes projektos. Pirms katra konkrēta projekta izstrādāšanas jāizstrādā ietekmes uz vidi novērtējums un attiecīgās vietas detālplānojums, kurā izstrādāti nosacījumi un plānotā situācija, kas jānodod publiskajai apspriešanai.

6.4.2. Ietekmes uz vidi

Tiešās ietekmes

Plānojums neparedz lauksaimniecības un meža zemju transformāciju citos zemes lietošanas veidos bez pamatotas vajadzības. Lai izvērtētu jautājumu par konkrētu teritoriju transformēšanu, plānojums paredz detalizētu konkrētas transformējamās teritorijas izpēti un saskaņošanu saskaņā ar MK noteikumiem Nr.619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas” (20.07.2004.) un MK noteikumiem Nr.806 „Meža zemes transformācijas noteikumi” (28.09.2004.).

Galvenās prioritātes lauksaimniecības un mežsaimniecības jomā ietver šo attīstības virzienu sabalansēšanu ar videi draudzīga tūrisma veidošanu.

Teritorijas plānojums nodrošina īpaši aizsargājamo teritoriju saglabāšanu pašreizējās robežās, kas sekmēs vides aizsardzības prasību ievērošanu tajās.

Netiešās ietekmes

Slodze var palielināties teritorijās, kurās plānota tūrisma attīstība, sevišķi gadījumos, ja tā apsteidz vides infrastruktūras sakārtošanu. Neregulēta tūrisma plūsma atstātu būtisku ietekmi uz bioloģisko daudzveidību upēm un ezeriem piegulošās teritorijās, Baltijas jūras piekrastē, kāpu joslā, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Pie īslaicīgām ietekmēm uz vidi var pieskaitīt ietekmes, ko rada tūristi un atpūtnieki. Īpaši nozīmīgu iespaidu tas var atstāt uz aizsargājamām dabas teritorijām un jūras piekrasti.

Vidēji ilgās ietekmes var tikt saistītas arī ar mežizstrādi, kuras rezultātā var tikt pārtraukti dzīvnieku migrācijas koridori un iznīcināti bioloģiski vērtīgi biotopi.

Kā vienu no ilglaicīgām ietekmēm var minēt zemes transformēšanu no viena izmantošanas mērķa uz citu. Lauksaimniecības zemju transformācija meža zemēs samazina lauksaimniecības zemju resursus un bioloģiski vērtīgo pļavu biotopu platības, kā arī ainavu daudzveidību un līdz ar to – telpas bioloģiskā un estētiskā vērtība. Pašreiz vērojamā lauksaimniecībā izmantojamo zemju vai meža zemju transformēšana dzīvojamā apbūvē kopumā varētu nepasliktināt vides kvalitāti, bet vietām to pat uzlabot, ar teritorijas labiekārtošanu un apzaļumošanu palielinot šo zemju bioloģisko daudzveidību un estētisko vērtību. Ilglaicīgu ietekmi atstāj arī visas būves un ceļi, kā arī esošo apdzīvoto vietu paplašināšanās un jaunu apdzīvotu vietu veidošanās.

Pastāvīgās ietekmes

Pie pastāvīgām ietekmēm var pieskaitīt slodzes uz vidi palielināšanos teritorijās, kas noteiktas kā tūrisma un rekreācijas teritorijas.

Summārās ietekmes

Teritorijas plānojumā paredzētās rīcības nodrošina lauku aizsardzību un attīstību un kopumā ne tik daudz palielinot slodzi uz vidi, cik to pārkārtojot. Ievērojot noteiktās vides prasības, ietekme uz vidi varētu tikt samazināta un līdz ar to vides kvalitāte varētu uzlaboties.

7. IESPĒJAMĀS IETEKMES UZ VIDI SAMAZINĀŠANA

Teritorijas plānojuma realizācija ietekmēs ne vien visas rajona teritorijas attīstību, bet arī dabas un vides stāvokli tajā. Lai samazinātu vai novērstu iespējamās ietekmes uz vidi, ko varētu radīt plānošanas dokuments, iespējams realizēt dažādus pasākumus un izvēlēties dažādus risinājumus. Šādi pasākumi ietver aktīvas vides aizsardzības kampaņas, sabiedrības izglītošanu un informēšanu, investīcijas vides aizsardzības infrastruktūrā.

Viens no galvenajiem instrumentiem no ietekmes uz vidi samazināšanas viedokļa ir likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana. Analizējot Ventspils rajona teritorijas plānojumā sniegto informāciju, var secināt, ka izstrādājot teritorijas plānojumu galvenās vides politikas pamatnostādnes un vides un dabas aizsardzības normatīvi ir ievēroti.

7.1. Vides politikas un vides aizsardzības normatīvu ievērošana

- Vides aizsardzības likumdošanā izvirzīto prasību ievērošana, izstrādājot un realizējot Teritorijas plānojumu.
- Ilgtspējīgas telpiskās plānošanas politikas realizēšana. Teritorijas plānojums kopumā paredz saglabāt un uzlabot vides kvalitāti kā vērtīgu resursu, kurš jāpārvalda un jāizmanto ilgtspējīgā veidā.
- Vides politikas realizācijas pasākumi – sabiedrības izglītošana un informēšana; investīcijas vides aizsardzības, kā arī tūrisma un rekreācijas infrastruktūrā.
- Dokumenti, kas reglamentē dabas vērtību aizsargāšanu un izmantošanu īpaši aizsargājamās teritorijās – dabas aizsardzības plāni un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī likumi rezervātiem un nacionālajiem parkiem.

Ventspils rajona teritorijas plānojumā noteiktas visu veidu aizsargjoslas, ko no saka Aizsargjoslu likums (05.02.1997.). Aizsargjoslas grafiski attēlotas kartē.

7.2. Ietekmi uz vidi samazinoši pasākumi

7.2.1. Apdzīvojamības plānošanas ietekmes uz vidi samazināšana

- Taupīga resursu izmantošana – zemes resursu taupīga izmantošana veidojot apdzīvotas vietas, infrastruktūras un komunālos tīklus un objektus; enerģijas resursu taupīga izmantošana.
- Vides piesārņošanas iespēju samazināšana – labāko pieejamo tehnoloģiju izmantošana apbūvē, komunālajā saimniecībā un ražošanā.
- Pēctecības principa ievērošana – apdzīvojamības pilnveidošana attīstot un restrukturizējot esošās apdzīvotās vietas, ierobežojot jaunu apdzīvoto vietu rašanos lauku areālos, it sevišķi

ekoloģiski un vizuāli jutīgajās vietās. Pēc iespējas izmantot esošo infrastruktūru un nepilnvērtīgi izmantotas vai pamestas apbūves teritorijas, ierobežot neapbūvēto, sevišķi “zaļo” teritoriju apgūšanu.

- Ierobežot jaunas vienlaidus lineāru apbūves zonu izveidi gar ceļiem, ūdenstilpju un ūdens tecu krastiem un gar jūras krastu reģiona teritorijā.
- Apdzīvojuma attīstīšanu plānot, ievērojot esošo autoceļu (sevišķi valsts 1. un 2. šķiras ceļu) un dzelzceļa līniju izvietojumu, lai radītu priekšnosacījumus intensīvai sabiedriskā transporta izmantošanai. Ieteicams izvietot jaunu dzīvojamo apbūvi saistībā ar sabiedriskā transporta infrastruktūru.
- Katras apdzīvotas vietas plānojumam jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās (uzlabošanās) ne tikai konkrētajā pašvaldībā, bet visā rajona teritorijā, sabalansējot vietējās un rajona attīstības intereses, ekonomikas izaugsmes un dabas un kultūrvides aizsardzības prasības.
- Darījumu iestāžu, ražošanas uzņēmumu izvietojumu un jaunu mājokļu būvniecību plānot pastāvošu apdzīvoto vietu teritoriju robežās, pēc iespējas izmantojot esošos tehniskās un vides infrastruktūras tīklus un objektus.
- Piekrastes ciemu teritoriju plānojumos īpaši jāizvērtē dabas pamatresursi – pludmale, kāpu josla, meži – un to ilgtspējīgas pastāvēšanas un publiskas pieejamības nodrošināšana.
- Jāievēro uz būvniecību attiecināmie noteiktie aprobežojumi Baltijas jūras krasta kāpu aizsargjoslā, kas aizliedz celt jaunas un paplašināt esošās dzīvojamās ēkas, saimniecības, ražošanas vai atpūtnieku aprūpei paredzētās ēkas un būves, izņemot gadījumus, kas noteikti likumā „Aizsargjoslu likums”.
- Jāparedz ūdensmalu izmantošanu sabiedrības atpūtas vajadzībām. Jāredz pārvietošanās iespējas gar ūdensmalām, kā arī pieeja tām.
- Jāparedz teritoriju rezervācija tehniskajai infrastruktūrai (dzelzceļi, ceļi); vides infrastruktūrai (ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu saimniecība u.c.); rekreācijai, kūrortsaimniecībai, citām dabas teritorijām, kas nodrošina dzīves vides kvalitāti.
- Plānot darījumu iestāžu, ražošanas uzņēmumu izvietojumu un jaunu mājokļu būvniecību pastāvošu apdzīvoto vietu teritorijās pēc iespējas izmantojot esošos tehniskās un vides infrastruktūras tīklus un objektus.
- Pagastu plānojumos jāiestrādā dabas aizsardzības plānos paredzētās īpašās prasības, un jāplāno pasākumi interešu pretrunu novēršanai.

7.2.2. Plānošanas pieceļu areālos ietekmes uz vidi samazināšana

- Paredzēt pasākumus, kas ierobežo vairāku apdzīvoto vietu apbūves saplūšanu. Īpaša uzmanība veltāma, lai novērstu jaunas vienlaidus lineāras apbūves joslu izveidošanos gar valsts galvenajiem autoceļiem; starp apdzīvotajām vietām paredzēt neapbūvējamas mežu vai lauku teritorijas.

- Pieceļu areālos apbūves attīstību plānot tādā attālumā no autoceļa vai dzelzceļa, kas neprasa papildus speciālus tehniskus risinājumus tās aizsardzībai pret auto transporta vai dzelzceļa transporta radīto troksni un izplūdes gāzēm. Nepieciešamības gadījumā paredzēt speciālus pasākumus esošās apbūves aizsardzībai no trokšņa un cita veida vides piesārņojuma.

7.2.3. Plānošanas lauku telpas areālos ietekmes uz vidi samazināšana

- Veicināt un iespējami labākā veidā nodrošināt lauku vides produktivitāti, kvalitatīvu dzīves vidi, ekoloģisko stabilitāti un vizuāli estētisko daudzveidību;
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jāietver informāciju par dabas apstākļiem un procesiem, kas zemju īpašniekiem un lietotājiem nepieciešama plānu un projektu sagatavošanai;
- Pašvaldību teritoriju plānojumos vēlams nodalīt lauku areālus, kuros lielās platībās dominē aramzemes, telpas struktūrā ir maz mežu, un lauku areālus ar mozaīkveida struktūru, lielāku meža īpatsvaru telpas struktūrā. Pirmā tipa telpās plānojamas rīcības telpiskās struktūras rekonstrukcijai, rēķinoties ar valdošo vēju virzieniem, reljefa saposmju un virszemes noteces apstākļiem. Otrā tipa telpās uzmanība pievēršama dabas daudzveidības elementu saglabāšanai, mozaīkveida struktūras uzturēšanai ekoloģisku un vizuāli estētisku apsvērumu dēļ.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos vēlams nodalīt ainavu telpas vai teritorijas, kurās darbojas nozīmīgi riska faktori, konstatēti būtiski vides bojājumi, vizuālais piesārņojums. Šajās teritorijās nepieciešams plānot riska samazināšanas, vides atveseļošanas pasākumus, vides telpiskās struktūras uzturēšanu un veidošanu atbilstīgi ekoloģiskām prasībām.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos pēc iespējas neplānot lauksaimniecības zemju un mežu transformēšanu citos zemes izmantošanas veidos. Katrā atsevišķā gadījumā un vietā transformācijas vajadzība pamatojama ar vispusīgu ieguvumu un zaudējumu izvērtējumu.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos ieteicams paredzēt vides kvalitātes uzturēšanu, nelabvēlīgo dabas procesu attīstības ierobežošanu vai novēršanu, tajā skaitā:
 - pasākumus virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzībai, ja nepieciešams, plānot virszemes noteces regulēšanu vai videi bīstamu piesārņoto vietu sanācību;
 - pasākumus augsnes erozijas novēršanai un piesārņotās augsnes attīrīšanai;
 - vides kvalitāti apdraudošo objektu pārvietošanu no upju un ezeru piekrastes aizsargjoslām;
 - atkritumu savākšanas sistēma, tajā skaitā, tūrisma un atpūtas vietās un gar ceļiem;
 - atpūtas un tūrisma vietu izmantošanu atbilstīgi pieļaujamām slodzēm, bet ja tādu nav – jāveic slodžu normēšana, atpūtas un tūrisma slodžu saskaņošana ar dabas aizsardzības mērķiem;
 - publisko peldvietu izvietojumu un labiekārtošanu, ieskaitot pievedceļus un autostāvvietas.

- Pašvaldību teritoriju plānojumos iezīmējami bijušie padomju armijas objekti, jāsniedz to izvērtējums no dažādiem aspektiem (bīstamība, ekoloģiskie draudi, sanācības un turpmākās izmantošanas iespējas).
- Ieteicams veikt paplašinātu ietekmes uz vidi vērtēšanu jaunajiem ražošanas objektiem, kas izplata smakas; plānojumos noteikt sagaidāmos smaku izplatīšanās areālus.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos iezīmējamās precizētas ainaviski vērtīgo areālu robežas, detalizētāk jāraksturo ainaviskās vērtības (ekoloģiskās, vizuāli estētiskās, kultūrvēsturiskās). Teritoriju plānojuma ietvaros vēlams izstrādāt atsevišķus ainavu aizsardzības un veidošanas plānus.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos ieteicams paredzēt:
 - ainavas telpiskās struktūras izvērtējumu, īpašu uzmanību pievēršot veidojumiem, kas nosaka ainavas īpašo vērtību, kā arī vizuālā piesārņojuma riska objektiem;
 - lauksaimniecības zemju apmežošanas plānu izvērtēšanu;
 - publiski pieejamās skatu vietas un skatu areālu iezīmēšanu;
 - agrāk izstrādāto apbūves plānu izvērtēšanu, it sevišķi gadījumos, kad plānota apbūve upju un ezeru krastos;
 - publisko upju un ezeru pieejamība atpūtas un tūrisma mērķiem, ieskaitot nepieciešamos labiekārtošanas pasākumus;
 - ainavisko/tūrisma ceļu tīkla veidošanu.
- Pašvaldību teritorijas plānojumu struktūrā jāintegrē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plāni, īpašu uzmanību pievēršot obligātajām dabas aizsardzības prasībām un to atšķirībām aizsargājamās teritorijas robežās, saistot ar zemes īpašumu robežām. Plānošanas procesā nodrošināt zemes īpašnieku un lietotāju informēšanu par dabas aizsardzības plānā noteiktajiem ierobežojumiem.
- Pašvaldības teritorijas plānojumā izvērtēt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos paredzēto tūrisma un atpūtas vietu, kā arī ceļu un taku veidošanu, lai integrētu plānotos pasākumus visas pašvaldības attīstības plānā. Izvērtēt atpūtas un tūrisma objektu pieļaujamās izmantošanas slodzes, nepieciešamības gadījumā tās koriģēt, lai nodrošinātu izmantošanu ilgtspējību.
- Pašvaldības teritorijas plānojumā izvērtēt alternatīvo saimniekošanas veidu attīstības iespējas tajās īpaši aizsargājamo dabas teritoriju daļās, kur dabas aizsardzības mērķu noteiktie ierobežojumi ir minimāli.
- Pašvaldības teritorijas plānojumos ieteicams ietvert lauksaimniecībā neizmantoto zemju apmežošanas plānu; tajā nosakāmas vietas, kurās apmežošana nav pieļaujama, kā arī vietas, kur tā ir pieļaujama vai vēlama.
- Plānojot jaunās apdzīvotuma vienības, ražošanas, tūrisma un atpūtas centru attīstību, pēc iespējas izmantot esošo infrastruktūru.
- Gar upēm un ezeru krastos ārpus esošajiem ciemiem vai pilsētu robežām nepieļaut vienlaidus apdzīvotuma attīstību. Plānot brīvu pieeju publiskajām upēm un ezeriem, paredzēt takas un atpūtas vietas to krastos.

- Pašvaldības teritorijas plānojumā norādāmi paaugstināta riska objekti un teritorijas, ka arī jāparedz nepieciešamos pasākumus, lai minimizētu negadījumu vai avāriju iespējamību.
- Apvidos, kur pastāv augsnes erozijas un gravu veidošanās risks, plānot pasākumus augsnes aizsardzība pret augsnes noskalošanos un gravu veidošanos, bet vēja erozijas riska teritorijās plānot preterozijas stādījumu tīklus.

7.2.4. Plānošanas meža areālos ietekmes uz vidi samazināšana

- Meža areāli ir viens no nozīmīgākajiem Ventspils rajona telpiskās struktūras elementiem un attīstības resursiem. Tādēļ jārada pamats, lai turpmāk meža plānošana tiktu integrēta pašvaldību attīstības plānos un teritoriju plānojumos. Meža plānošanas mērķis ir meža ilgtspējības uzturēšana, bioloģiskās daudzveidības uzturēšana un aizsardzība, meža izmantošana, ņemot vērā tā daudzfunkcionalitāti.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jānosaka meži, kas pilda (vai ir tam piemēroti) sabiedrībai nozīmīgas funkcijas, tajā skaitā, kalpo par atpūtas vietām, kempingiem, mežaparkiem. Jāparedz labiekārtošanas projektu izstrādāšana, kā arī mežsaimniecības, dabas aizsardzības un atpūtas prasību saskaņošana. Jāpievērš uzmanība šo teritoriju izmantošanas intensitātes regulēšanai, slodžu normēšanai, atpūtas un tūrisma slodžu saskaņošanai ar dabas aizsardzības mērķiem.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jāieziņē meži ar īpašām dabas aizsardzības funkcijām, ar plānošanas paņēmieniem jāveicina šo vietu saglabāšanu aizsardzībai nepieciešamā stāvoklī.
- Neplānot meža zemju transformāciju citos zemes izmantošanas veidos (sevišķi apbūves mērķiem) tajās vietās, kas kalpo sabiedrības vajadzībām un vides aizsardzības mērķiem: atpūtas vietās, pie ceļiem, upēm, ezeru krastos.

7.2.5. Plānošanas Baltijas jūras piekrastē ietekmes uz vidi samazināšana

- Pašvaldību attīstības koncepcijās un plānojumos jābalstās uz piekrastes sadalījumu atšķirīgos posmos, kas veidojušies atšķirīgos dabas apstākļos (krasti ar kāpām, stāvkrasti), kā arī teritorijas atšķirīgos izmantošanas apstākļos, kas laika gaitā noteica pašreizējās telpiskās struktūras izveidošanos (vēsturiskie ciemi, lauku un meža areāli). Šāda pieeja dod iespēju katrā piekrastes posmā ievērot reālos riskus, saimnieciskās darbības ierobežojumus, atrast īpatnējos attīstības resursus, un uz tā pamata plānot attīstību. Piekrastē jānodrošina pieejamība publiski lietojamajai dabas videi (takas, stāvvietas), lai pasargātu vērtīgos biotopus no izbradāšanas un iznīcināšanas.
- Pa atšķirīgajiem piekrastes posmiem plānojama reālā dabas un kultūras mantojuma saglabāšana, kā arī piekrastes unikālo un īpatnējo ainavu elementu saglabāšana un attīstība jaunos apstākļos. Plānojumos jāparāda gan esošās īpaši aizsargājamās teritorijas, gan dabas daudzveidības areāli un perspektīvās ainaviski nozīmīgās teritorijas, kas nav akceptētas tiesiski, bet ir būtisks Piekrastes attīstības resurss.

- Piekrastes ciemu teritoriju plānojumos īpaši jāizvērtē jūras piekrastei īpatnējie dabas resursi – pludmale, kāpu josla, meži – un to ilgtspējīgas pastāvēšanas un publiskas pieejamības nodrošināšana. Nav pieļaujama publisko teritoriju, sevišķi pludmales joslas, pieejamības ierobežošana un ainavu resursu vērtības samazināšana.
- Ņemot vērā prognozētās klimata izmaiņas un jūras līmeņa celšanos, kā arī krasta noskalošanās riska pieaugumu, ciemu teritoriju paplašināšana gar piekrasti ir stingri ierobežojama; nepieciešamības gadījumā tā plānojama virzienā uz sauszemi.
- Paaugstināta krasta noskalošanās riska joslā neparedzēt apbūves paplašināšanu un kapitālu infrastruktūras objektu ierīkošanu.
- Pašvaldību apbūves noteikumos ieteicams ietvert nosacījumus, kas veicinātu katras vietas kultūrvēstures tradīcijām un ainavai draudzīgas jaunās apbūve veidošanos, celtniecības tradīciju saglabāšanu, apdzīvojamās vides plānojuma īpatnību saglabāšanos (aizsardzība pret vēju, pret smilts izpūtumiem, pret teritorijas pārpurvošanos u.c.).
- Piekrastes lauku areāli pārstāv vēsturiskās kultūrainavas, kas (sevišķi stāvkrastu posmos) ir unikālas Latvijai ar īpatnējo telpas elementu izkārtojumu. Tādēļ pašvaldību teritoriju plānojumos nedrīkst paredzēt jaunu lineāru, gar krastu izstieptu apbūves vienību veidošanu. Tur, kur tas ir jau iepļānots, vēlams atrast risinājumus, kas būtu draudzīgi piekrastes ainavai un vides apstākļiem.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos atzīmējamās īpašo dabas un kultūrvēsturisko, kā arī ainavisko vērtību vietas un atbilstīgi pastāvošajiem nosacījumiem vai plānojuma mērķiem paredzēt to saglabāšanas, aizsardzības vai veidošanas pasākumus.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jāparāda jūras krasta noskalošanās, applūšanas un iespējamās vēja erozijas riska vietas un joslas. Plānojumos jāparedz pasākumi, kas novērstu smilts masu ceļošanu ar vēju, pasargātu apdzīvotās vietas no vēja ietekmes, novērstu drenāžas apstākļu pasliktināšanos smilšainajos līdzenumos aiz krasta kāpu vaļņa.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jāveic krastu noskalošanas riska novērtēšana stāvkrastu posmos, jo tā saistāma ar īpašumu apdrošināšanu, kā arī ar zemes vērtības noteikšanu. Plānojumos iezīmējamās pašreizējās noskalošanās vietas un joslas, kā arī perspektīvā sagaidāmās.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jāizvērtē plānoto atpūtas un tūrisma objektu, jaunās apbūves un citu ieceru sagaidāmā ietekme uz vietu attīstību un dabas, ainavu kultūras mantojuma saglabāšanas iespējām ilga laika perspektīvā, uz vērtību maiņām cilvēku uztverē.
- Pašvaldību teritoriju plānojumos jāparedz publiski pieejamo vietu un objektu izvietojums (ceļi, takas, atpūtas un pastaigu vietas, skatu laukumi u.tml.). Nepieciešams izvērtēt drošības pasākumu nepieciešamību, it sevišķi pludmalēs un stāvkrastu posmos.

7.2.6. Infrastruktūras plānošanas ietekmes uz vidi samazināšana

- Paredzēt visefektīvāko zemes izmantošanu, nosakot atbilstošu apbūves blīvumu, intensitāti un daudzveidīgas izmantošanas iespējas, lai mazinātu pārvietošanās ar transportu nepieciešamību.
- Plānot tranzīta kravu transporta kustības samazināšanos cauri pagastu centriem un piekrastes teritorijās.
- Paredzēt pasākumus un iespējas palielināt videi draudzīgu transporta veidu kopējā transporta apjoma. Īpaši veicināt un nodrošināt videi labvēlīgo transporta veidu un kājāmgājēju attīstības iespējas transporta negatīvās ietekmes samazināšanai teritorijās, kas pakļautas augstai satiksmes intensitātei.
- Plānojumos paredzēt perspektīvo transporta un infrastruktūras maģistrālo trašu rezervēšanu, teritoriju rezervēšanu pārvadu un apļveida krustojumu izbūvei.
- Paredzēt teritorijas kājāmgājējiem, pastaigu un tūrisma taku, un veloceļu tīklu izveidi, kā arī rezervēt pietiekošas teritorijas kājāmgājējiem un veloceļu tīklu izveidei perspektīvā. Plānojot paredzēt vietas, objektus un infrastruktūru cilvēkiem ar kustību traucējumiem, indivīdiem ratiņkrēslos un personām ar ratiņiem.

8. PLĀNOŠANAS DOKUMENTĀ PIEDĀVĀTO RĪCĪBU UN IESPĒJAMO ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS

Teritorijas plānojums nesatur zemes izmantošanas vai paredzēto rīcību alternatīvas, tādēļ veicot Ventspils rajona teritorijas plānojuma stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējumu un izstrādājot Vides pārskatu, izvēlēta un izvērtēta tā saucamā „nulles alternatīva” – variants, ka plānošanas dokuments netiek īstenots un tiek saglabāts šobrīd pastāvošais zemes lietojuma veids. Tomēr šo alternatīvu nevar uzskatīt par optimālu, jo tā:

- var novest pie nepārdomātas un haotiskas būvniecības, kas ne tikai var apdraudēt zaļās teritorijas un īpaši aizsargājamās teritorijas, augus un dzīvniekus, bet arī ievērojami aizkavēt centralizētu ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu attīstību, kas, savukārt, var novest pie nekontrolētas notekūdeņu novadīšanas virszemes un gruntsūdeņos;
- var kavēt saimnieciskās darbības un infrastruktūras attīstību reģionā;
- radītu neorganizētas tūristu plūsmas kaitējumu videi gan Baltijas jūras un Rīgas līča Piekrastē, gan īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Daļēji par alternatīvām var uzskatīt iespējamās apdzīvojuma attīstības variantus. Teritorijas plānojumā apskatītā apdzīvojuma attīstība paredz, ka apdzīvotās vietas visā rajona teritorijā attīstās relatīvi vienmērīgi, straujāk augot tām, kurām ir lielāks izaugsmes potenciāls. Pārējie teritorijas plānojumā izvirzītie 3 varianti ir sekojoši:

- I variants, kad visstraujāk attīstās pie Ventas ass izvietotās apdzīvotās vietas;
- II variants, kad visstraujāk attīstās ap Rīgas–Ventspils transporta koridora izvietotās apdzīvotās vietas;
- III variants, kad visstraujāk apdzīvotās vietas attīstās pa karkasa piekrastes asi;

Neviens no šiem variantiem nenodrošina izvirzīto attīstības mērķu sasniegšanu. Nelīdzsvarota apdzīvojuma attīstība, forsējot to kādā vienā apdzīvojuma karkasa virzienā, nevar nodrošināt ne ekonomisko izaugsmi visā rajona teritorijā, ne līdzvērtīgus sadzīves un darba apstākļus visu rajona apdzīvoto vietu iedzīvotājiem. Kā arī III attīstības variants ir nepieņemams tādā ziņā, ka tas ir piekrastes dabas un kultūrvēsturiskās vērtības apdraudošs.

Plānošanas dokuments izstrādāts, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus, normatīvo aktu prasības. Līdz ar to tajos paredzēto rīcību realizācija ir uzskatāma par piemērotāko alternatīvu pie nosacījuma, ka tiek realizēti 7. sadaļā aprakstītie risinājumi ietekmju samazināšanai un 9.sadaļā paredzētie kompensēšanas mehānismi.

9. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS PASĀKUMI

Saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. pantu „paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*) tīklam”.

Ventspils rajona teritorijas plānojums neparedz rīcības, kuru rezultātā tiktu tiešā veidā negatīvi ietekmētas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Teritorijas plānojums ir izstrādāts, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos vides mērķus, vides aizsardzības normatīvos aktus. Līdz ar to specifiski dabai nodarīto kaitējumu kompensēšanas pasākumi netiek paredzēti.

Ja, īstenojot reģiona Teritorijas plānojumu, tiek apdraudēta *NATURA 2000* teritorija, plānošanas dokumenta izstrādātajam kompensējošie pasākumi jānosaka saskaņā ar normatīvajiem aktiem un konsultējoties ar attiecīgajām vides un dabas aizsardzības institūcijām.

Ja kāda no Teritorijas plānojumā paredzētajām darbībām negatīvi ietekmēs kādu Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju *NATURA 2000*, tad kā kompensējoši pasākumi varētu tikt noteikti:

- biotopa izveidošana no jauna kādā jaunā vietā vai paplašinātā teritorijā, ko paredzēts iekļaut *NATURA 2000* tīklā;
- biotopa uzlabošana attiecīgās teritorijas daļā vai citā *NATURA 2000* teritorijā, proporcionāli projekta radītajiem zaudējumiem;
- izņēmuma gadījumos – jaunas teritorijas ierosināšana saskaņā ar Biotopu direktīvu.

Teritorijas plānojums paredzēta Ventspils pilsētas apvedceļa trases Tārgales un Vārves pagastos un Ventas upi šķērsojoša tilta būvniecība. Platenē paredzēts izbūvēt kravas transporta stāvvietu ar labiekārtojumu. Saskaņā ar likumu, paredzēto darbību atļauts veikt, ja tas negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem. Platenē paredzētās kravas transporta stāvvietas laukums atrodas aptuveni 300 m attālumā R virzienā no *NATURA 2000* teritorijas dabas lieguma Platenes purvs. Plānotā apvedceļa sākums paredzēts valsts galvenā autoceļa A10 posmā, kam pieguļ dabas lieguma Platenes purvs teritorija. Ir jāparedz projektu priekšizpēti un jāizvērtē to iespējamās ietekmes uz vidi. Ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmēs *NATURA 2000* teritoriju, darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums nozīmīgu sabiedrības sociālo vai ekonomisko interešu apmierināšanai un tajā ir ietverti kompensējoši pasākumi *NATURA 2000* teritorijai. Šie kompensējošie pasākumi ir jāparedz jau jauno infrastruktūras objektu plānošanas stadijā.

10. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽAS IETEKMES IZVĒRTĒJUMS

Teritorijas plānojumā paredzētajām rīcībām kopumā nav prognozējama būtiska pārrobežu ietekme.

Ja teritorijas plānojuma darbības laikā tiks plānota darbība, kas minēta likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikumā un kam jāveic ietekmes uz vidi izvērtējums, vai darbība, kam saskaņā ar šī likuma 2. pielikumu jāveic sākotnējais izvērtējums, tad saskaņā ar šo likumu tiks izvērtētas paredzētās darbības ietekmes uz vidi (paredzētās darbības izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, kā arī floru, faunu, bioloģisko daudzveidību, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu un visu minēto jomu mijiedarbību), kā arī uz blakus teritorijām. Darbībām, kurām ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra konstatēs, ka to darbība var radīt būtiskas pārrobežu ietekmes, visticamāk netiks realizētas.

11. GALVENO LIETOTO PAMATPRINCIPU UN METOŽU APRAKSTS

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums veikts saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” un likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros notika konsultācijas ar Vides pārraudzības valsts biroju, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūru, Visas atbildīgās institūcijas norādīja, ka ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums jāveic atbilstoši MK noteikumu Nr.157. prasībām.

Pēc novērtējuma sagatavošanas vides pārskata projekts tika nodots sabiedriskajai apspriešanai un iesniegts sekojošām institūcijām:

- Valsts vides dienesta Ventspils reģionālajai vides pārvaldei;
- Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai;
- Valsts aģentūrai „Sabiedrības veselības aģentūra”;
- Valsts zemes dienesta reģionālajai nodaļai;
- Kurzemes plānošanas reģiona attīstības padomei;
- Lauku atbalsta dienesta reģionālajai lauksaimniecības pārvaldei;
- Valsts meža dienesta reģionālajai struktūrvienībai;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras Upju baseinu pārvaldei.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika veikts, ņemot vērā plānošanas dokumentā iekļauto informāciju – mērķus, uzdevumus, izstrādes pamatprincipus, starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus un normatīvo aktu prasības.

Veicot Ventspils rajona teritorijas plānojuma 2007. – 2019.gadam stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu, tika lietoti sekojoši pamatprincipi:

- stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, t.i., Vides pārskata gatavošana tika uzsākta agrā teritorijas plānojuma izstrādes stadijā, ievērojot principu, ka ietekmes uz vidi novērtējums ir izdarāms pēc iespējas agrākā plānošanas sagatavošanas brīdī;
- stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tika gatavots paralēli reģiona teritorijas plānojuma izstrādei, lai novērtētu teritorijas plānojumā paredzamo pasākumu un aktivitāšu ieviešanas seku ietekmi uz vidi un nodrošinātu novērtējuma rezultātu pēc iespējas agrāku pielietošanu teritorijas plāna izstrādē.

12. VIDES MONITORINGS UN PAREDZĒTIES PASĀKUMI PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI

Teritorijas plānošanas dokumentu īstenošanas monitoringa nepieciešamību nosaka MK noteikumi Nr.157. „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Monitoringa var būt labs instruments, lai konstatētu teritorijas plānojuma īstenošanas tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, lai operatīvi reaģētu un novērstu kādu pasākumu ieviešanas negatīvas sekas, un, ja nepieciešams, veiktu grozījumus reģiona plānojumā.

Vides monitoringa mērķis ir iegūt informāciju par vides stāvokli.

Plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta veicot vides monitoringu, kā arī citu pieejamo informāciju.

Monitoringa ziņojums jā sastāda un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā jā iesniedz Vides pārraudzības valsts birojā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu.

Lai sekmētu Teritorijas plānojuma īstenošanu un uzraudzību, ieteicams izveidot Teritorijas plānojuma īstenošanas un monitoringa grupu. Ventspils rajona padomes uzdevumos ietilpst Teritorijas plānojumā noteikto pasākumu izpildes kontrole, korekcijas un jaunu uzdevumu izvirzīšana atbilstoši nospraustajiem mērķiem, kā arī pašvaldību teritoriju plānojumu saskaņošana atbilstoši Ventspils rajona teritorijas plānojuma vadlīnijām.

Likums „Par vides aizsardzību” definē, ka vides monitoringa ir sistemātiski vides stāvokļa un piesārņojuma emisiju vai populāciju un sugu novērojumi, mērījumi un aprēķini, kas nepieciešami vides stāvokļa vērtējumam, vides politikas izstrādāšanai un vides un dabas aizsardzības pasākumu plānošanai, kā arī to efektivitātes kontrolei. Vides nacionālā monitoringa kontrole paredz novērojumus, lai konstatētu gaisa un ūdens kvalitātes izmaiņas, dabas resursu izmaiņu tendences, kā arī saglabātu mūsu teritorijai raksturīgās ainavas, augu un dzīvnieku sugas, un to veido 5 daļas: gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa daļa, ūdeņu monitoringa daļa, bioloģiskās daudzveidības monitoringa daļa, sauszemes vides un tās komponentu monitoringa daļa un ģeoloģisko procesu monitoringa daļa. Monitoringa pasākumi vides kvalitātei veicami saskaņā ar valsts monitoringa pasākumiem. Monitoringa veic, izmantojot valsts statistikas datu bāzes, salīdzinot vēsturiskos un aktuālos datus par teritoriju, kā arī analizējot aizsargājamo teritoriju monitoringa datus.

24.01.2006. ar Vides ministrijas rīkojumu Nr.29. ir apstiprināta „Vides monitoringa programma”, kuras rezultāti būs izmantojami veicot Ventspils rajona teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringu.

Valsts monitoringa programmas galvenās sadaļas ir sekojošas:

- Gaisa monitoringa programma, kas ietver atmosfēras gaisa kvalitātes monitoringu, nokrišņu kvalitātes monitoringu, gaisa piesārņojuma pārnesei lielos attālumos novērtējumu un Globālā atmosfēras novērojumu reģionālā līmeņa monitoringu, integrālo monitoringu, gaisa piesārņojuma ietekmes uz dabisko veģetāciju un graudaugiem monitoringu un putekšņu monitoringu;

- Ūdens stāvokļa monitoringa programmu, kas sastāv no 3 daļām:
 - 1) Virszemes ūdeņu monitoringa programmas, kuras mērķis ir iegūt informāciju par virszemes ūdeņu kvalitāti un hidroloģisko režīmu katrā upju baseinu apgabalā, pārejas, piekrastes un teritoriālajos ūdeņos, novērtēt dažādu piesārņojuma avotu, ieskaitot piesārņojuma pārnesei slodzi un ietekmi;
 - 2) Pazemes ūdeņu monitoringa programmas, kas ietver ķīmiskās kvalitātes un kvantitatīvā stāvokļa monitoringu;
 - 3) Aizsargājamo teritoriju monitoringa programmas, kas ietver monitoringa programmu dzeramā ūdens ieguvei izmantojamajos ūdensobjektos, īpaši aizsargājamas dabas teritorijas virszemes ūdensobjektos, īpaši jūtīgo teritoriju monitoringa programmu, peldvietu monitoringa programmu, prioritāro zivju ūdeņu monitoringa programmu.

Virszemes ūdens monitoringam Ventas upes baseina apgabalā ir noteikti kopumā 98 monitoringa punkti – 16 uzraudzības monitoringa punkti (9 upju ūdensobjekti un 7 ezeru ūdensobjekti); 35 operatīvā monitoringa punkti (25 upju ūdensobjekti un 10 ezeru ūdensobjekti); 47 monitoringa punktos pagaidām nav noteikts monitoringa vieds

- Augsnes uz zemes virsmas apaugums. Vides monitoringu plānots veikt sekojošo programmu ietvaros: zemes virsmas apauguma monitorings un augsnes kvalitātes monitorings. Augsnes kvalitātes monitoringa mērķis ir sekot Latvijas augsnes stāvokļa izmaiņām, lai novērtētu piesārņojuma izmaiņu tendences augsnē un iegūtu pārskatu par augšņu stāvokli valstī. Zemes virsmas apauguma monitoringa mērķis ir nodrošināt valsts un starptautiskās vides pārvaldes institūcijas ar informāciju par zemes apauguma, tajā skaitā zemes izmantošanas izmaiņām.
- Bioloģiskā daudzveidība. Šīs programmas ietvaros tiek veikts bioloģiskās daudzveidības monitorings Latvijā. Bioloģiskā daudzveidība šīs programmas izpratnē ir dzīvo organismu, sugu un biotopu daudzveidība visos Latvijā sastopamos un Latvijai raksturīgajos ekoloģiskajos kompleksos.

Jāsecina, ka esošo vides monitoringa staciju skaitu varētu palielināt, izvietojot gaisa kvalitātes monitoringa postņus Ventspils rajonā, kas ļautu pilnvērtīgāk izmantot iegūtos datus plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam.

Bez valsts veiktā vides monitoringa un operatoru (uzņēmumu) pašmonitoringa būtiska ir būvvaldes veiktā būvniecības uzraudzība, kā arī citu valsts institūciju veiktā uzraudzība.

13. KOPSAVILKUMS

Ventspils rajona teritorijas plānojuma (2007. – 2019.) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskatā analizēts vides stāvoklis un problēmas Ventspils rajonā, kā arī teritorijas plānojuma risinājumi un potenciālā ietekme uz vides stāvokli. Vides pārskats izstrādāts vienlaikus ar teritorijas plānojuma grozījumu izstrādi.

Teritorijas plānojumam netiek piedāvāti alternatīvi varianti.

Balstoties uz veikto Teritorijas plānojuma stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējumu, izdarīti šādi secinājumi:

1. Teritorijas plānojums kopumā atbilst Eiropas Savienības un nacionālajiem vides politikas plānošanas dokumentiem, un starptautiskajām konvencijām. Galvenie mērķi un rīcības virzieni ir vērsti uz ekonomisko izaugsmi un dabas kapitāla attīstību. Teritorijas plānojumā definētie mērķi un to sasniegšanai noteiktie risinājumi Teritorijas plānojumā kopumā nav pretrunā ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem, principiem un nacionālo vides politiku.
2. Prognozējams, ka plānošanas dokumenta īstenošana kopumā atstās pozitīvu ietekmi uz vidi. Sagaidāms, ka tiks veicināta vides infrastruktūras attīstība, kā arī dabas resursu efektīvāka izmantošana. Tomēr plānošanas dokumenta ieviešanas ietekme uz vidi lielā mērā būs atkarīga no tā praktiskās ieviešanas.
3. Plānošanas dokumenta ieviešanas rezultātā ir prognozējamas arī negatīvas ietekmes uz vidi:
 - Infrastruktūras pilnveidošanas procesā sagaidāms atmosfēras piesārņojuma un trokšņa līmeņa pieaugums, dabas teritoriju platību samazināšanās;
 - Ietekme uz upju hidroloģisko režīmu un ūdens kvalitāti būvniecības darbu rezultātā, īpaši tiltu izbūves gadījumos;
 - Tūrisma attīstības radītā slodze uz dabas teritorijām.
4. Ietekme uz vidi ir neskaidra paredzētā Ventspils pilsētas apvedceļa trases Tārgales un Vārves pagastos būvniecības gadījumā un kravas transporta stāvvietas Platenē būvniecības gadījumā. Nepieciešams veikt priekšizpēti par iespējamajām ietekmēm uz vidi dabas liegumā Platenes purvs, kas atrodas aptuveni 300 m attālumā R virzienā no paredzētās stāvvietas būvniecības vietas un pieguļ apvedceļa sākuma posmam pie valsts galvenā autoceļa A10.
5. Kompensēšanas pasākumu nepieciešamība nav identificēta.
6. Plānošanas dokumenta īstenošanas rezultātā nav paredzamas pārrobežu ietekmes.
7. Neskaidra ir Teritorijas plānojuma ieviešanas un uzraudzības procedūra – kā tiks identificētas un novērstas ar Teritorijas plānojuma īstenošanu saistītās nevēlamās ietekmes uz vidi.

Būtiskākie ierosinājumi negatīvo ietekmju uz vidi novēršanai un mīkstināšanai:

- Nodrošināt vides likumdošanas efektīvu ieviešanu un kontroli;

- Pirms katra konkrēta projekta izstrādes jāparedz paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana;
- Ventspils rajona turpmākās attīstības kontekstā jāmeklē iespējamo un pastāvošo problēmu un problēmteritoriju risinājumi, jo īpaši tie, kas saistīti ar vides aizsardzību un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un apsaimniekošanu;
- Paredzēt pasākumus negatīvo ietekmju uz vidi novēršanai un mīkstināšanai.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra www.meteo.lv (datu bāzes, tematiskie pārskati).
2. Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde www.vrvp.gov.lv (Ventspils reģiona vides pārskats 2005).
3. Dabas aizsardzības pārvalde www.dap.gov.lv
4. Valsts meža dienests www.vmd.gov.lv
5. Valsts zemes dienests www.vzd.gov.lv
6. Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes <http://data.csb.lv>
7. Enciklopēdija *Latvijas pagasti*; A/S „Preses nams”, 2001.

Normatīvie akti un plānošanas dokumenti

8. Kurzemes plānošanas reģiona telpiskais plānojums 2006. – 2026.
9. Ventspils reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2006. – 2013.gadam.
10. Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes; LR Vides ministrija.
11. Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008.; Rīga, 2003.
12. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma; Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 1999.
13. Dabas lieguma „Klāņu purvs” dabas aizsardzības plāns 2006. – 2016.; Rīga, 2006.
14. Dabas lieguma „Užava” dabas aizsardzības plāns 2004. – 2014.; Rīga, 2004.
15. Dabas lieguma „Viskūžu sala” dabas aizsardzības plāns 2005. – 2015.; Ventspils, 2004.
16. Dabas lieguma „Stiklu purvi” dabas aizsardzības plāns; Rīga, 2006.
17. Dabas parks „Abavas senleja” dabas aizsardzības plāns;
18. LR MK noteikumi Nr.426 „Dabas lieguma „Ances purvi un meži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (02.10.2001.).
19. Likums „Moricsalas dabas rezervāta likums” (16.03.2000.).
20. LR MK noteikumi Nr.213 „Dabas lieguma „Ovīši” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (29.03.2005.).
21. Bernes konvencija „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību”; 1979.
22. Ramsāres konvencija „Par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi”; 1971.
23. Riodeženeiro konvencija „Par bioloģisko daudzveidību”; 1992.
24. Bonnas konvencija „Par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību”; 1979.
25. Helsinku konvencija „Par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību”; 1974., 1992.
26. UNESCO konvencija „Par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību”; 1972.

27. ANO konvencija „Par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu”; 2003.
28. ANO konvencija „Par cīņu pret pārtuksnešanos/ zemes degradāciju valstīs, kurās novērojami ievērojami sausuma periodi un/vai pārtuksnešanās, jo īpaši Āfrikā”; 1994.
29. Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK „Par dabisko biotopi, savvaļas floras un faunas aizsardzību”; 1992.
30. Eiropas Padomes Direktīva 79/409 „Par savvaļas putnu aizsardzību”; 1979.
31. Eiropas Kopienas Direktīva 2000/60/EC; 2000.
32. Eiropas Padomes Direktīva 1975/442/EEK „Par atkritumiem”; 1975.
33. Eiropas Padomes Direktīva 1991/689/EEC „Par bīstamajiem atkritumiem”; 1991.
34. Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EK „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu”; 2001.
35. Eiropas ainavu konvencija; 2000.
36. Lisabonas stratēģija; 2000.
37. Likums „Teritorijas plānošanas likums” (22.05.2002.);
38. Likums „Aizsargjoslu likums” (05.02.1997.);
39. Likums „Par vides aizsardzību” (06.08.1991.);
40. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (14.10.1998.);
41. Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumi Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”;
42. Ministru kabineta 2005.gada 11.oktobra noteikumi Nr.770 „Rajona pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”;
43. Ministru kabineta 2003.gada 22.jūlija noteikumi Nr.415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
44. Ministru kabineta 1999.gada 3.septembra noteikumi Nr.83 „Noteikumi par dabas parkiem”;
45. Ministru kabineta 1999.gada 15.jūnija noteikumi Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem”;
46. Ministru kabineta 2006.gada 14.februāra noteikumi Nr.142 „Noteikumi par nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām”.